

MAKSUMAKSJA PLEKIB KINNI?

Ärinaine sai
15miljonilise
tunga

SURROGAAT- EMADE ÄRI

Tai riik piirab
Eesti arstide
kliiniku tegevust

SPIOONI PORTREE

Kes on
Puusepp,
Uno Puusepp?

EESTI SUURIM KODUSÕDA

Kuus aastat
kestnud võitlus
lapse pärast

MARINA KALJURAND

KAS EESTI
BARACK OBAMA
VÕI HILLARY
CLINTON?

25 AASTAT SÕLTUMATU

EESTI EKSPRESS

bauhof

Suurim Kingikaubamaja!

Jõulumöll

JÕULUKAUBAD

vähemalt
-25%!

Jõuluehted, jõuluvalgustid, kunstkuused, vanikud,
kuusejalad, jõulunõud, küünlajalad ja küünlad.

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist!

Oodatud külaline
igas seltskonnas!

Mõnuga!

JUHTKIRI

TOIDUKURITEGU

TOIVO TÄNAVSUU

Läinud nädalavahetusel kogus Toidupank üle Eesti toiduannetusi. Jõulukingijahil inimesed pistsid panga kogumiskärudesse makarone, kaerahelbeid, komme, küpsiseid, riisi ja muud. Pensionärid veerasid peos sente, kuid ühe paki makarone jaksasid paljud neistki annetada.

Sajad kilod värsket kraami rändas vabatahtlike jõupingutusega peredesse, kus kohud pole alati täis. Tubli pingutus, üllas eesmärk.

Tuleval laupäeval kogunevad pealinna kodutud ja vähekindlustatud Oleviste kirikusse, et saada üks korralik jõulukõhutäis ning kuulata sulnist muusikat. Kiriku ummistavad sajad inimesed – ja mitte ainult asotsiaalid –, kes on püsikundel linna supiköörides, saamaks oma ainsat sooja kõhutäit päevas.

Jällegi ootab Oleviste Hoolekanne linnarahvalt toiduabi: küpsetisi, võileibu, pirukaid jm. Eelõhtul läheb lahti suur vaaritamine. Varasematel aastatel on väga erineva taustaga inimesed kodutute pidulauda varustanud. Ja peo lõpuks pole järel ühtki leivaraasu ega kuklirosinat.

Soovitan kõigile: minge kõik sinna peole, laiendate oluliselt oma silmaringi. Aidake neile inimestele kindakutel toitu serveerida ja pange tähele, mida tähendab nende jaoks üks kiluvõileib, singipirukas, isegi hädine mandariin.

Ja nüüd suundume linna glamuursemasse kvartallisse. Tornimäel asuvas Swissotelis (peakontor Šveitsis, omanikud Saudi Araabias ja Kataris) on ühe ürituse osalejaile kaetud luksuslik *buffet*-laud: heeringasalat, kanamaksapasteet pohlamoosiga, marineeritud punapeet, küpsetatud tursk aniisi-porgandipüreega, küpseõunad kaneeliga, šokolaadi-*brownie*'d jne. Süüakse isukalt, kuid pool toitu jääb alles.

Uhke söömaaja kinni maksnud peremees küsib hotellilt: kas selle saaks kaasa pakkida? Ei! Võiksin selleks ka karbid tuua. Ei! Karbid saaks kas või Balti jaamas laiali jagada, või siis Olevistes, supiköörides, kus iganes... viiksin koju külmkappi? Ei! Ootate ehk natuke *buffet*' kokku pakkimisega, kutsun kolleegid sööma? Ei! Juhatas inimesed tänavalt tasuta sööma? Ei!

Ei, ei, ei, teatab Swissoteli prantslasest kööginäidžer, kellel on sellest kõigest muidugi "väga, väga kahju". Äkki isegi piinlik.

Ka tema ülemus ütleb ei.

Ja ülemuse ülemus. Miks?

"Meil on omad reeglid!"

Ja mida tehakse selle maitsva ja värsket toiduga, mida on alles tuhande euro eest või rohkemgi?

"Me viskame selle minema. Reeglid on sellised..."

Hea jõuluvana! Ära too sel aastal mingeid mõttetuid asju. Palun kingi inimestele sel aastal hoopis mõistust. Ja palun, tee ruttu.

PERSOON

4 Vene spiooni Uno Puusepa portree.

Autor Pekka Erelt

KUUM

8 Eesti ärinaise afäär Kasahstanis: kaotus ulatub 15 miljoni euroni.

Autor Laura Mallene

12 Eestlased üritavad avada viljakuskliinikut Tais. See pole kerge.

Autor Krister Kivi

16 Vennad Siim ja Sulev Seppik võtsid suure ärialaenu, kuid jäid selle tasumisega hätta. Nüüd püüavad nad võlast vabaneda sentigi tasumata.

Autor Toivo Tänavsuu

INTERVJUU

20 Marina Kaljurand: olen venelane ja Eesti patrioot!

Autor Mikk Salu

Digilehes edetabel: Eesti telekanalite 30 populaarseimat pühadefilmi 1997-2013

Paberlehe tellijale digileht tasuta, ajaleht.ekspress.ee.

Väljaandja
Eesti Ajalehed AS
Narva mnt 11e,
Tallinn 10151 Eesti
Vastutav väljaandja
Hans H. Luik
Üldtelefonid
669 8080,
669 8044
www.ekspress.ee

TOIMETUS
Narva mnt 13, Tallinn 10151
Peatoimetaja
Allar Tankler
Toimetuse telefon
669 8030
Toimetuse faks
669 8154
E-mail ekspress@ekspress.ee
TV nädal **669 8080**

REKLAAM
Narva mnt 11e, Tallinn 10151
Üldinfo telefon
669 8040
Reklaamiosakonna
faks **669 8174**
info E-posti teel
reklaam@ekspress.ee
Trüki- ja internetireklaam
<http://reklaam.lehed.ee/>

kontaktid ja info

KLIENDITEENINDUS
Tellimine ja kojukande
probleemid
telefon **680 4444**
klienditugi@lehed.ee
Praaeksemplaride
ümbervahetamine
EE leviosakonnas Narva
mnt 11e
Trükikoda **Printall**

Toimetust saadetud käsikirju ega fotosid ei tagasta ning juurdemaksuga kirju vastu ei võta.
Kõik Eesti Ekspressis avaldatud artiklid, fotod ja illustatsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses.
Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma Eesti Ajalehed ASI kirjaliku nõusolekuta on keelatud.
Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel 646 3363.

PEKKA ERELT
pekka.erelt@ekspress.ee

Kaitsepolitsei tehniline spetsialist Uno Puusepp oli pikk kõhn mees, kes ei paistnud silma millegi erilise poolest. Loomult vaikne, rääkis tasasel häälel ning teistega palju läbi ei käinud. Tema ülemus nii KGB päevil kui ka Kapos **Vladimir Veitman** oli hoopis jutukam ning elavam suhtleja. Uno nockitses endamisi. “Suur osa meist ei teadnud tema nime ega nägu,” iseloomustab endine kolleeg. Üheks põhjuseks oli seegi, et Uno ja teised tehnikud töötasid peamajast eraldi ning need, kes Puuseppa nägupidi teadsid, kohtusid temaga vahest vaid mõne korra aastas.

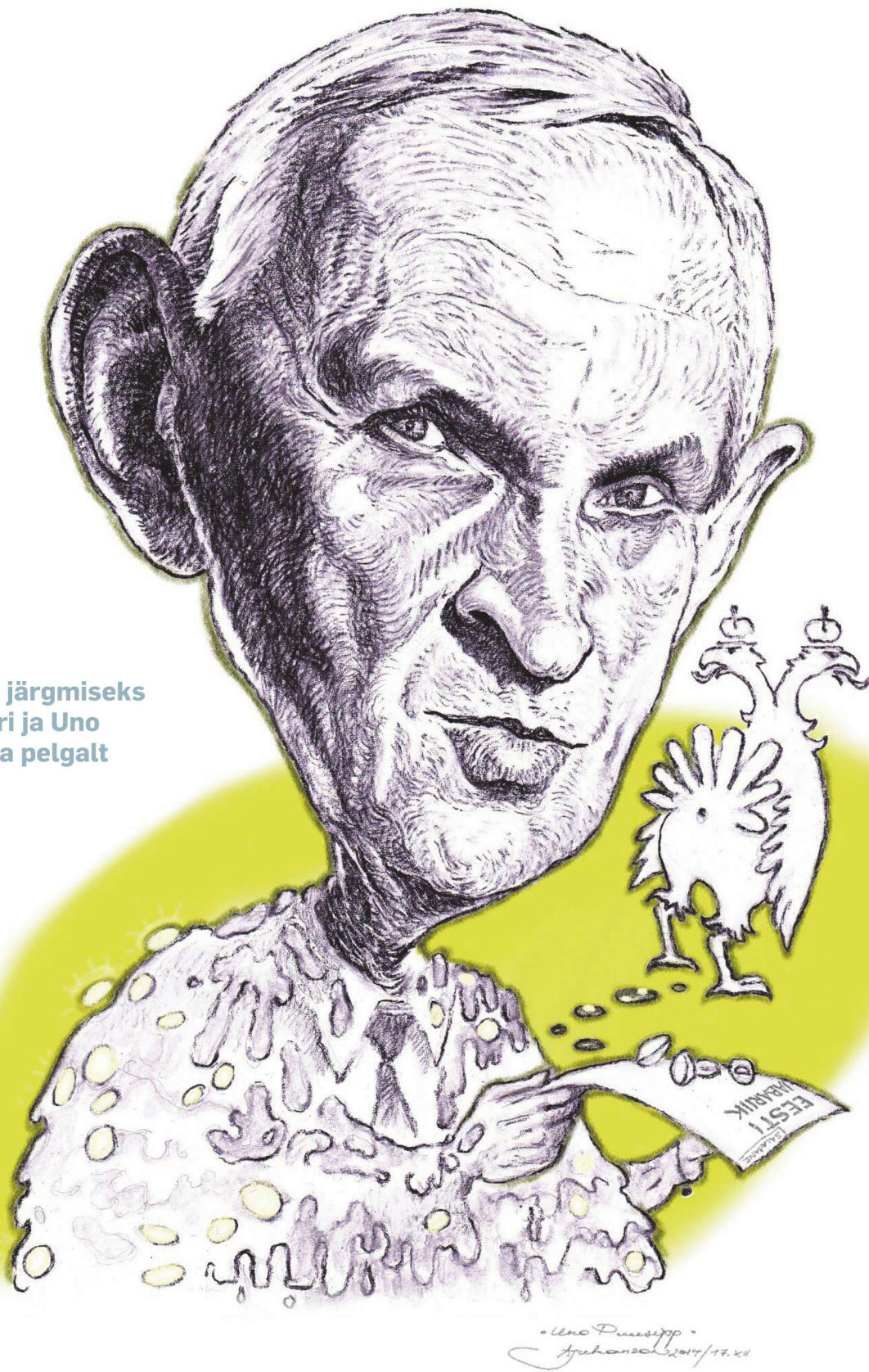
Tasub valmis olla Venemaa järgmiseks sammuks, sest Eston Kohveri ja Uno Puuseppa juhtunu võib olla pelgalt avang.

Puuseppa karjäär Kaitsepolitseis kestis peaaegu 20 aastat, novembrist 1991 kuni aprillini 2011. Neist ligi 15 aastat teenis ta väidetavalt ka FSBd. Pensionile jäänuna elas Puusepp koos abikaasa **Valentina** ja täiskasvanud pojaga rahulikku elu Tallinna külje all Peetri külas. Rahu sai otsa augustis 2013, kui Kapo vahistas Veitmani. Ligi kolm kuud hiljem mõistis kohus riigireeturi 15 aastaks vangi. See oli selge ohusignaal Puuseppale, kes taipas, et tema võib olla järgmine. Veebruaris 2014 lahkus Puusepp Venemaale, mis väidetavasti jäi Kapol märkamata. Suvel sõitsid talle järele ka naine ja poeg. Oma maja Peetri külas müüsid nad maha.

HIRMUNUD ENDINE AGENT oli hea materjal FSB-le – ta oli sunnitud tegema kõike, mida temalt taheti. Ka matrossovlikult käituma. Ainult et Matrossov langetas otsuse ise, Puuseppa eest tegi seda aga tema leiva-isa. Nädalavahetusel pomm lõhkeski. FSB lavastatud ja NTV teostatud propagandafilmi “Meie mees Tallinnas” sai avalikkus teada, et seesama tasane mees oli FSB eriagent Kapos. Palju kõvem mees kui Eesti vastuluure paljastatud Vene “mutid” Kapos **Aleksei Dressen** ja Vladimir Veitman. Midagi venelaste kuulsaima agendi **Kim Philby** sarnast.

Kuidas sattusid Puuseppa kätte NTV filmis korduvalt eksponeeritud dokumendid, nende seas kirjavahetus välisminister **Urmas Paetiga** ning teiste Lääne luureteenistustega? Või kuidas sattus tema kätte luure operatiivinfo?

FSB väidetud mahus ilmselt ei kuidagi. “Tema käest ei käinud läbi mingeid dokumente, välja arvatud

FSB EESTLASEST MATROSSOV

Uno Puusepp (63) oli kaitsepolitseis lihtne tehnik. Venemaa eriteenistus FSB lavastas temast superspiooni.

talle määratud töökäsu. Ja tal polnud ka võimalust dokumente hankida, kuna ta töötas mujal,” väidab endine kolleeg.

Filmis näidatud salajaste dokumentide hulgas olid ilmselt Puuseppa enda tööd reguleerivad eeskirjad. Paraku aga ka muud.

“Kriminaalse Venemaa” laadis pihtimus telekaamerate ees näib suures osas olevat FSB looming, mille Puusepp pähe õppis ja ette kandis. Kusjuures tasub tähele panna “näitleja” närvilist kehakeelt. Aga tegelikult polegi väga oluline, kas Puusepp oli FSB agent aastast 1996

või kas ta seda tööd tegi tõepoolest ilma rahata, nagu ta väidab. Oluline on hoopis see, miks FSB oma “super-agendi” nüüd avalikustas.

EDUKA AGENDI AVALIKUSTAMINE ja telesse tirimine on kahtlemata erakordne ja mõistetamatu samm ühelt eriteenistusest. Näiteks II maailmasõja eelse Eesti sõjaväeluure ülem **Richard Maasing** tegi hiljem koostööd Briti luurega, mis on tänaseni seitsme luku taga: britid pole avalikustanud isegi tema nime, toimetustest kõnelemata.

FSB käitumisele võib leida mingi seletuse, kui paigutada toimunu suuremasse pilti.

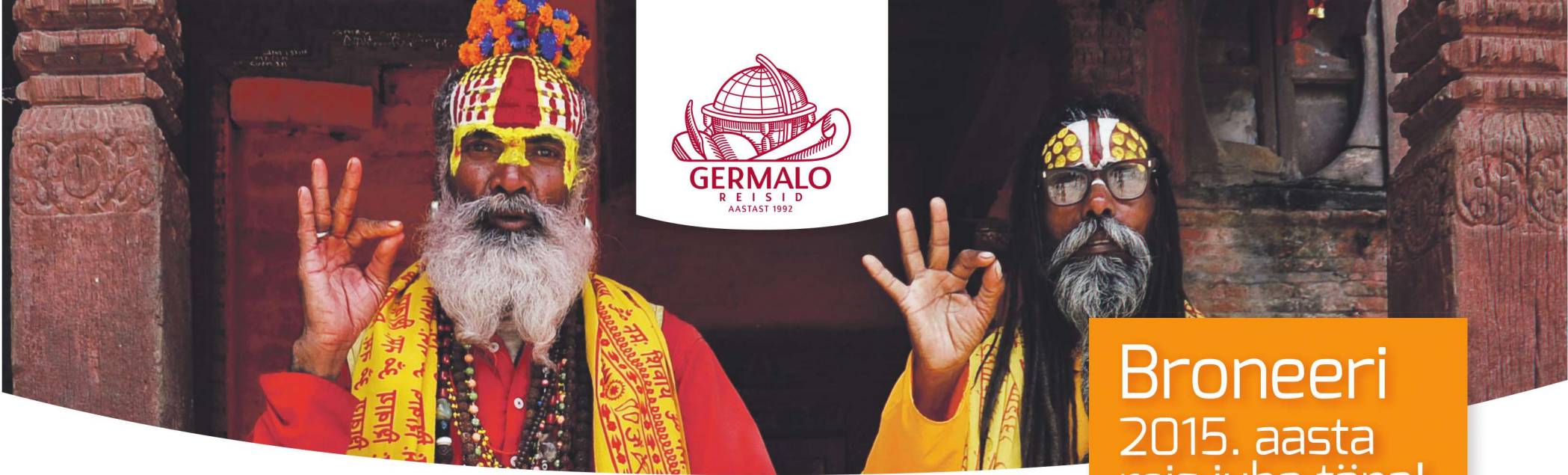
Tõenäoliselt kulus video “Meie mees Tallinnas” tegemiseks mõni kuu, millele omakorda eelnes eeltöö FSBs. Nii asetub Puuseppa juhtum **Eston Kohveri** omaga samasse aega ja see annab alust oletada, et mõlemat võidi valmistada koostööks. Mõlema juhtumi puhul ilmneb sarnane sõnum: Kapo on nii käpardlik ja ebaprofessionaalne, et suudab eksisteerida vaid ameeriklaste armust. Kõnekas näide selle kohta on FSB versioon Veitmani loost: ameeriklaste käsul “mutti” jahtinud kapokad tabasid süütu mehe, pressisid talt ülestunnistuse jõuga välja ja panid ta seejärel vangi.

Kahtlemata oli FSB-le valus alla neelata Dresseni ja Veitmani paljastamine, kuid need pole saanud hoopisest kaugeltki valusaimad. Seda on aimata FSB vastusammudest, milles on paras annus kättemaksu- ja meeleheidet.

Ent eelkõige Venemaa vaatatajale mõeldud filmist “Meie mees Tallinnas” kumab läbi ka hoiatus venemaalastele: kõiki Kapo heaks töötavaid reetureid ootab paljastamine ja karistus. Ju FSB-l on, mida karta, ju on haavu, mida Lubjankal siiaaani lakutakse. Või oli etturi ohverdamine hoopis katse päästa tule alla sattunud kuningat?

TEISALT, POLEKS OLNUD Krimmi anektetierimist ja sissetungi Ida-Ukrainasse, millele omakorda järgnes Lääne surve Venemaale, oleks võib olla jäänud olemata nii Kohveri röövimine kui ka Puuseppa avalikustamine. Nii nagu poleks Vene sõjalennukite uputust Läänemere kohal ilma Krimmi ja Ida-Ukraina tõttu kehtestatud sanktsioonideta. See on Venemaa viis survele vastata.

Selles kontekstis ei tundugi üllatavad sammud enam nii üllatavana. Pigem on põhjust valmis olla Venemaa järgmiseks sammuks, sest Kohver-Puusepp võib olla pelgalt avang. Haavatud loom on ettearvamatu ja ohtlik.

Broneeri
2015. aasta
reis juba täna!

Mõnusaid reisielamusi ning põnevaid avastusi 2015. aastal!

Uued huvitavad sihtkohad

UUS! Baskimaa – gurmaanide paradiis
6.-12.6 Soodushind 799 €

UUS! Hiina kevadine ringreis – keiserlik
teekond Pekingist Xi'ani 24.-30.3
Soodushind 1499 €

Kiirusta, soodushinnad
kehtivad korduvreisijatele
ja kiiretele broneerijatele
kuni 31. detsembrini!

Indoneesia

Kaunist lähenevat
pühadeaega!

Kultuurireisid

UUS! Dubai kultuuri- ja puhkusereis 16.-22.3, 23.-29.03 Soodushind 1199 €

UUS! Belgia-Luxemburg 3.-7.6 Soodushind 699 €

UUS! Hispaania - Baskimaa kultuuri- ja puhkusereis 6.-12.6 Hind 799 €

UUS! Saksamaa 8.-13.6 Soodushind 699 €

UUS! Austria – keiserlik pealinn Viin 29.6-4.7 Soodushind 699 €

UUS! Fääri saared – eksootiline põhjala 30.6-4.7 Soodushind 899 €

Gruusia – iidne Sakartvelo 17.-24.5 Soodushind 855 €

Hispaania suur ringreis 6.-12.4 Soodushind 855 €

Holland – tulbid, tuuleveskid ja lilleparaad 22.-25.4, 25.-28.4, 24.-27.4 Hind al 669 €

Horvaatia – Sloveenia ringreis 17.-24.5 Soodushind 899 €

Iisrael-Jordania 7.-14.3, 12.-19.4 Soodushind 1099 €

Iisrael – suur ringreis 19.-26.4 Soodushind 999 €

Itaalia – klassikaline Grand Tour 26.5-2.6 Soodushind 899 €

Küpros 22.-29.4 Hind al 699 €

Leedu ja Läti – merevaigurannik ja Kernave jaanituli 21.-24.6

Madeira – kevadine lilleõites paradiis 21.-27.4 Soodushind 899 €

Maroko ringreis 9.-16.4 Soodushind 949 €

Norra – kesköine päike ja Nordkapp 25.-30.6 Soodushind 899 €

Portugali ringreis 14.-21.4 Soodushind 799 €

Prantsuse Riviera – taevasinine rannik 2.-9.5 Soodushind 855 €

Prantsusmaa – Provence 9.-16.5

Sankt Peterburg 26.-28.6 Soodushind 199 €

Türgi – Istanbul, linn maailma piiridel 1.-04.05, 8.-11.5 Soodushind 499 €

Türgi – suur ringreis 19.-26.4, 26.4-3.5 Soodushind 799 €

Ungari – reis madjarite maale 29.6-4.7 Soodushind 599 €

Eksootikareisid

Indoneesia – Jaava ja Bali ringreis 22.2-8.3, 1.-15.11 Soodushind 2699 €

Iraan – Pärsia põline tarkus 6.-17.5 Soodushind 1999 €

Jaapan – kevadine suur ringreis ja festivalid 12.-21.5 Soodushind 2999 €

Lõuna-Aafrika ringreis ja Victoria Falls Zimbabwe 8.-26.3 Soodushind 2999 €

Malaisia ja Singapur – ringreis ja rannapuhkus Langkawil 16.-29.3 Soodushind 2399 €

Mehhiko 17.2-2.3 Soodushind 2999 €

Sri Lanka – ringreis ja rannapuhkus 15.-27.3 Soodushind 1799 €

Germalo Reisid – reisigurmaanidele!

ÜLO JALAKA VALITUD SAHINAD

sahinad@ekspress.ee

TALLINNA VAID ÜKS HAIGLA

Keskerakondlasest abilinnapea **Merike Martinson** (pildil) rääkis konverentsil "Meditiin 2015" Tallinna haiglate ühendamisest. Ta visioneeris, et tuleviks kerkib kusagile pealinna täiesti uus ja moodne nn keskhaigla, mis olekski Tallinna ainus haigla. Sellel haiglal olla juba kohtki Lasnamäel olemas.

EESTI SUURSAADIK KUTSUTI VÄLJA

Ajakirjaniku ja europarlamenti endise liikme **Giulietto Chiesa** vahistamine Eestis põhjustas Itaalia meedias skandaali, jõudes mõne tunniga mitmekümne ajalehe veebikülgedele. Muuhulgas märkisid lehed esmaspäeva õhtul, et Itaalia välisministeerium nõudis kiireid selgitusi Eesti suursaadikult **Celia Kuningas-Saagpakult**.

SAVISAAR TANTSIB JUURE PILLI JÄRGI

Kolmapäeva õhtul koguneb Tallinna 500 linnaametnikku Vene kultuurikeskusesse jõulupeole. Piduliste meelt lahutab **Sepo Seemani** monotükk ja tantsuks mängib folkansambel Curly Strings. Õhtu nael on diskoprojekt Ennu Ratas. Plaate keerutab humorist ja ajakirjanik **Mart Juur**, kes on korduvalt linnavõimu hurjutanud. Mõõdunud aastal enne kohalikke valimisi teatas Juur: "Kui valitsev linnavõim võtab sinult 1000 eurot aastas, siis Ennu Ratas teeb oma protestiaktisiooniga sellele lõpu. Moodustame KuKu klubisse esimese tantsiva inimketi."

MITTE AINULT PUUSEPP

Spioon **Uno Puusepp** pole ainus eestlasest staar Vene meedias. Sel nädalal näitab telekanal Rossiya 1 järjekordset saadet **Jaak Joalast**.

JURISTIDE SMS-LAENUD

Kiiralaenufirmadele on kõige probleemsemad kliendid algajad juristid, kes jätavad mõnikord nimelt laenu tagasi maksmata, et siis oma oskusi laenuvaidluses proovile panna.

ÕUDNE RUBLA

Eesti talunikud ägisevad, et ei saa piima Venemaa-le müüa. Kuid neid ei aitaks isegi see, kui Kreml taas idaturu lahti teeks. Eesti piim on venelastele liiga kalliks muutunud, sest rubla väärtus euro suhtes on tänavu kukkunud ligi 40 protsenti.

VABANDUS

Eelmisel nädalal ilmunud uudis "Lang oleks Narva kiriku päästnud Pevkurist kaks korda odavamalt" ei vasta tõele. Rein Langi sidumine paari aasta eest arutatud kompromissiga ei olnud korrektne, sest kokkulepe kukkus kokku juba enne, kui asjaga Langi poole pöörduti. Ekspress palub endiselt kultuuriministrilt vabandust, et teda tüli lahendamiseks sidus.

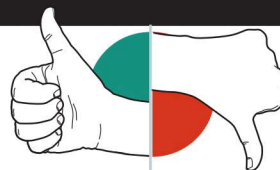
ERNITSA MAAILM

FOTO ANDRES PUTTING

FOTO VALLO KRUUSER

GUUD

BÄÄD

UUS TÖÖVÕIT Pärast seda, kui FSB teatas, et ekska-gebeelane Uno Puusepp nuhkis aastakümneid kaitsepolitseis Venemaa kasuks, tuleb oodata, millal Toompuiestee avaldab pressiteate, milles tuntakse rõõmu spiooni paljastumise üle ja nimetatakse seda kapo järjekordseks töövõiduks.

STAATUSE-BOT Kõige lõbusam loll netiajaviitja. Sel robotil võib tundide viisi lasta sinu enda vanadest tekstidest uus absurdsusi genereerida.

RUSIKATERORR Vene sõjalennuki piloot näitas Soome piloodile rusikat! Soomlane mõtles: "Ryssä on ryssä vaikka voissa paistaisi!" Kohatu käitumine ajal, mil paljud soomlased püüavad loobuda stereotüüpidest ja hakata idanaabri erinevusi tolereerima.

RAHVA TUJURIKKUJA ESIMENE PÄÄSUK Tallinna meeri moonumine liubvas kostüümis superkangelaseks läks Tallinna linnvalitsusele maksma ei rohkem ega vähem kui 35 000 eurot. Pulli võib teha, aga äkki pigem Jakunini raha eest?

NÄDALA SÕNA

NOROKAS

On hellitusnimi noroviiruse kohta, mis levib sügis-talvisel hooajal, kui müügile ilmuvad mandariinid. Norokas on ülinakkav ja levib ägedalt oksendamise ja kõhulahtisuse episoodide ajal. Organismi satub norokas kas määrdunud käte või saastunud söögi ja joogi kaudu. Olemine on sant, köht lahti, iiveldus, oksendamine, valitseb käegaloomismeeleolu ja *Untergang*. Noroka vältimiseks pesta mandariine ja käsi kuuma vee ja seebiga, eriti pärast mugavusruumide kasutamist.

Vt ka pasanteeria, nõrritama, norgus, norin, puuks, purr-purr, norakas, korras nagu Norras, narakas, narts, yolo, Yoko Ono, Oxe Kött, roobert, pakk, Omniva, poro, põdrakärbes, ebamugavustsoon, enteroviirus, enter-luule, Liina Tammiste, nori lehed, tülinoriija, Haruki Murakami, Takashi Murakami, murakas.

UUDISED

Minister hakkas Ekspressi artikli peale tegutsema

Tervise- ja tööminister **Urmas Kruuse** külastas möödunud nädala reedel Lääne Ühisgümnaasiumi, kus mitu last vahetasid murgiste põrandate tõttu kooli või läksid üle koduõppele. Sellest kirjutas Ekspress eelmisel nädalal.

"On arusaadav, et ebameeldiva lõhnaga keskkonnas on raske keskenduda õppimisele ja töötamisele isegi siis, kui uuringud näitavad, et õhk ei põhjusta riski tervisele. Kindlasti tuleb leida lahendusvariandid, et taastada lastele sobiv õppekeskkond," ütles Kruuse.

Minister usub TTÜ teadlase **Urve Kallavuse** uuringut, et lõhna-probleem pärineb põranda seest ja mitte õhust. "Ehitusviga võis põhjustada erinevate keemiliste elementide sattumise õhku, mis võis

FOTO RAUNO VOLMAR

olla ka halva enesetunde tekita-jaks," märkis Kruuse.

Minister tegi pärast visiiti majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumile ettepaneku tõhustada ehitusjärelevalvet. Samuti plaanib Kruuse kokku kutsuda ekspertide ümarlauda, et vältida edaspidi samasuguste probleemide tekkimist nagu Lääne koolis.

Kolmapäeval arutab koolis toimuvat Tartu valla volikogu.

MEHED, TANKIMA! Detsembri alguses Kuressaare Alexela tanklas avanenud vaatepilt.

NB! Tähelepanelik lehelugeja! Kui pildistasid midagi uudislikku või naljakat – **saada pilt meile!** Eesti Ekspressi paberväljaandes avaldatud FLÄSHi saatjale maksame honorari **65 eurot puhtalt kätte**. Pildid palume saata aadressil ekspress@ekspress.ee. Ekspressil on õigus fotot kasutada kõikides ASI Eesti Ajalehed paber- ja digiväljaannetes.

Savisaar ammutab ideid Kranaadist

Tallinna linnavalitsus väntas 35 000 euroga jõulureklaami, kus linnapea **Edgar Savisaar** võtab Supermanina uisuväljakul poognaid. Idee Savisaarest kui Supermanist võttis linnavalitsus tõenäoliselt Ekspressi satiirirubriigist Kranaat, täpsemalt 4. juulil 2013 ilmunud pildist.

Tänavu veebruaris avaldas Kranaat pilareklaami, et Tallinn hakkab andma odavaid munitisipaallaene. Sellele järgnes peagi Savisaare teade, et Tallinna linn loob ühistupanga. Kranaadi kollektiiv soovib oma austajatele linnavalitsuses häid lähenevaid jõule ja tuletab meelde, et tegemist on siiski satiirileheküljega!

Kokkupõrkest napilt pääsenud Vene lennuki piloot oli ilmselt purjus

Kopenhaagenist õhku tõusnud SASi reisilennuk pääses möödunud nädalal napilt kokkupõrkest Vene sõjalennukiga ainult tänu sõjalise lennujuhtimiskeskuse kiirele reageerimisele.

Vene lennuväega seotud allika väitel oli ohtlik olukord ilmselt tingitud piloodi joobeseisundist. Nimelt pole haruldased juhtumid, kus Vene piloodid tarvivad enne lendu alkoholi.

See muudab niigi plahvatusliku olukorra Läänemere taevas kordades ohtlikumaks.

Tähelepanuväärne on Vene kaitseministeeriumi pressiesindaja **Igor Konašenkovi** kommentaar. Ta lükkas ümber Rootsi kaitsejõudude väite, et Vene sõjalennuk sattus Rootsi õhuruumis reisilennukile ohtlikult lähedale. "Kaugus

Kopenhaagenist õhku tõusnud reisilennuk lennurajast oli üle 70 kilomeetri," ütles kindralmajor Konašenkov. Tõepoolest, seal see lennuk PIDI olema, ent tegelikult oli ta kummaliselt liikudes kaldunud ettenähtud marsruudist kaugele eemale.

Vene lendurite pummeldamises pole midagi uut. 2008. ja 2011. aastal toimusid Venemaal just sel põhjusel rängad paljude inimohvritega lennuõnnetused.

Eestis oli Vene lendurite viinalembesus teada-tuntud juba Nõukogude ajal. Näiteks aprillis 1977 põrkas sõjaväe transportilennuk AN-26 vastu Moe piiritusevabriku korstent ning kõik 21 pardal olnut hukkusid. Ametlikult oli selle Eesti ajaloo ohvriterikkaima lennuõnnetuse põhjuseks halb ilm, ent avalik saladus oli see, et lennuki pardal võeti viina.

Ekspressi lugeja poliitiline nägu

6300 lugejat täitis veebis küsitluse, millise parlamendierakonna valijate nägu nad on.

% vastustest	tegevus	sellisele vastusele vastav partei
94,0%	Otsin vajalikku infot eelkõige internetist	SDE
88,4%	Kvaliteetsete kaupade eest võibki rohkem maksta	SDE
88,4%	Suhtun ellu praktiliselt	REF
86,6%	Reklaam on minu aja raiskamine	SDE
81,9%	Mulle ei meeldi viimaste moetrendidega kaasas käia	SDE
78,1%	Olen huvitatud teistest kultuuridest	IRL
76,7%	Loen ajalehte peaaegu iga päev	SDE
76,1%	Religioon ei ole mulle oluline	REF
74,8%	Mulle meeldib välismaal reisida	IRL
73,7%	Oluline on austada traditsiooni ja uskumusi	Kesk

Küsitluse aluseks olid uuringufirma TNS Emor kogutud andmed erakondade toetajate üldiste hoiakute kohta – alates sellest, kuidas inimesed suhtuvad kodumaistesse toiduainetesse, kuni selleni, kui palju nad telekat vaatavad.

Vastanute vahel välja loositud auhinnad (kolm Kranaadi raamatut, kolm Ekspressi kruusi) saavad fortuuna tahtel **Jaak Aasma, Arno Reede, Heiki Lill, Olen Riina, Marko Vakrom** ja **Nadezda Furs**. Auhiinad saab kätte Narva mnt 13, neljandalt korruselt sekretäri käest.

KASVAN ÖÖPÄEVARINGSILT. SINU RAHA.

HOIUSED KUNI
AASTAS 8%

LAENUD KINNISVARA
OSTMISEKS

PÕHJA-EESTI HOIU-LAENUÜHISTU
6 230 230
www.eestihoius.ee
Tallinn, Ahtri 12, 6. korrus

TÄHELEPANU, TEGEMIST ON FINANTSREKLAAMIGA! ENNE LEPINGU SÕLMIMIST TUTVU TINGIMUSTEGA EESTIHOIUS.EE JA KONSULTEERI SPETSIALISTIGA! NÄIDE: LAEN 30 000€ 15 AASTAKS - KUUMAKSE 385€, KREDIIDI KULUKUSE MÄÄR 13,5%.

Ärinaiste unelmaprojekt Kasahstanis pöördus k

2012. aastal sõlmisid kaks ärinaist, kasahhitar **Bibigul Balpyk** ja eestlanna **Mailis Lintlom** lepingu, et ehitada Astanasse hiiglaslik hoone. Selle aasta aprillis pöörasid naised tülli, mis halvimal juhul võib Eesti riigile maksta 14 miljonit eurot.

LAURA MALLENE

laura.mallene@ekspress.ee

Aasta tagasi kirjutasin artikli klaasfassaadide tootmisega tegeleva ettevõtte Windoor omanikust **Mailis Lintlomist**. Lintlomi loos oli palju muinasjutulist: manalateele läinud isa ettevõtte, mille bilansis oli näha vaid kohustus. Tütred – Mailise – ennastsalgav otsus võtta firma üle. Selle ülestõttamine ja kõva töö tulemusena saabunud edu.

Windoori tööde nimekiri tekitab aukartust: Eesti Panga klaasgaleriid, Eesti Rahva Muuseumi klaasfassaadi tehniline lahendus, Lennusadamangaaride klaasfassaad. Praegu Tallinna kesklinnas ehitamisel oleva Hiltoni hotelli klaasfassaad tuleb samuti Windoorilt.

2012. aastal õnnestus Windooril saada suurejooneline tellimus Kasahstani pealinnast Astanast. Lintlomi sõnul oli temale kuuluva ettevõtte ülesandeks valmistada tohutu suure rahvusvahelise äri- ja konverentsihoone klaas- ja alumiiniumkonstruktsioonid. Lepingu maht oli 25 miljonit eurot, selle täitmiseks võttis Windoor laenu kahest Eesti pangast.

Hoone pidi valmima tänava näärideks ja sinna pidi kolima hulk saatkondi. Teises hoone osas oleksid paiknenud hotellid riigi külalistele. Tegelikult on ehitus alles algusjärgus ja sellega seotud tülide lahendamine kestab tõenäoliselt veel aastaid.

Bibigul Balpyk on poisipea ja range pilguga Kasahstani äri-

naine. Novembri algul viibis ta kaks päeva Eestis ja soovis kohtuda mõne ajakirjanikuga. Balpyk pillub venekeelseid lauseid nagu revolvrast – kuivalt, konkreetselt.

Ta räägib, et on teinud Eesti heaks vingelt tööd. “Ma olen viis aastat pidanud Eesti aukonsuli ametit Kasahstanis. Viinud sinna Santa

Maria maitseaineid, IT-tehnoloogiat. Kõik on sujunud,” räägib ta.

“Probleemid on vaid ühe Eesti ettevõttega,” jätkab ta rangelt. Kasahhi sõnul on probleemil hind: 53 miljonit eurot. Niisuguse summa oleks Eesti firma pidanud investeerima Astanasse ehitatavasse hoonekompleksi.

See ettevõtte on Windoor.

“Mailis Lintlomi ettevõtte teha jäi vaid hoone eskiisi projekt. Selle Astana linnavalitsus ka kinnitas. Kuid siis võttis Mailis Lintlom suure hooga ette, et finantseerib kogu kompleksi. Lintlom pani lauale idee muuta fassaadi. Ma olin nõus.”

Balpyki sõnul pidi Lintlom lepingu järgi investeerima projekti 53 miljonit eurot.

Lintlom andis Balpykile Swedbanki tõendi, et tal on pangas arvel see raha olemas. (Et Kasahstanis investeerin-
gulepin-

gut sõlmida, on Balpyki sõnul vaja ette näidata raha olemasolu.)

“Mailis Lintlom hakkas eskiisprojekti ümber tegema. Pärast seda pidi ta selle linnavalitsuses kinnitama. Linnavalitsus küsis, kuidas kavatsete hiigelsuurt klaasist hoonet suvel jahutada ja talvel soojendada,” jätkab ta. Projekti kinnitamine ebaõnnestus neljal korral. “Sellest hoolimata hakkas Lintlom tegema klaaspakette. Ütlesin, et ärge tehke varem. Lintlom ei kuulanud, hakkas pakette kohale saatma.”

Windoori tehas asub Sael. Klaasi veeti Kasahstani veoautodega.

Seejärel selgus Balpyki sõnul, et investeerimisraha eestlastel polegi. Balpyk kurdab, et Lintlom hakkas jääma maksegraafikuga hiljaks.

Oma jutu tõestamiseks saadab Balpyk meili teel hulga inglise-, vene- ja kasahhikeelseid sisseskaneeeritud dokumente. Need peaksid tõestama Lintlomi vigu.

Dokumentide hulgas on leping Balpyki esindatava Kasahstani firma Baltiiski Dom ja Windoori vahel. Selle järgi peaks Windoor finantseerima täiemahuliselt hoone ehituse kõiki etappe ja investeerima ehitusse 53 miljonit eurot.

Lisaks saadab Balpyk ka Windoori kontoväljavõtte, mille järgi on Lint-

kt rahhiiks

lomi ettevõtte arvel Swedbankis tööpoolest 53 miljonit eurot.

Dokumentide hulgas on tänavu novembrist pärit pretensioon Windoorile – selles soovib Balpyk, et Windoor täidaks oma kohustust, järgiks investeerimislepingut ja ehitaks valmis kogu hoone. Seda 31. detsembriks – sisuliselt nõudis kasahh, et massiivne ehitus oleks valmis pooleteise kuuga.

Kontrollin üle: Windoor tootis mullu kasumit veidi üle miljoni euro ehk üle kahe korra rohkem kui 2012. aastal. Väga raske on uskuda, et sellisel ettevõttel võiks kontrol 53 miljonit eurot lihtsalt seista.

Ka dokumendid, mis kasahh saatis, äratavad pehmelt öeldes kahtlust.

Poolte allkirjad on vaid lepingu viimasel lehel. (Tavaliselt pannakse allkiri lepingu igale lehele.) Pangakonto väljavõttena esitas Balpyk samasuguse paberi, mida saab oma pangakontolt välja printida iga erasisik. Ametliku kinnituseks ettevõtte vara suuruse kohta ei võtaks seda vastu tõenäoliselt ükski Eesti ettevõtte.

Minu teine kohtumine Mailis Lintlomiga erineb aastatagusest kardinaalselt: särava ärinaise asemel näen töömuredaga maadlevat

**KASAHHITAR
VERSUS
EESTLANNA:**
Aukonsul
Bibigul Balpyk
(vasakul) ja
Mailis Lintlom
(paremal).

ettevõtjat. Meedia huvi teda seekord just ei vaimusta.

Lintlom väidabki, et kasahhi saadetud dokumendid pole ehtsad.

Ekspressile saadetud lepingute koopiad olevat vähemalt osaliselt võltsingud: ühes dokumendis on summat sisaldanud leht välja vahetatud ning teise on lisatud maksegraafik, kus on Windoori esindaja allkiri võltsitud.

53 miljoni euro suurust investeerimislepingut aga pole Lintlomi sõnul ialgi eksisteerinud. Tema jutust koorub uus, hoopis teistsugune pilt juhtunust.

Leping Baltiiski Domiga paistis Lintlomile igati turvalise projektina. Tellijat esindas Eesti aukonsul Bibigul Balpyk, hoone ise pidi minema Kasahstani välisministeeriumile. Kasahstani välisministeeriumi

tütarettevõtte Diplomati Stroi Servisi oli valmis andma korralikke tagatisi: hüpoteeki ja garantiisid.

Windoor sõlmis Eestis krediidi-kindlustuslepingu KredEx Krediid-kindlustusega. Selle kohaselt pidi kindlustus võtma vastutuse kahjude eest, mis võinuksid tekkida Kasahstani poliitilistest sündmustest või tellija makseraskustest.

Lintlom kinnitab, et projekti kooskõlastamine Astana linnavalitsusega ei olnud Windoori kohustus, seda pidi tegema Baltiiski Dom. Tellija küll informeeris teda probleemidest eskiisiprojekti kooskõlastusega, ent andis mõista, et need lahenesid.

Ta teab ainult seda, et ühel hetkel hakkas Baltiiski Dom keelduma kauba vastuvõtmisest. Tekkisid segadused kauba tollimisega (ka seda pidi korraldama tellija). Selgus, et ehitus on graafikust maas ning fassaadi paigaldamiseks vaja-likku tööfronti õigeks ajaks ei tagata.

Lintlom ütleb, et Baltiiski Domi rikkus lepingut. Lepingu rikkumisest teavitas Windoor kasahhe juba aprilli teisel poolel, kuid alles suve alguseks oli eestlastele selge, et asi on hapu.

Investeeringis-

pingu kohta väidab Lintlom, et seal kirjutatigi alla ainult viimane lehekül, kusjuures lepingu originaal jäi Kasahstani poolele (lepingust loen, et ühe eksemplari pidanuks saada siiski mõlemad pooled).

See pole ainus projekt, millega Windooril Kasahstanis muresid on. Aasta eest, kui Lintlomiga esimest korda kohtusin, rääkis ta sinna rajatavatest tanklatest, millele Windoor pidi looma arhitektuurse ja tehnilise lahenduse. See projekt ei teostunud kunagi. Tellija lasti maha.

Windoor vs. KredEx

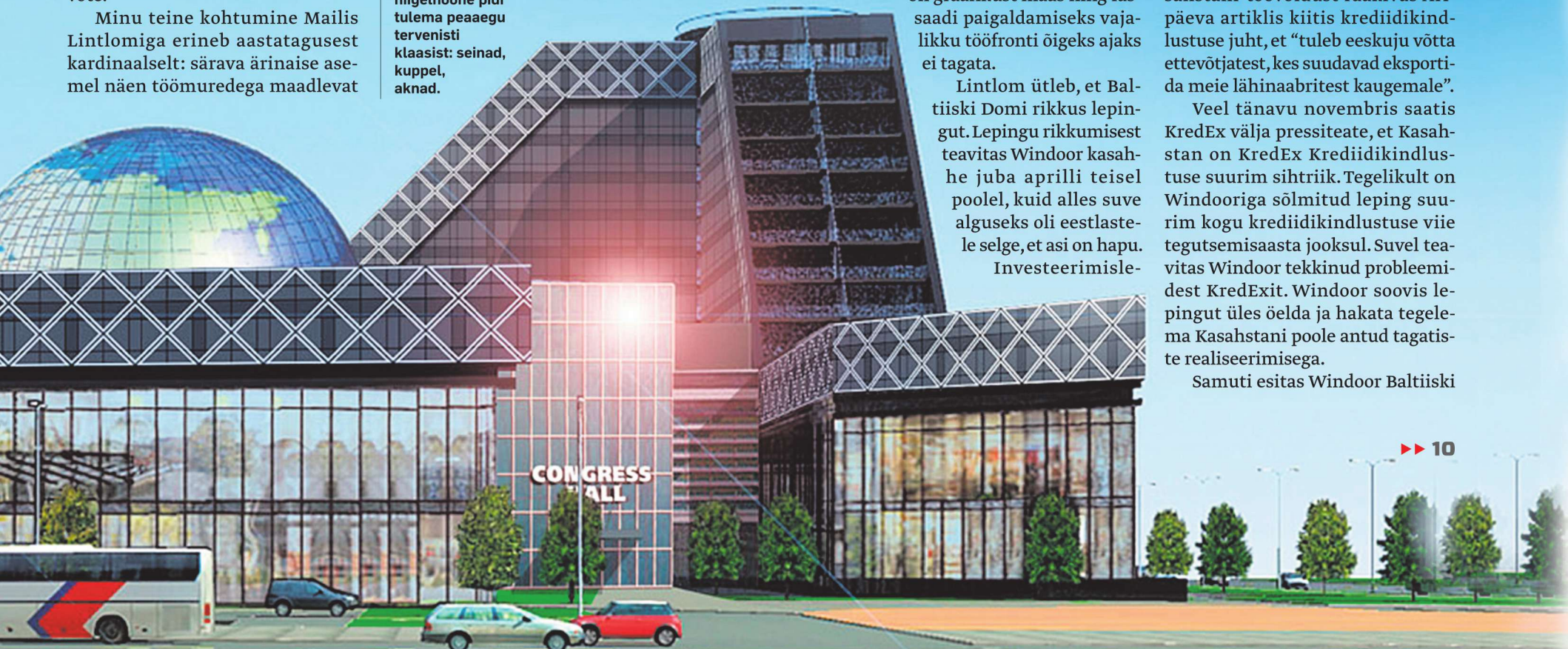
Ent Windoori probleemid ei piirdunud Kasahstaniga. Maadelda tuleb ka koduväljakul.

KredEx oli Windooriga sõlmitud krediidikindlustuslepingu üle silmanähtavalt uhke. Windoori Kasahstani-töövõidust rääkivas Äripäeva artiklis kiitis krediidikindlustuse juht, et “tuleb eeskuju võtta ettevõtjatest, kes suudavad eksportida meie lähinaabritest kaugemale”.

Veel tänavu novembris saatis KredEx välja pressiteate, et Kasahstan on KredEx Krediidikindlustuse suurim sihtriik. Tegelikult on Windooriga sõlmitud leping suurim kogu krediidikindlustuse viie tegutsemisaasta jooksul. Suvel teavitas Windoor tekkinud probleemidest KredExit. Windoor soovis lepingut üles öelda ja hakata tegelema Kasahstani poole antud tagatis- te realiseerimisega.

Samuti esitas Windoor Baltiiski

**KÕIK PUHA
WINDOORI
KLAASIST:**
Rahvus-
vahelise äri- ja
konverentsi-
keskuse
hiigelhoone pidi
tulema peaaegu
tervenisti
klaasist: seinad,
kuppel,
aknad.

◀◀ 9

Domile lepingu ülesütleamise hoia- tuse.

“Valmistusime läbirääkimis- teks korralikult ja palusime KredExi esindajaid endaga Kasahstani kaasa, kuna arvasime, et riikliku agentuuri kohalolu aitab mõjutada tellijat taas koostööle ning otsida võimalusi olu- korra lahendamiseks. KredEx keel- dus läbirääkimistel osalemast,” väi- tab Lintlom.

Läbirääkimistel Kasahstani tea- tas Balpyk, et nende ettevõttel pole enam raha ehituse jätkamiseks. Pole ka teada, millal olukord muu- tuda võiks. Windoor esitas oma et- tepanekud, et koostöö saaks jätkuda.

“Olukorra lahendamiseks olime isegi valmis pakkuma tellijale lü- hiajalist krediiti. Tellija lubas teha omad vastuettepanekud olukorra lahendamiseks, aga ei teinud seda,” räägib Lintlom.

Kolmas kohtumine: KredEx

Kohtun KredEx Krediidikindlustu- se juhi **Meelis Tamblaga** detsembris KredExi kontoris. Ta paistab olevat pisut kimbatuses ja rõhutab mitu korda, et tegu on riikliku kindlus- tusseltsiga. See tähendab, et ettevõ- te toimetab maksumaksja rahaga.

KredExile olid probleemid seni pailapse rollis olnud Kasahstani projektiga halvaks üllatuseks. Kohe kutsuti kõik osalised – laenu andnud

Swedbanki ja Nordea panga esinda- jad ning Windoor – kokku ühe laua- taha. KredEx Krediidikindlustus ko- hustas Windoori Kasahstani läbi- rääkimisi pidama. “Et äkki on min- gi arusaamatus. See on vaja ära la- hendada,” täpsustab Tambla.

Baltiiski Dom lasi üle esimesed maksetähtajad juba tarnitud klaas- pakettide eest ja hakkas esitama Windoorile pretensioone.

Samal ajal hakkas tehingu ga- rant Diplomat Stroi Servis tegele- ma krediidikindlustusele tagati- seks antud hüpoteegi – suure kor- rusmaja, kus praegu asub muu hul- gas Eesti suursaatkond – tühistami- sega Kasahstani kohtus. Kasahstani kohtu esimene aste tühistaski hü- poteegi. KredEx kavatses selle otsu- se edasi kaevata.

Tambla ütleb, et KredEx püüdis kaasata ka Eesti suursaatkonda, et nood ajaksid asja diplomaatiliste ka- nalite kaudu.

Lintlom kurdab, et sai hüpoteegi tühistamise kohtuasjast teada alles hiljem, kui KredEx selle tarvis doku- mente vajas.

KredExi koguvastutus on um- bes 14 miljonit eurot. Varasem “re- kord”, mida ettevõttele välja maksta on tulnud, on 400 000 eurot.

“Me oleme kindlustusselts. Kui me sõlmime lepingu, siis me ei saa öelda, et see summa on meie jaoks liiga suur. Meil on finantsid selleks olemas,” ütleb Tambla.

Ometi saatis KredEx Krediidi- kindlustus Windoorile teate, et soo- vib kindlustuslepingu tühistada.

“Kui vastaspool (*Baltiiski Dom – Toim.*) esitas vastuväiteid, siis sai- me teada, et Windoor on ise jätnud palju tegemata, kooskõlastused võt- mata. Aga seal oli ka viide investee- rimiskohustusele – mis oli meie jaoks üllatav. Kui seda küsisime Windoo- ri käest, siis alguses nad eitasid. Siis aga kinnitasid, aga ütlesid, et see ei puutu KredExisse. Meie jaoks väga

jonilist lepingut sõlminud. Küll aga pole Windoor siiani saanud tasu tar- nitud kauba eest. Lisaks nõuab Win- door tellijalt hüvitist lepingu rikku- misega tekitatud kahju eest. Win- dooril on nõudeid tellija vastu ligi- kaudu 20 miljoni euro ulatuses.

Kindel on see, et Lintlom on kao- tanud unistuste projekti.

Kasahstani ehitustegevus sei- sab. Tellija on Windoorile teatanud, et raha ehituse jätkamiseks ei ole. Eriprojekti järgi valminud klaaspa- ketid seisavad ehitusplatsil. Neid ei saa kasutada ühegi teise hoone ehi- tuseks.

Lisaks ei ole teada, mida on Ka- sahstani ekstreemsed ilmaolud tei- nud klaaspaneelidega – mis küll on korralikult sisse pakitud.

Kuid ühes asjas ei rääkinud Balpyk päris tõtt. Ta ei ole aukonsul. Tema volitused lõpetas välisminis- teerium tänavu mais. Välisministe- rium toob ametliku põhjuseks välja, et vajadus aukonsuli järele Kasah- stani pealinnas langes ära.

Helistan igaks juhuks ka Santa Mariasse. Juhataja **Rainer Tammet** pole Balpyki nimest kuulnud, kuid lubab järele kontrollida.

Järgmisel hommikul saabub meil. “Vaatasin järele, et antud isi- kuga ei ole minul ega meie firmal kokkupuudet olnud. Minu teada ei ole ta aidanud kaasa Santa Maria maitseainete müügile Kasahstani,” kirjutab Tammet.

KredExi koguvastutus on Kasahstani äritehingu puhul 14 miljonit eurot. Varasem “rekord”, mida ettevõttele välja maksti, oli 35 korda väiksem.

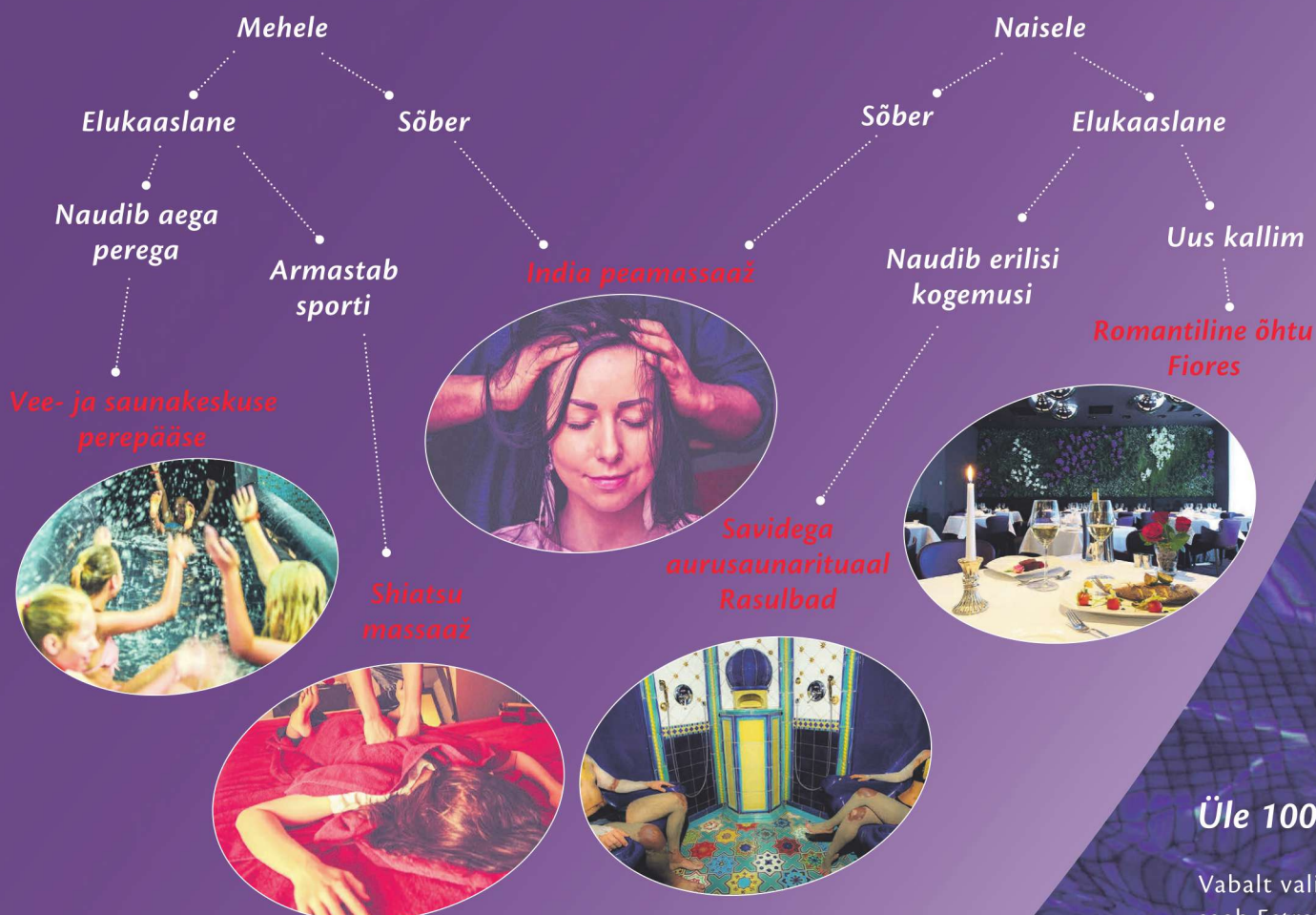
puutub. See on kahetsusväärne,” nendib Tambla.

Ka KredEx kinnitab Balpyki väi- det, et Baltiiski Dom ja Windoor on sõlminud lepingu, mille järgi Eesti ettevõtte on 53 miljoni euro suuru- ne investeerimiskohustus.

Mis edasi?

Ma ei tea, kellel neist on õigus. Te- gemist on pööraselt segase looga ja üsna tõenäoliselt on tülitsevad poo- led üht-teist enda teada jätnud. Lint- lom raiub kui rauda, et ei ole 53mil-

Otsid kingitust?

AQVA
HOTEL & SPA

Üle 100 kingiidee Aqva spaa kinkekaardiga.

Vabalt valitava teenuse või summaga Aqva spaa kinkekaarte saab Estraveli kontoritest, Aqva hotelli vastuvõtust 24 h või telli posti teel koju: info@aqvahotels.ee.

Maiuspala Swedbanki kliendile

Too oma Swedbankist
võetud väikelaen
BIGBANKi!

BIGBANK
teeb Sinu laenu
soodsamaks.

Intress **9%**

Tule www.bigbank.ee
ja esita taotlus. Eripakkumine
Swedbanki klientidele
kehtib kuni
14. detsembrini 2014.

**Klientide
suure huvi tõttu
pikendasime
pakkumist kuni
19.12.2014**

BIGBANK
NII LIHTNE SEE ONGI

1333

Iga finantsotsusega kaasnevad riskid ja kohustused, mistõttu palume
laenutoodete tarbimise vajadus hoolikalt läbi mõelda.

Näiteks 1500-eurose laenusumma puhul viieks aastaks fikseeritud intressiga 9% ja lepingutasuga 0 eurot, on kredii-
di kulukuse määr 9,39%, kuumakse suurus 31,14 eurot ning tarbija poolt makstav kogusumma 1868,23 eurot.

Tutvu tingimustega www.bigbank.ee või helista 1333 ja pea nõu meie spetsialistiga.

Jaanus Pikani ja Andres Salumets on suvehakust üritanud Bangkokis avada kliinikut, mis võimaldaks lapsi saada kõigil neil, kellel see muidu võimalik pole. Erinevalt Vietnamisse ja Mehhikosse rajatavatest kliinikutest on Tai projekt aga raskustes.

KRISTER KIVI
BANGKOK

kristen.kivi@ekspress.ee

Lift hakkab sahinat tõusma ning Bangkok City Toweri fuajees sirgub kunstpuudepark jääb taldade alla. Uks avaneb 18. korrusel suurte beebipiltidega kaunistatud avarasse koridori; küllap olulisimasse meditsiinialasesse projekti, mida Eesti arstide osalusel Taimaal kunagi käivitada on püütud.

Paarisajal ruutmeetril on olemas kõik, mida ühelt viljakuskliinikult oodata oskaks – günekoloogilauaga operatsioonisaalist kuni teleri ja tugitooliga varustatud toakeseni, mille seinas oleva sahtlikese kaudu saaks häbelikumad kliendid oma spermapurgikese diskreetsest ära anda. Kõik on klanitud, steriilne ning... tühi.

Ligi poole aasta jooksul pole siin kedagi käinud peale töötajate, sest litsentsi saamine on takerdunud bürokraatiasse. Ehkki niinimetatud *soft opening* – tava hakata lõplike litsentside ja tegevuslubade kättesaamist oodates tasapisi juba käivitamiskulusid tagasi teenima – oli Tais sõjaväe võimuvõtmise eel väga tavaline, edastasid riigi praegused valitsejad südasuvel ühese sõnumi: ilma litsentsita klienditeenindust alustada ei tohi.

Gruusia surrogaatmaduse vari

Algul New Life IVF Thailandi nime all tegutsema hakkama pidanud kliiniku omanikeks on projekti ühe osalise, väljapaistva embrüoloogi Andres Salumetsa sõnul F-Est OÜ ning “partner Gruusiast”. See strateegiline Gruusia partner – New Life Global Network – on teinud endale juba aastaid nime aga surrogaatmaduse pakkujana. Asendusemadus – mis kujutab endast seda, et

Eestlased loovad globaalset viljakusketti

füüsiliselt võimekas naine laseb vastastikusel kokkuleppel oma üsas beebiks areneda teise naise munarakul –, on paljudele emakaprobleemidega naisele ainsaks teeks emaduse.

Keti asutaja ja eestlaste äripartner doktor **Mariam Kukunašvili** kaitseb seda praktikat tulisele, kuna ainult nii õnnestus tal endal aastal 2011 lõpuks tütre ja kaksikutest poe-

gade emaks saada. Ent paraku läbis Tai parlamendis detsembris esimese lugemise seadus, mis näeks ette 10aastase vabadusekaotuse kõigile, kes surrogaatmadusest mingitki tulu teenivad.

Siiani talutud praktika karmi muutmise üheks põhjuseks on mitmed skandaalid, millest ühega oli õnnetul kombel seotud ka pr Kukunašvili agentuur. Mullu avastati ni-

FOTOD KRISTER KIVI, MARKO MUMM

OOTAB TÜHJALT: Kliinik Silom Roadi pilvelõhkujas on juba ammu valmis, aga viljastama ei saa ikka veel hakata.

melt, et ülikkaskast suguvõsast pärit 24aastane jaapanlane **Mitsutoki Shigeta** lasi endale sünnitada tervelt 16 beebit, kellest kaks esimest viljastati Bangkoki All IVF kliinikus New Life Globali kaudu leitud taitlannal (pärast kaksikute laste sündi soovis patsient uut protseduuri, millest Kukunašvili küll keeldus ja teavitas kahtlasest patsiendist kohe ja tagajärjetult ka ametivõime).

Tuleb rõhutada, et eestlaste osalusega kliinikul ei ole surrogaatlusega mingit pistmist – pakkuma kavatseti hakata selliseid humaanseid protseduure nagu liikumispuudega spermatooside süstlanõela abil munaraku sisse aitamist või HIV-positiivsetele meestele ohutut isakssaamist võimaldavat spermapesu –, kuid surrogaatlusskandaali järel ei näi seos New Life Global Networkiga kliinikule kasuks tulevat.

Novembris näis äripartneri le lahenduseks sobivat panna ettevõttele nimeks hoopis Lotus Clinic Thailand, ent lõplikku luba ei paista ikka veel kuskilt.

Paralleelne projekt ka Vietnamis

Kunagi president **Lennart Meri** nõunik olnud Jaanus Pikani on mees, kes teab raha väärtust. Oma Bangkoki reisidel on ta sageli majutunud viietärnihotelli Berkely, mis on küll eraldatud asukohas, kuid kus sai toa 50 dollariga. Rammestavas Bangkoki leitsakus lühikeseks sõiduks mootorrattataksot peata-

des pakub ta küsitud 70 bahti asemel esiti 20 ning lepib lõpuks kokku poolesaja peale (1,2 eurot). Kuid nüüd on Pikani sunnitud vaatama, kuidas raha iga kuu Chao Praya jõe kombel merre voolab.

Sukhumvit Roadil asuvasse Tenderloinsi saabudes – see publi on üks Bangkokis elavate eurooplaste kogunemiskohti – tundub kõhn valges T-särgis Pikani veidi nõrduvana. Ehk on see näljast – tuntud onkoloogist viljakuskliinikute asutajaks kasvanud Pikani sööb vaid korra päevas. Nüüd otsustab ta kartulitega krõbekala ja klaasi valge veini kasuks. Hetk hiljem on kiirustav ettekandja kuldsest küütleval pokaaliga tagasi, kuid kliendi rahulolematu ilme reedab, et kvaliteet pole siiski see, mida ta 2,9 euro eest oodanud oleks.

Vaid mõni tund varem saabus endine onkoloog Suvarnabhumi lennuväljale Lõuna-Vietnamist, kus eestlased samuti viljakuskliinikut käivitavad, sedapuhku vaid oma vahenditega. See on projekt, millest Pikani räägib seismise põlemisega. Isegi kliiniku asukohast, vietide riigi iidsest pealinnast otse kliimat muutva mäeaheliku jalamil – kui mägedest põhja pool võib detsembris olla sooja vaid viis kraadi, siis sadakond kilomeetrit lõuna pool valitseb troopiline leitsak.

Oh, hommikumaaadel on ülepea

leidnud aset naljakaid asju! Pikanis avaldub tõeline seltskondlik talent, kui ta meenutab, mismoodi kunagi presidendi riigivisiidile kaasavõetud suurärimees pärast kõvemat minibaaritühjendamist järgmisel hommikul kaaslastele räägib: “Ärkan hommikul üles ja mis ma näen – tuba on täis väikseid jaapanlasi ja üks neist hoiab peeglit mu suu juures!”

Nüüd on Eesti arstidel plaanis hakata põhjalikumalt takseerima aga hoopis Aasia embrüoid – ikka selleks, et välja selgitada, millisest lootehakatistest võiks areneda terve inimene. Embrüodiagnostika – mis tähendab, et kolme või viie päeva vanustelt lootehakatistelt eemaldatakse üks rakk, mida siis kiiresti uuritakse võimalike pärilike haiguste (näiteks Downi sündroomi) suhtes – on eriti nõutud Hiina klientide seas, kuna seal tohivad lapsevanemad üldjuhul saada vaid ühe järglase.

Hoogu minnes selgitab Pikani, et kui paar tuhat dollarit maksavad kiirmeetodid võivad anda teatud selguse loote geneetilise pagasi kohta, on võimalik uurida ka palju põhjalikumalt – “võtad kolmandal päeval, kasvavad viienda päevani ja siis külmutad embrüod

**AITAB
TEKITADA
UUSI INIMESI:**
Tartu Ülikooli
Kliinikumi
eksjuhi
Jaanus Pikani
kaasabil
käivitavad
kliinikud
lahendavad
viljakus-
probleeme
nii Aasias kui
Ameerikas.

pikemaks uurimiseks, siirdad tagasi aga alles järgmise menstruaaltsükli ajal”. Tavapraktikaks olla lõpuks kahe-kolme väljavaliitud embrüo siirdamine.

“Aga mis teise embrüoga juhtub?” uurin (kuigi katseklasiviljastamise tulemusel sünnib mitmikke 30% rasedustest, pole see siiski alati nii).

“Üldiselt väiksemadki vead pe-

sastumise ajal – “pesastumiseks” nimetatakse seda, kui embrüo emaka limaskestast kinnitub – lihtsalt väljutatakse ning imendub ära seal,” seletab Pikani. “Aga alati on muidugi võimalik teha reduktsioon – see tähendab aborti.”

Ta hammustab hoogsalt oma krõbekala.

Andres Salumets rõhutab artikliga tutvudes, et temaga seotud viljakuskliinikutes pole iial ühtegi rasedust redutseeritud.

Globaalne kett “juriidilises džunglis”

Sellal kui Pikani reisib mööda maailma ning tegeleb viljakuskliinikute käivitamise ja üldjuhtimisega (ka Indias töötab kliinik juba mõnda aega väga edukalt, kuigi teenindab peamiselt kohalikku turgu pärast seaduse jõustumist, mis meditsiinituristide jaoks teenuste kasutamise võimaluks muutis), vee-dab Andres Salumets aega põhiliselt Vanas Maailmas.

Läinud kuul Euroopa Viljatusravi Assotsiatsiooni juhatusse taasvalitud ja kaks aastakümnet viljatusraviga tegelenud tohtri rolliks projektis on peamiselt oskusteabe jagamine. Võib arvestada, et Eestis, Gruusias, Root-

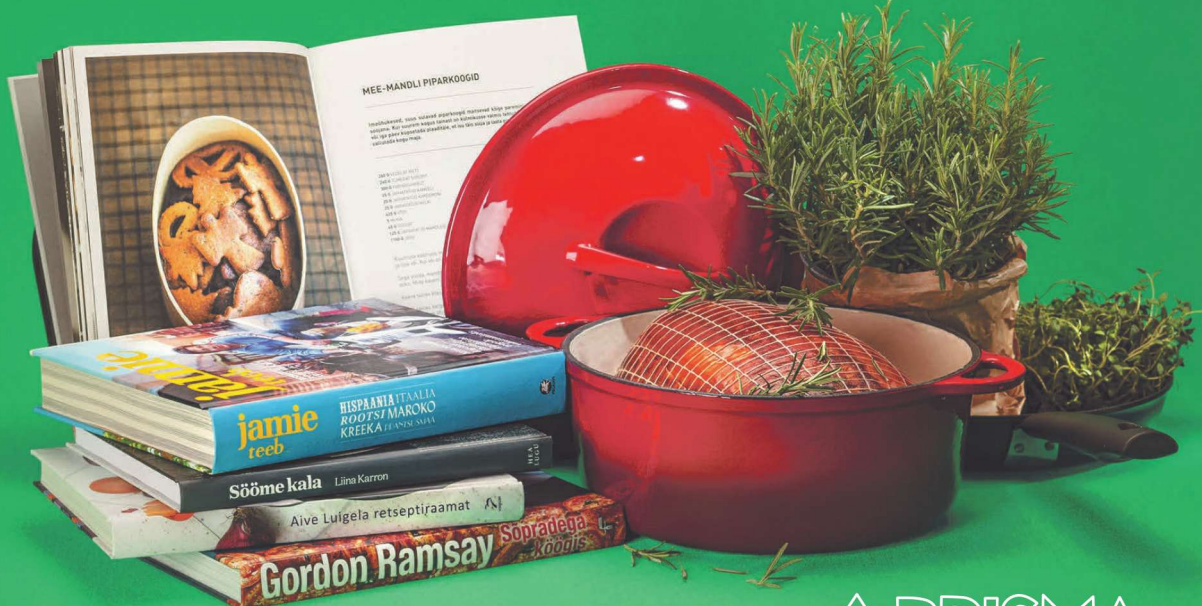
►► 14

Kingiks?

Prismast leiad kingi igaühele.

Kingi südamerahus.
Prismas saad kingitused
vajadusel ümber vahetada.*

PRISMA

*Tutvu tingimustega www.prismamarket.ee

◀◀ 13

sis, Soomes ja Indias on tänu Salumetsale elu alustanud väikse linna jagu inimesi ("Juba nendest protseduuridest, kus ma osalesin Soomes, sündis 5000 last," möönab teenekas embrüoloog tagasihoidlikult).

Soome olevatki sarnaselt Belgia, Ühendkuningriigi ja mõistagi Hispaaniaga ELi üks liberaalsemaid maid viljatusravi küsimuses, sellal kui Saksamaa, Itaalia ja Šveits on "millegipärast väga piiratud". Jaanus Pikani kasutab seaduste planeediülese varieerumise kirjeldamiseks väljendit "juriidiline džungel". Nähtav ja ühene loogika sealjuures puudub - Eestis sünnib aastas näiteks 50 last anonüümselt anetatud munarakust, kuid vastupidine variant ehk surrogaatmadus lubatud ei ole (välismaal surrogaatmadusest sündinud eestlane ei pruugi Eesti kodakondsustki saada).

Külmutatud embrüod (mis võiks printsiibis säilida igavesti) tuleb Eestis siirdamata jäämisel hävitada seitsme aasta jooksul pärast nende tekitamist. "Kohati on Eesti väga

UUS ELU LABORIST: Embrüoloog Andres Salumets teab, et mõne paari jaoks on doonormunarakud või -seemnerakud rasestumisel ainsaks lahenduseks.

liberaalne - mulle meeldib, et meil ei diskrimineerita näiteks rasestuda soovivaid üksikuid naisi või naispaare," kiidab Salumets, kuid tunnistab kohe, et riigi poolt kontrollitud hindade tõttu toovad protseduurid Eestis sisse vähem raha kui kas või Indias, mistõttu polevat võimalik Eesti kliinikutesse ka kõige moodsamat aparatuuri osta. Püüdel luua üleilmset viljakuskliiniku-

Tai parlamendis läbis esimese lugemise seadus, mis näeks ette 10aastase vabadusekaotuse kõigile, kes surrogaatmadusest mingitki tulu teenivad.

te ketti on humaanse aspekti kõrval seega ka täiesti mõistetav majanduslik alatoon.

Oma kümme tuhat kilomeetrit ida pool tellib Jaanus Pikani Tenderloinsi pubis veel ühe klaasi veini ja tundub juba lõõgastunud. "On inimesi, kes vajavad neid protseduure, kellele need protseduurid on lahendus," ütleb ta jõuliselt. "Kunagi, kui neerusiirdamistega alustati, oli samuti neid, kes leidsid, et see on jumalateotus, ja tänapäevani lasevad Jehoova tunnistajad vereülekan-

tegemise asemel pigem oma lastel ära surra!"

Sõltumata sellest, mis saab Bangkoki kliinikust - kuigi ametlikult võitlus jätkub, vääratab Jaanus Pikani sellest kohati rääkima juba minevikuvõtmes -, on plaan kliinikuketi rajamisega edasi minna. Maailma liberaalseimate katseklaasiviljastamise seadustega Californiasse laieneda ei plaanita ("See on väga kaitstud turg, väga reguleeritud ja kallis!"), küll aga Mehhikosse. "Seal valmistame praegu avamist ette - mitte küll kohe piiri ääres, sest see on väga ohtlik piirkond, aga me räägime Yucatanist, Cancunist. Plaanime seal avada järgmisel aastal."

Eksituse vältimiseks tuleb mainida, et ka Mehhikos tegutseb juba eestlaste Gruusia äripartneri surrogaatmadusagentuur New Life Mexico, pakkudes võimalust lapsevanemaks saada nii üksikutele, geipaaridele kui heteroseksuaalsete paaridele - kõigile, kelle jaoks asendusemadus on ainus tee täieliku perekonnani. Kuid Andres Salumets rõhutab, et "peate selgelt vahet tegema agentuuri ja kliiniku vahel. Kliinik ei tegele surrogaatmade vahendamisega. Kliinik tegeleb meditsiiniliste protseduuridega."

Hoiame Eesti arstidele nende globaalses ja liberaalses ettevõtmises põialt.

hooaja peatoetaja

//// Eesti Kontsert
concert.ee

Alexela pühademuusika

Tango

Gerli Padar, Martin Parmas,
Emil Rutiku, Tiit Kalluste, Pärnu Linnaorkester

N 25. detsember kell 14 Pärnu kontserdimaja
R 26. detsember kell 19 Jõhvi kontserdimaja

L 27. detsember kell 19 Vanemuise kontserdimaja
P 28. detsember kell 17 Estonia kontserdisaal

Koostöös Pärnu Linnaorkestriga

Parimad Jõulukingid

Kogusime Sulle kokku parimad mõtted kingitusteks – **photopoint.ee/kingiideed**

Sony DSC-RX100 II

Auhinnatud kompaktkamera uuendatud mudel
Järelmaks 17.31 (48 kuud, 831€)

20.2 megapiksli, 3.6x Carl Zeiss suum (28-100mm), kallutatav 3" XtraFine LCD, panoraamvõte, BIONZ protsessor, Full HD video, pildistabilisaator, HDMI, WiFi, NFC, välgupea.

Panasonic Lumix DMC-LX7

Digitest.ee testivõitja Järelmaks 11.21 (48 kuud, 538€)

10.1 megapiksli sensor, 3.8x suumiga Leica valgusjõuline (f/1.4 - f/2.3) Vario-Summilux (24-90 mm) objektivi, manuaal-režiimid, RAW formaat, Full HD video ja HDMI väljund, 3" LCD.

Fujifilm X-M1 + 16-50mm

+kingituseks tasuta 50-230mm telesuim
Järelmaks 14.54 (48 kuud, 698€)

16.3 megapiksli sensor, 3" LCD, manuaalrežiimid, RAW fail, FullHD video ja HDMI, elektrooniline lood, WiFi, klassikaline metallkorpus. Lisaks tasuta telesuimobjektivi!

Pentax K-S1 + 18-55mm Kit

Innovatiivne ja inspireeriv kaamera Pentaxilt
Järelmaks 17.31 (48 kuud, 831€)

20.1 megapiksli CMOS sensor, pildistabilisaator ning tolmueemaldus, 11-punkti AF, Full HD video, 3" LCD, 5.4 kaadrit sekundis sarivõte, HDR võte.

GoPro Hero4 Black

Parima seikluskaamera uus 2x võimsam mudel
Järelmaks 13.98 (48 kuud, 671€)

maailmakuulsat seikluskaamerat saab salvestada kuni 4K videot 25 kaadrit sekundis. Paremad pildikvaliteet, 2x võimsam protsessor, 2x parem kaadrisagedus!

Sony Action Cam Mini HDR-AZ1

Kompaktseim seikluskaamera
Järelmaks 7.60 (48 kuud, 365€)

Wi-Fi, GPS ja NFC toega pritsmekindel FullHD kaamera, Advanced SteadyShot stabilisaator, 11.9 MP, 170° vaateväljaga f/2.8 objektivi, veekindel ümbris.

DJI Phantom 2 Vision+

Photopoint on DJI droonide ametlik maaletooja
Järelmaks 33.96 (48 kuud, 1630€)

14 megapiksli 1080p/30fps kaamera koos gimbal stabilisaatoriga, kuni 700m Wi-Fi, edasiarendatud juhtimispuul, GPS Return-to-Home funktsioon.

Prestigio MultiPhone 5453 Duo

2 SIM-i võimalus Järelmaks 4.27 (48 kuud, 205€)

neljatuumaline 1.3 GHz protsessor, 4.5" IPS ekraan, 8GB mälu, microSD, 8MP kaamera ja 2MP esipaneelil, FM raadio, WiFi, GPS, Bluetooth 4.0, Android™ 4.4 KitKat, kaal 140 g.

Ei leia sobivat kingiideed?
Soovitame Sulle Photopointi
ning fotokursus.ee kinkekaarte!

Uuri lisa Photopointi veebipoest www.photopoint.ee

Photopoint Ülemiste Keskus
Tallinn, Suur-Sõjamäe 4
Avatud E-P 10-21

Photopoint Kristiine keskus
Tallinn, Endla 45
Avatud E-P 10-21

Photopoint Rocca al Mare
Tallinn, Paldiski mnt 102
Avatud E-P 10-21

Photopoint Tartu Kaubamaja
Tartu, Riia 1
Avatud E-L 9-21, P 10-19

Photopoint Lõunakeskus
Tartu, Ringtee 75
Avatud E-P 10-21

Photopoint Eeden
Tartu, Kalda tee 1c
Avatud E-P 9-21

Photo Point

facebook.com/photopoint.ee

Järelmaksu teenuse pakkuja on Svea Finance AS. Tutvu teenuse tingimustega kaupmehe klienditeenindaja juures, vajadusel konsulteerige asjatundjaga. Krediidi kulukuse määr on 21.65% aastas järgmistel näidistingimustel: järelmaksu summa 500€, sissemaks 0%, tagastamise tähtaeg 2 aastat, intress 9.9% aastas, järelmaksu lisatasu 0.2% kuus, lepingutasu 24.99 eurot. Sooduspakkumised kehtivad kuni 31. detsember.

Kui vormistad tellimuse Photopoint.ee veebipoes, toimetame ostud Sinuni **tasuta!**

LOTMAN

... on rubriik, kus
Mihhail Lotman
analüüsib ajastu märke

Viie esimese riigi hulka

*Mina unistan sellest, et Eesti jõuaks viie kõige
korruptsioonivabama riigi hulka Euroopas ja miks mitte
ka terves maailmas.*

Astal 2006 tuli tollane peaminister Andrus Ansip välja ideega viia Eesti 15 aastaga Euroopa viie rikkama riigi hulka. Sellest sai 2007. aasta valimistel Reformierakonna põhiline loosung ja nende valimiste meelde jäävaim tunnuslause üldse. Hiljem on sellest saanud peaaegu et naljanumber ning Reformierakonna vastased – eriti need, kelle aktiivsus piirdub enamasti sotsiaalmeediaga – armastavad ikka küsida, et kuidas selle lubadusega nüüd on. Siiski tuleb täpsuse mõttes meelde tuletada, et tegu ei olnud sõna otseses mõttes valimislubadusega, vaid “visiooniga”. Seega polnud midagi siduvat justkui lubatudki.

Reformierakonna reklaamimeeskond väärrib tunnustust osava triiki eest. Siiski on säärasead loosungid pikas perspektiivis kahjulikud ka nende kasutajatele. Ma ei räägi sellest, et valimiseelse te sõnumitega manipuleerimine reostab poliitilist maastikku ja õõnestab erakondade niigi mitte just eriti suurt (kui viisakalt väljenduda) usaldusväärsust. Siiski võiks valija õppida ka sõnumite varjatud poolest aru saama, see pole eriti keeruline. Semiootikaloengutes olen ma näidanud, kuidas ära tunda selliseid ja keerulisemaidki manipuleerimisvõtteid.

Mis aga puudutab viie rikkama riigi loosungit, siis mul pole vähimatki kavatsust hakata kedagi veenma, et rikkus üksinda polegi eriti suur väärtus. Tegu on pigem usuküsimusega, Eestis on palju rikkuse usku inimesi ning ma ei taha neid solvata. Samuti ei tahaks ma alustada järjekordset vaidlust teemal, kas rikkus toob õnne (nii üldine probleemiasetus on üldse mõttetu – võib tuua, aga võib tuua hoopis õnnetuse).

Ka minul on suur unistus. *I have a*

dream. Kuid see unistus pole seotud rikkusega, vähemalt mitte otseselt. Samas tundub see palju realistlikum ning näib isegi, et Eesti on vaikselt viisil õiges suunas liikumas. Ma unistan sellest, et Eesti jõuaks viie kõige korruptsioonivabama riigi hulka Euroopas ja miks mitte terves maailmas. Meie lähtepositsioon on päris hea. Ühiskonna korrumppeerituse taseme üks olulisemaid näitajaid on korruptsioonitajumise indeks. Tänavuste andmete kohaselt jagab Eesti 26.–28. kohta 175 riigi hulgas. Mis iseenesest pole sugugi paha. Eriti uhke on aga see, et me ei edesta mitte üksnes 39. kohal olevat Leedut ja 43. kohal Lätit, vaid oleme kõiki endistest sotsimaadest ees: lähim konkurent on 35. kohal asuv Poola. Teine hea asi on see, et Eesti küll aeglaselt, aga siiski pidevalt parandab oma näitajaid.

Kuid mina unistan rohkemast. Arvan, et pääsemine viie esimese hulka on reaalne. Eestil on sel aastal 69 punkti 100st, 5.–6. kohta jagaval Norral ja Šveitsil 86. See olekski minu tagasihoidliku unistuse koht. Mis Eestit takistab? Kõige rohkem kisub meie näitajaid alla poliitiliste erakondade ja avaliku sektori ebausaldusväärsus. Ja see on suur kivi meie, poliitikute kapsaada. Tuleb lõpetada räpased valimiskampaaniad ja eksitavad või liiga üldised (nagu nt kodukulud alla) valimisloosungid. See oleks esimeseks sammuks hea.

Kui aga vaadata maailma kõige korruptsioonivabamaid riike – Taani, Uus-Meremaa, Soome, Rootsi, Norra ja Šveits –, siis ka jõukuse seisukohalt pole need sugugi kõige viletsamad. Siinkohal oleks ehk paslik meelde tuletada Max Weberit, kelle järgi ei sünni kapitalistlik jõukus mitte ahnusest, vaid nn protestantlikust eetikast, mille lahutamatu osa on ausus. ●

Kui vaadata maailma kõige korruptsioonivabamaid riike – Taani, Uus-Meremaa, Soome, Rootsi, Norra ja Šveits –, siis ka jõukuse seisukohalt pole need sugugi kõige viletsamad.

ÄRIVENNAD kuidas tinistada ära oma hiigelvõlg?

Buumi ajal võtsid vennad Siim ja Sulev Seppik suure äri-laenu, kuid jäid selle tasumisega hätta. Nüüd püüavad nad hiigelvõlast vabaneda sentigi tasumata.

TOIVO TÄNAVSUU

toivo.tanavsuu@ekspress.ee

Mis juhtub, kui oled võtnud pangast suure laenu, kuid ei suuda seda tagasi maksta? Varem või hiljem näitab pank musklit: paneb laenu tagatised sundmüüki. Hea on, kui see katab intresside ja viiviste toel paisunud võlasumma.

Aga vendade Siim (35) ja Sulev Seppiku (39) hiigelvõlga SEB pangas võib minna hoopis teisiti. Vennaksed üritavad selle nullida sentiigi tasumata.

Aasta 2005. Kõik öitseb. Eesti majandus kasvab ligi 10 protsenti.

Keskerakonna finantssekretäri Ain Seppiku varjust imbuvad äriorbiidile tema hakkajad pojad Siim ja Sulev. Nende firmad soetavad laenu raha toel hoogsalt kinnisvara (vt ajatelge) ning toetavad Keskerakonda suurannetusega.

Tallinnas Lasnamäel lähevad Seppikute firma Hexanor valdusse Euromekka ja Laine (uue ajal Bravo) ostukeskus. Hexanor võtab

SEB pangalt laenu kokku üle 74 miljoni krooni (umbes 4,7 miljonit eurot).

Kaks keskust pole kaugeltki ärikinnisvara pärlid ega ka oma esimeses nooruses. Kuid renditulu tiksub, buumiaastatel korjab Hexanor eri objektidelt aastas ligi 15 miljonit krooni.

ENT SIIS SAABUB MASU. Hexanor satub laenu tasumisega hätta. Ostukeskuste rentnikud jäävad võlgu või pankrotistuvad. Üürivõlg kerkib mitme miljoni kroonini. Seppikud põhjendavad raskusi sellega, et Lasnamäel elab vaesem kontingent.

SEB, nähes, et laenu tagasi ei maksta, ütleb suvel 2009 Hexanori laenulepingud üles.

Ent siis juhtub midagi veidrat. Seppikud ja pank asuvad kirjavahe-tusse, kus hekseldatakse läbi võimalusi, kuidas juba üles öeldud lepinguid “reaalse majandusolukorraga” kohandada. Laual on maksepuhkus, restruktureerimine, laenu tähtaaja pikendamine ning muud skeemid, mis käivad läbi nii panga laenukomiteest kui isegi Stockholmist.

Pank vaeb “lisatingimusi” – näiteks soovib SEB Seppikutelt isiklike käendusi Hexanori laenudele.

SEPPIKUD:

FOTOD VALLO KRUUSER, ANDRES PUTTING

Siim Seppik

Sulev Seppik

SILMAD MAAS: Sellal kui Edgar Savisaar (vasakul) sai laenu Siim ja Sulev Seppiku firmalt, oli vendade isa Ain Seppik (paremal) Keskerakonna finantssekretär.

Kuid vennad tajuvad, et panga jutt pole piisavalt konkreetne. Ning see teeb pankurid haavatavaks!

Ühest küljest otsiks pank justkui probleemile lahendust, teisest küljest venitab kummi ja poetab varrukast lisatingimusi.

KIRJAD LIIGUVAD EDASI-TAGASI. Üks saadab firmade värsked finantsandmed, teine nõuab lisaks ka varade hindamisakte.

Saabub järgmine sügis (2010). Justkui lootusrikkad läbirääkimised on väldanud peagu poolteist aastat. Seppikud veel pakuvad, et võiks ühe keskuse renoveerida, saamaks majja maksejõulisemaid üürnikke.

Ent ühel hetkel SEB enam kirjadele ei reageeri. Majanduse turbulentsist hellaks tehtud pankurid

esitavad Seppikutele ultimaatum: tasugu need kohe 10,5 miljonit eurot (ehk 165 miljonit krooni), muidu lähevad ostukeskused haamri alla!

Algul laenatud summa on peamiselt viiviste toel rohkem kui kahekordistunud. Seppikud pole terve läbirääkimiste aja jooksul pangale sentigi tasunud, mistõttu keevitab pank selle kummalise pooleteise aasta eest mõnuga võlale lisa juurde.

Kümnet miljonit pole Seppikutel paari päevaga kuskilt võtta. Kohutäitur **Elin Vilippus** asub keskusi müüma.

Ent Concordia ülikoolis õigus-teadust õppinud vennaksed sellega ei lepi. Nad peatavad sundmüügi kohtu kaudu. 2011. aastal algab tänaseni kestav juriidiline lahing, mida

vendade poolelt juhib advokaat **Janno Kuusk**, Siim Seppiku kolleeg büroost Sirel & Partnerid.

“Pidage, sõbrad!” võtavad Seppikud asjade käigul hoo maha: alles pidasime sõbralikult läbirääkimisi, nüüd väanatakse käsi.

Vennad loevad SEB käitumisest tolle pooleteise aasta jooksul kindlalt välja üht: pank otsib kompromissi ega soovi võlglaste vara kiirmüüki võileivahinnaga.

Pealegi käib panga ootamatu musklimeetod Seppikute arvates vastu “heas usus käitumise põhimõttele”.

Ei saa ju (vähemasti Seppikute hinnangul) “heas usus” panna kedagi valiku ette – maksa hoobilt umbes 100 miljonit krooni või kaotad (kogu) oma vara.

Ka SEB viivisearvutused – mis, tõsi, põhinevad täiesti vabatahtlikult allkirjastatud laenulepingul – tunduvad vendadele täiesti hullumeelsed. Näiteks ühe nende firma laenu puhul kerkib nõue just viiviste tõttu kahe aastaga 2,6 miljonilt eurolt 8,3 miljonile.

PINEVA KIRJAVAHETUSE AEGU tiksub Hexanori võlale otsa viiviseid tempos umbes 6000 eurot tunnis!

Vennad leiavad, et läbirääkimiste aja eest, mis venis eelkõige SEB tõttu, ei tohiks üldse mingeid viiviseid arvestada.

Pank vaidleb vastu, et ehkki viiviste määr (ühe lepingu järgi 180

SEPPIKUD ANDSID SAVISAARELE LAENU, KUI OLID ISE JUBA MAKSERASKUSTES

Seppikute firmade nimekamad ostud, müügid ja raskused – nende keskel Edgar Savisaarele antud laen!

2005

Vendade Seppikute firma Hexanor laenab SEB-lt 34 miljonit krooni ja ostab Euromekka kaubanduskeskuse Lasnamäel.

2006

Hexanor ostab ajakirjandusmaja Pärnu maanteel. Seppikud annetavad Keskerakonnale 600 000 krooni. Hexanor ostab Laine kaubanduskeskuse Lasnamäel.

2007

Hexanor müüb ajakirjandusmaja korraliku vaheltkasuga.

2008

Hexanor laenab SEB-lt veel 2,5 miljonit eurot (40 miljonit krooni).

2009

Majanduskriis. Laenu tagasimaksed lõpevad. SEB lõpetab lepingu. Seppikute firma Bravotex annab Edgar Savisaarele 2,7 miljonit krooni intressita laenu, mille Savisaar veel enne aasta lõppu tagasi maksab. Laen kantakse Savisaare isiklikule pangavarale, kuid selle maksab tagasi Panama firma Pipa Business Corporation.

◀◀ 17

protseinti aastast) võib olla "ebamõistlikult suur", ei sundinud keegi Hexanori sellisele lepingule alla kirjutama.

Läbirääkimiste nurjumisest ei saa aga SEB arvates järeldada, et pank olnuks "pahauskne". Nurjumise põhjus oli Seppikute keeldumine isiklikult firma võlgu käendada.

Ent bravuurikad vennad annavad kohtus SEB-le kõvasti vastutuld.

Nad nõuavad, et kohtunik aitaks laenutingimusi sobivamaks timmida. Sest kust nemad pidid ette nägema, et maailma majandus 2009. aastal sisuliselt "kokku kukub" ja Hexanori üüritulu aastaga umbes kuus korda väheneb? Oleks nad seda teadnud, poleks nad keskusi ostnud ega laenu võtnud.

Lisaks sellele pole SEB Seppikute arvates ühemõtteliselt laenulepingut lõpetanudki. Mis siis, et see saadeti teele tähtitud kirjaga ning Hexanori pangaarved läksid üleõ kogu võlgnevuse ulatuses miljoni- tega miinusesse. Parimal juhul peavad Seppikud SEB-lt tulnud tähtitud kirja "lihtsalt formaalsuseks".

KAHE AASTA JOOKSUL ketrab tuline vaidlus läbi kõik kohtuastmed.

Harju Maakohus ei tunnista, et majanduskriis oli *force majeure*, kuid jätab Seppikutele õiguse kõige olu-

lisemas: tunnistab SEB käitumise "vastuoluliseks" ning sundmüügi ebaseaduslikuks.

Ringkonnakohus pöörab pool aastat hiljem asjad teisipidi: varade sundmüügile täiskäik edasi!

Riigikohus saadab asja uuesti ringkonnakohtusse, tõstatades viiviste suuruse mõistlikkuse küsimuse ning sellega küsimuse nõude õiguspärasusest.

Alles 2013. aasta sügiseks jääb panga tahtmine lõpuks peale: Hexanori varad võib siiski haamri alla panna. Pealtnäha ainuke võit Seppikutele on see, et kohus kärbib viiviseid (mis juba ületavad 8 miljonit eurot!) nii, et Hexanori koguvõlg väheneb umbes 6 miljonile eurole.

Arvasite, et sellega on nüüd asi ants? Ei!

Mullu oktoobris esitasid Seppikud kohtusse täiesti uue kaebuse SEB vastu. Sedapuhku - ja pange te nüüd tähele - kurdavad nad, et pank tekitas Hexanorile laenu andmisega kahju! Ei järginud "vastutustundliku laenamise põhimõtet" ega teavitanud klienti "muutunud majanduskeskkonnast". Vastasel juhul poleks ükski tervemõistuslik isik vastu kriisi endale nii hullu laenu kaela võtnud.

LAENU TULEB VÕTTA TARGALT - aga seda tuleb ka anda targalt.

Ehk sisuliselt - nagu leiavad Sep-

pikud - on hoopis pangahärrad teinud praaki, pole rahvusvahelist krediidiasutust esindades olnud piisavalt hoolsad laenulepingute sõlmimisel. Ja selle tulemusel on Hexanor loonud kokku kahjusumma 6,1 miljonit eurot.

Et see kahjunõue sai võrdlemisi sarnane SEB võlanõudele, pakuvad vennad, et päris tore oleks tasavaldada.

Ja *voilà* ... polegi nad enam pangale võlgu!

Vähemasti paberil. Tegelikult jätkavad kohtuveskid jahvatamist. Uus istung toimub juba jaanuari alguses. Ent mida sellest kõigest järeldada?

SEB bank keeldub kommentaari-

Harju Maakohus ei tunnista, et majanduskriis oli *force majeure*, kuid tunnistab SEB käitumise "vastuoluliseks" ning sundmüügi ebaseaduslikuks.

dest, viidates pangasaladusele. Seppikud on kindlad, et kõik lõpeb neile hästi.

"Loo moraal seisneb selles, et igal juhul ja alati peaksid pooled teerulliga ülesõitmise asemel tegutsema mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt, läbi rääkima ja kokku leppima," kirjutab Sulev Seppik Ekspressile.

"Sellisel juhul ei oleks ka antud olukorras ühtegi vaidlust. Meie oleme omalt poolt alati tahtnud läbi rääkida ja kokku leppida. Kahjuks on teise poole seisukoht olnud vägagi jäik ja võiks vast isegi öelda liiksaks kõrk ja üleolev."

Vahepeal on Seppikud üritanud oma Lasnamäe keskusi ka müüa, kuid edutult.

"PILT OLI KOLE," ütleb üks kinnisvategelane. "Kuigi inimesi on Lasnamäel palju ning kaupu ja teenuseid kodu lähedal ikka vajatakse, pole kerge keskusi müüa: kes ikka selliseid vanu ja räämas asju tahab. Lasnamäel on ju ka viisakaid kohti."

Pae ja Punasel tänaval elu siiski käib. Euromekka võib küll olla väsinud, kitsaste koridoride ja lähikostvate lagedega, kõle ja inimtühi, kuid sealt saab kõiksugu träni: pottidest-pannidest nahkrõivaste ja tennisevarustuse. Ent märksa populaarsemad paigad on kõrvalolev Lasnamäe turg ja linnapood LIPO.

Parem pilt avaneb Pae tänaval, kus Hexanori keskuse ankurrentnikeks on Swedbank, Grand Prix Casino jt nimekad firmad. Keskuse ümber käib vilgas "turumajandus".

Üüritulu tiksub Hexanorile siit juba viis aastat, ehkki firma pole sentigi keskuste soetamiseks võetud laenu tasunud. Vot nii käib äri!

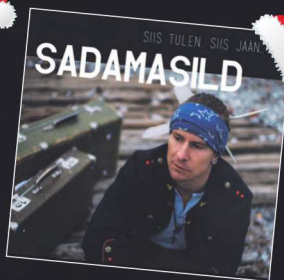
Kaunist eestimaist mussi jõuluvana kingikotti!

VILJO
"PARIMAD PALAD KOOS SÕPRADEGA"
(2XCD+DVD)

JAN UUSPÕLD
"MIKS MINA?"

SADAMASIL
"SIIS TULEN SU JUURDE"

MERLIN UUSKÜLA
"ÕNNEPÄEV"

GETTER JAANI
"DNA"

JAAN TÄTTE
"PEATUS"
(2XCD)

VAIKO EPLIK
"NELGID"

INDREK PATTE
"THANK YOU AND SHARE"

CURLY STRINGS
"ULE ILMA"

HULGIMÜÜK - ELVIS MUUSIKALADU, tel. 6997404

ELVIS
MUUSIKALADU

Yo, ei mingit bürokraadi ila ehk kui poliitikud räägiksid moodsat keelt

VÄIKE KATSE Tihti kurdetakse, et poliitikud võõrduvad rahvast. Võib-olla ei oska nad kasutada õigeid sõnu? Kuidas näeks Eesti poliitika välja siis, kui seal tarvitataks sellist keelt nagu Kaur Kenderi veebiküljel nihilist.fm?

TURVALISUSE PEATÜKK REFORMIERAKONNA PROGRAMMIS

Igaühe elu, tervis ja vara, samuti üksikisikute ja nende seaduslike ühenduste õigused ja vabadused peavad olema kaitstud ebaseaduslike rünnakute vastu. Iga ebaseaduslik rünnak peab vääramatult lõppema ründaja väljaselgitamisega ja tema karistamisega, kui viimane on avalikes huvides vajalik. Reformierakond panustab eelkõige õigusrikkumiste põhjuste ennetusele.

Reformierakond lähtub eeldusest, et vabad kodanikud suudavad ise ja omavahelises koostöös luua aluse turvalisele elukeskkonnale. Kodanikuühiskonna iseregulatsioon ja sotsiaalne kontrollimehhanism suudab kõige paremini õigusrikkumisi ennetada.

Riik ja kohalikud omavalitsused osalevad turvalise elukeskkonna loomisel ja tagamisel, täites avalikule võimule seadusega pandud ülesandeid koostöös tulundus- ja mittetulundusühingutega.

Riiklikul tasandil peavad Eestis toimima ühtsed ning üksnes riigieelarvest rahastatavad politsei ja päästeteenistus. Politsei missiooniks on igaühe abistamine tema seaduslike õiguste kaitsel ja kohustuste täitmisel. Politseile ja päästeteenistusele tuleb kehtestada selged, ühiskonna arengutasele vastavad tegevusstandardid.

Politsei ja päästeteenistus peavad olema eetili-

seks eeskujuks kogu rahvale. Neile tuleb luua võimalused osalemiseks rahvusvahelises koostöös.

Eesti riigil peab olema seadusega kehtestatud süsteem õigusrikkumiste ennetamiseks, mis hõlmab sotsiaal-, õigus-, regionaal-, rahvastiku- ja fiskaalpoliitilisi meetmeid. Vajalik on riiklik kriminaalpoliitika arengukava.

Kohaliku omavalitsuse ülesanne on luua oma territooriumil turvaline elukeskkond. Omavalitsus loob sobiliku õigusliku keskkonna, vajadusel palkab teenistuse vastava kvalifikatsiooniga inimesed või sõlmib halduslepingud. Kohalik omavalitsus tekitab turvalisuse tagamisel koostöös erafirmade, mittetulundusühingute ja riigikaitseühendustega, luues selleks vastava koostöövõrgustiku.

FOTO
SHUTTERSTOCK

SAMA ASI KENDERI "KEELES"

Sinu elu, tervis ja vara on sinu omad. Rünnakud nende vastu on räige pask. Kedagi ei tohi niisama heast peast n*ssida ja orki ajada.

Kui mõni tropp julgeb sind ilma asjata kiusata, annab riik talle karmi õppetunni. Et sinu juhtum oleks ainus, et igasugused debiilikud ei hakkaks samamoodi hüppama.

Oravad pooldavad ideed: mõtle enne, alles siis tee! Vaba inimene pole mingi vistrikutega m*n, ta teab, mis on rusikas. Ta oskab end kaitsta, kui sõnad enam ei aita.

No-matter-what, mupo on sitt lahendus,

Eestisse sobivad ainult riigipolitsei ja päästeteenistus. Mendid peavad aitama kõiki, isegi Piradose omaid. Ükski võmm ei tohi teha isetegevust, kõik peab käima seaduse järgi.

Politsei ja päästeteenistus peavad olema nii *cool*'id, et tahad neid keppida. Või et nemad tõmbaksid sinu läbi. See on nagu jutustus, kus *the good policeman got the fame, the money and the girl*.

Kodukant peab olema turvaline. Seda kaitsevad õiged *brod*.

Headus saadab kurja *nahhui*. Alati.

**TALVEAUTODE
JÕULUMÜÜK**

Põhjamaised talveolud on meie mängumaa. Volvoga liigud turvaliselt ja kindlalt jäistel teedel. Pakase ja tuisuilma jäätad väljaspoole sooja ja mugavat salongi.

NÜÜD ON INFO-AUTO LAOS RIKKALIK VALIK TALVEKINDLAID VOLVOSID. JÕULUHINNAGA AUTODE PÜHADESOODUSTUS 3 000 - 9 500 €

KIIKA KINGILATTU
VOLVO.INFOAUTO.EE

Pildid on illustratiivsed. Kampania kehtib kuni soodushinnaga autode lõppemiseni. CO₂ heide: 94–269 g/km; Keskmine kütusekulu: 3,6–11,5 l/100 km

Info-Auto

TALLINN Järve Pärnu mnt. 232 tel. 671 0020 infoauto@infoauto.ee
TARTU Turu 27 tel. 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt. 89a tel. 447 2777 parnu@infoauto.ee

volvo.infoauto.ee

MARINA KALJURAND: olen venelane ja Eesti patrioot!

Marina Kaljurand on välisministeeriumi asekancler. Endine Eesti suursaadik Venemaal ja USAs. Ema. Abikaasa. Fašistliku valitsuse esindaja, nagu teda Moskvast omal ajal kutsuti. Juhtivate reformikate kandidaat järgmiseks Eesti presidendiks.

MIKK SALU

mikk.salu@ekspress.ee

Milline on teie arvamus nädalavahetusel uudiseks saanud Uno Puusepa juhtumikohta?

Ma ei oska midagi öelda. Tean sama palju kui teie, nii palju kui uudistest olen lugenud.

See juhtum tundub nii kummaline. Ma ei välistaks midagi. Tundub, et sellega tahetakse järjekordselt näidata, kui mõtetu ja rumal on Eesti: kuidas Eesti pole iseseisev riik, kuidas Eesti on satraap, kuidas Eesti teeb kõike, mida USA ütleb, ja aitab Ameerika Ühendriikidel luurata. See on keeratud jälle väga-väga Eesti-vastaseks. Objektiivselt ma ei saa aru, miks nad seda praegu teevad, nädal enne jõule. Äkki jõulukink infosõjas?

Kui nad oleks uudise välja pannud 23. või 25. detsembril, oleks selle võinud lugeda tavapäraseks jõulukingituseks. Tavaliselt nad katsetavad kusagil mingeid relvi või saadavad kuhugi mingi lennuki või laeva. Kas Eesti välis teenistus mureseb ka selle üle, et jõulude ajal tehakse äkki mingi "kink" seoses Eston Kohveriga? Äkki ta murdub? Äkki pannakse ta jõulude ajal televiisorisse patukahetsust ette lugema? Midagi ei saa välistada. Peame olema valmis, et iga hetk võib tulla mingi klipp, kus Kohver esineb. On aga oluline aru saada, et Eston Kohver pole oma otsustes vaba. Kinnipidamise esimesed kolm päeva oli ta täiesti vaakumis, ta ei saanud Eesti poolt kellegagi kohtuda. Ta ei teadnud midagi, milline on reaktsioon Eestis. Mida teevad tema kolleegid, mida teeb valitsus, kuidas kajastab asja Eesti ajakirjandus.

Olen ka kuulnud, et kui Eesti konsul läheb Kohveriga kohtuma, siis "töödeldakse" ka teda.

Kui konsul läheb kohtumisele, venitatakse sellega tunde, hoolimata kokkulepitud ajast. Konsulit saadavad igal sammul FSB

VÕIMALIK PRESIDENTIKANDIDAAT: Marina Kaljuranna kui presidendikandidaadi nime käis esimesena välja Keit Pentus-Rosimannus. Saatuse uperpallina on Pentus-Rosimannus vahepeal saanud välisministriks ehk Kaljuranna ülemuseks.

FOTO RAUNO VOLMAR

töötajad. Kokkusaamistoas on ühel korral temperatuur keeratud jääkülmaks, teine kord jälle istuks nagu saunas. Igat moodi üritatakse mõjutada ja muuta kohtumine võimalikult ebamugavaks.

Põhimõtteliselt hoitakse inimest kotis ja asja dikteerib FSB?

Nüüd saab varsti juba kuu aega, kui konsul pole saanud temaga kohtuda. Palved kohtumiseks on tagasi lükatud. (*Intervjuu toimub esmaspäeva hommikul, aga esmapäeva õhtul Kaljurand täpsustab, et samal päeval õnnestus konsulil taas Eston Kohveriga kohtuda – Toim.*)

Suhtumisest veel näiteid: ootame juba kaks kuud, et Eesti arst saaks Eston Kohverit külastada. Arstil on viisa olemas, kõik andmed on edastatud, aga me pole sedagi saanud teha.

Eston Kohveri asi, nüüd Uno Puusepa asi, kõik need lugematud piiri rikkuvad lennukid, on need omavahel seotud?

Siia võib lisada ka Leedu laeva kinnipidamise, allveelaeva, mida Rootsi oma vetes taga ajas, ja mitmeid muid asju. Need intsidendid pole juhuslikud. Kõik, mis on toimunud sellest hetkest alates, kui Venemaa ründas Ukrainat ja okupeeris Krimmi, on osa suuremast pildist.

Kas tänavu on toimunud mingi põhimõtteline Lääne ja Venemaa vaheliste suhete muutumine? Gruusia sõja alguses oli ka palju kisa, aga siis mindi vana moodi edasi. Äkki on aasta-pooleteise pärast samamoodi, et unustame Krimmi ja Ukraina ja läheme sõbralikult edasi?

Ennustada, mis aasta-pooleteise pärast juhtuma hakkab, on raske. Võti on Venemaa käes. Lääs nõuab rahu, piiride taastamist, Ukraina suveräänsuse tunnustamist, Krimmi tagasiandmist, separatistide toetamise lõpetamist ehk seda, mida Venemaa on lubanud teha. Meie (Euroopa Liit, USA) saame mõjutada Venemaa käitumist ning teeme seda näiteks poliitilisel tasemel ja sanktsioonide kaudu. Aga mis saab edasi, sõltub paljus Venemaast. Fakt on, et täna vaatab Lääs Venemaale teistmoodi kui varem.

Euroopa riikide seas on palju emotsionaalseid arutelusid ja vastuolulisi seisukohti, aga kui on otsustatud, siis on Euroopa Liit olnud ühtne. Seda tuleb rõhutada. Euroopa võtab asja tõsisemalt kui 8–9 kuud pärast Gruusia sõda, kui pöörduti tagasi *business as usual*-suhtumise juurde. **Meenub hiljutine Saksa poliitikute ja eks-poliitikute – eesotsas Gerhard Schröderiga – väljaastumine, mille sõnum oli umbes selline, et tühja sest Ukrainast.**

See pole ainult Saksamaa, vaid ka mõne teise Euroopa riigi seisukoht, kes tahaks taastada endisi suhteid Venemaaga, kes on skeptilised sanktsioonide suhtes. Euroopa ühtse hoiaku püsimine sõltub ka meist, kas me suudame oma seisukohi selgitada. Üks kriitiline moment tuleb suvel, kui praegused sanktsioonid aeguvad. Eks näe, aga vähemalt täna on ELi seisukoht, et sanktsioone ei hakata lõdvendada, kuni Venemaa ei täida Minski kokkulepetega võetud kohustusi.

Aasta algul andis ajakirjale New Yorker pika usutluse Michael McFaul, endine USA suursaadik Venemaal. McFaul oli ülipessimistlik – oli ju ta mõni aasta tagasi Obama Vene-sõbraliku reset-poliitika põhiautor, aga kaks aastat Moskvas purustas kõik tema lootused. McFauli meelest on Venemaa lootusetu juhtum, suhete paranemist pole lootat. Kuidas kommenteerite?

McFaul pole karjääridiplomaat. Ta on professor. (*Kaljurand muigab natuke – Toim.*) Võib-olla karjääridiplomaadid vaatavad asjadele antuke vähem emotsionaalselt. Vene pool kasutas teda ka ära ja eks ta andis ehk oma kogemematausega ka mõned võimalused ära. **McFauli ja isegi tema peret terroriseeriti Moskvas oldud aja jooksul füüsiliselt, neid jälitati. Kas ka teid suursaadikuna füüsiliselt rünnati?**

Jah, ühel pressikonverentsil mind rünnati või prooviti rünnata. Sõimu ja muud pole mõtet meenutada. Terve linn oli plakateid täis kleebitud, kus peal minu foto ja tekst “fašistliku riigi esindaja”.

Kogu Moskvas töötamise ajal ei saanud ma kordagi kohtuda Venemaa presidendi välissuhete nõunikuga. Aga diplomaadina pead sa suutma kohaneda. Kui näed, et niipidi ei tööta, tuleb proovida teistmoodi. Kogu selle aja jooksul, kui inimesed tänavalt mind ära tundsid, ei öeldud mulle halvasti. Pigem suhtuti huviga ja kui midagi öeldi, siis seda, et nad pole küll nõus kõiega, mida Eesti Vabariik teeb, aga et nad pole nõus ka teise poolega – ehk diplomaatidega ei sõdita ja diplomaate ei kiusata.

Rääkige oma päritolust.

Minu ema on venelane ja emaga räägin vene keelt.

Kas teie päritolu mõjutas kuidagi diplomaaditööd Moskvas?

Muidugi mõjutas. Esiteks juba see, et olen venelane ja valdan vene keelt vabalt. See aitas suhelda. Kasutasin ära kõik võimalused. Kui oli võimalik minna koolidesse, ülikoolidesse, kui oli võimalik Moskvas välja sõita regioonidesse, siis kohtusin ikka ka kohalike ametivõimu esindajatega. Nad nägid inimest, kes räägib vene keelt nagu nemadki, aga samas Moskvas nimetati mind fašistiks. Loomulikult küsiti selle peale: aga kuidas te oskate niimoodi vene keelt? Ja alati jõudsimme välja sinna, et mu ema on venelane, et meie perekond on Eestis elanud põlvkondi, et oleme Eesti kodanikud, et oleme Eesti patrioodid. Tänu sellele oli mul ka väga hea selgitada, kuidas on võimalik teise rahvuse esindajana elada Eesti ühiskonnas nii, et panustad sellesse ühiskonda, oled selle patrioot ja samas ei unusta oma juuri.

Kas mõtlete vene või eesti keeles?

Sõltub vist olukorrast. Emaga räägin vähem kui abikaasa ja lastega (kellega räägin eesti keeles). Ema ütleb, et vahel räägin Narva keelt, kus sõnad on risti-rästi, kus lähevad segamini vene- ja eestikeelsed sõnad.

Kas endise välisministri Jürgen Ligi väljend “sisserändaja pojast” ka teid kuidagi puudutas?

Raske öelda. Ma ise ei ole otseselt sisserändaja laps. Minu emapoolne suguvõsa on elanud Eestis kolm-neli põlve, kaugemale nende põlvnemist ei tea. Me pole kuskile rännanud. Niimoodi on mind kasvatatud: oleme venelased ja jääme venelasteks, aga suhtume lugupidavalt Eesti riiki, keelde ja kultuuri. Lapsena polnud mul seega ka küsimust, kas pean eesti keele ära õppima – loomulikult. Muuseas, mu ema valdab ka vabalt eesti keelt, aga omavahel räägime, nagu ütlesin, vene keeles. Ma ei vastanda neid asju. Ma arvan, et tänu kahele keelele on mul tohutud eelised.

Kuidas te ennast siis identifitseerite?

Eestlase või venelasena?

Arvan, et olen Eesti venelane. Või siis Eestis kasvanud venelane. Vene pool pole mi-

nus kadunud. Minu lastel on keerulisem. Minu ema on venelane, isa lätlane (aga mind kasvas ainult ema), mu abikaasa on eestlane. Nii et mu lapsed on parajad varjupaigakrantsid (*Kaljurand muigab ja lisab, et ta armastab koeri ja peres on üks puhtatõuline šoti terjer ja üks krants – Toim.*). Ilmselt mu lapsed identifitseerivad ennast rohkem eestlastena, meie kodune keel on eesti keel. Samas nad teavad oma juuri ja oma vanaemaga, minu

Venemaa kohalikud võimuesindajad nägid minus inimest, kes räägib vene keelt nagu nemadki, aga Moskvas nimetati mind fašistiks.

emaga, räägivad nad vahel ka vene keeles. Hiljuti käidi välja teie nimi kui võimaliku järgmise Eesti presidendi või vähemalt presidendikandidaadi oma. Üks mu kolleeg ütles teie päritolule viidates, et siis oleksite nagu Eesti Barack Obama. (*Kaljurand naerab südamest – Toim.*) Miks mitte siis nagu **Hillary Clinton**? Või hoopiski **Michelle Obama**? Et vähemusest ja teisest soost ka.

Aga tõsisemalt, kuidas selle presidendikandidaadiks olemisega ikka on?

Ärme sellel teemal räägime. Mul ei ole selle kohta midagi öelda.

Olgu, räägime muust. Rootsi välisminister ütles paar kuud tagasi, et nüüd hakkab Rootsi riik esimesena maailmas ajama feministlikku välispoliitikat. Eestil on naissoost välisminister, ka teie kui välisministeeriu-

mi asekanter olete naisterahvas, kas Eesti ajab ka feministlikku välispoliitikat?

Kui Rootsi välisminister nii ütles, siis ma ka lugesin seda ja mõtlesin selle peale. Aga ausalt öeldes, ega ma lõpuni aru ei saa, mida rootslased sellega mõtlevad. Võrdõiguslikkus ja naiste osalemine poliitikas, välispoliitikas, sõjaväes – selle kõiega on Põhjamaad alati silma paistnud.

Rootsi selle aasta tähtsaim välispoliitiline sündmus oli Vene allveelaeva otsimine oma rannikuvetest. Allveelaeva tungimine Stockholm arhipelaagi annab kahtlemata aineksooperspektiivist lähtuvas analüüsiks, aga mis see feministlik välispoliitika ikkagi on?

Rootslased on rõhutanud osalemist ja kaasamist. Kui vaatate kas või kõrgetasemelisi julgeolekukonverentse, siis enamik osalejast on mehed. NATO-l pole olnud ühtegi naispeasekretäri. ÜRO-l pole olnud ühtegi naispeasekretäri. Naiste kaasamisest räägitakse palju, aga tegelikkuses on ikka veel palju, mida saaks ära teha.

Rootslased on feministlikku välispoliitikat vastandanud putinlikule macho-poliitikale. Putini kuvandis rõhutatakse pidevalt tema mehelikkust: palja ülakehaga Putin hobuse seljas, Putin sukeldumas veealuste aarete järele, Putin jahil, Putin koos tiigritega.

Ja õpetab kurgi lendama. Ma jätaaks soolise aspekti siiski kõrvale. Jah, otsustamisprotsessi peaks rohkem naisi kaasa, sellega ma olen väga nõus. Aga soopõhiselt defineerida, et välispoliitika on feministlik või mehelik, pole ka õige. Välispoliitika on välispoliitika.

Teistmoodi firmaüritus

firmaüritused		kliendisündmused		koolitused	
	seminariruumid		catering võimalused		
sõiduelamused		off-road rada		kardirada	

 Broneeringud: info@auto24ring.ee
 +372 58 666 636
 Audru ringrada, Papsaare küla, Audru vald 88137, Pärnumaa

www.auto24ring.ee

EESTI SUURIM KODUSÕDA Riik peab maksma 7500 eurot kahjutasu isale, sest ei suutnud korraldada tema kohtumist pojaga. Mis viis sellise haruldase kohtuotsuseni?

SULEV VEDLER

sulev.vedler@ekspress.ee

Selle erakordse loo keskmes on kena linalakk poiss. Ta on seitse aastat vana. Isa pole ta kohtunud juba ligi kolm aastat. Peaaegu pool elu.

Pole selge, millal ta jälle papat trehvab, sest ema ei lase neid kokku. Naine võitleb nagu emalõvi, et laps isa ei näeks. Justkui oleks neist lahus elav mees jubedaim koletis maakera peal.

Kohtud on aga järjest otsustanud, et isa peab saama poisiga kohtuda. Veel kolm aastat tagasi raporteeris lastekaitse, et põnni suhted isaga on korras.

“Oli näha, et tal oli isa tuleku üle hea meel,” märkis üks ettekanne.

“Ei olnud märgata, et laps isa kardaks või oleks kuidagi kurvameelne. Laps pöördus julgelt ja valjuhäälselt isa poole, hüüdes “papa!”,” teatas teine.

“Laps ei klammerdunud kartlikult ema külge ega ilmutanud mingit hirmu isa suhtes,” lisas kolmas.

Pigem oli küsimus emas: “Lastekaitse spetsialist nägi situatsiooni, kus laps rõõmsalt soovis isaga kaasa minna, kuid ema kutsus last korduvalt enda juurde tagasi ning püüdis olukorda igati kontrollida.”

Isa usub, et ema manipuleerib pojaga. Sisendab talle, et papa on paha. Hirmutab teda.

Poiss häälitseb looma moodi

Ühtäkki muutus kõik. Ema räägib, et isaga kohtumiste järel hakkas poisil nina verd jooksuma, köht valutas, ta oksendas, tegi alla ja mitte ainult öösel, vaid ka päeval. Väikemehe mängud muutusid agressiivseteks, väljendasid vägivaldseid fantaasiasid. Poiss ei allunud väsides ema korraldustele, rääkimise asemel häälitsetes looma moodi.

Tohtrid diagnoosisid poisil raske psüühilise trauma.

Ema on viinud lapse mitmete asjatundjate juurde. “Kui teemaks on isaga kohtumine, siis poiss viskab kätte juhtuvate asjadega ema ja psühholoogi, ähvardab lüüa, poeb laua alla ja räägib ebasüüdsalt,” märkis Marienthali Psühhiaatria ja Psühholoogia Keskus. Pilgule vastab poiss hetkeks, kõnetamisele ei vasta, väiksemgi frustratsioon võib vallandada agressiivsuse. Loovterapeu-

ti hakkas põnn tümitama kohe, kui kabineti uksest sisse sai.

Fertilitase spetsialistide meelest tekitaksid kohtumised isaga lapses väga suurt stressi, sest poiss ei taha temaga kokku saada. Neil ei tasu kohtuda enne tuleva aasta juunit, kui lõpeb poisi ravi.

Ka Tallinna Lastehaigla psühholoog teatas, et “last ei tohi vägisi sundida tema jaoks ebameeldivatesse ja ärevust tekitavatesse olukordadesse”.

Ta töötas, et enam ma poega ei näe!

Isa ei kavatse alla anda. Ta on buldogi kombel kinni oma õiguses poja kokku saada ja ei kavatse sellest lahti lasta. Poiss sündis sügisel 2007.

Tema isa on 20 aastat Eestis elanud rootslane, kes tegeleb ilutoodete äriaga. Kaheksa aastat tagasi lõpetas ta töölepingu ühe naissoost aluvaga. Ent see ei piirdunud lõpparvega, vaid mõne aja pärast maandusid nad ühise õhtusöögi järel voodis ja kolisid kokku. Nii selle loo peategelane siia ilma jõudiski.

Isa rääkis tänavu suvel Ekspressile, kuidas tema toonane kallim teatas last saades, et nad peavad abielluma. Mees keeldus. Naine kuultas seepeale, et siis ei näe isa last enam kunagi.

Naine väidab, et asi oli vastupidi. Mees, kes oskab olla väga viisakas ja meeldiv härra, lükkas ja tõukas teda kodus, kasutas vaimset vägivalda, kord ei lasknud isegi näljast nutvale beebile rinda anda. Ühel talveööl pagas naine koos lapsega mehe juurest minema. Pärast seda töötas mees, et võtab lapse ära.

Kohtus selgus, et papale sobib, kui poeg elab mamma juures. Ka elatist on ta maksnud täpselt nii, nagu peab. Isa tahtis aga poja kasvatamisel osaleda. Mängida temaga paar korda nädalas. Paar tundi korraga. Ema pole sinna juurde vaja.

Naine leidis, et see mõte pole sugugi hea. Isa võiks pisipoega näha mitte paar korda nädalas, vaid paar korda kuus. Ja niimoodi seni, kui poiss saab viis aastat vanaks. Isal

“Tegemist on erandliku olukorraga, kus esineb äge vaenulikkus lapsevanemate vahel, kes oma tegevusega lapse huvisid esiplaanile seadmata on kui mitte ise põhjustanud lapse puude, siis ilmselt seda süvendanud.”

Tallinna Halduskohus

USKUMATU pisikese poisi p

pole ju väikelapse hooldamise kogemust.

Mees polnud nõus. Väites, et kui nii läheb, võrdub pisipoeg temast.

Sellistel puhkudel ütleb sõna sekka lastekaitse. Lastekaitse teatas, et ema pakutud “kaks korda kuus on liiga harv kohtumine, sest kogemus väikelapsega suhtlemisel tekib temaga tegelemise käigus”.

Poisi käest ei küsinud keegi midagi, sest tema oli liiga tilluke. Veidi üle aasta vana.

Kohtunik ei rahuldanud täielikult kummagi lapsevanema soove. Ta otsustas, et isa saab pojaga kohtuda mitte kaks, vaid ühe korra nädalas. Kohtumised peavad toimuma avalikus linnaruumis, näiteks pargis, vanalinnas, loomaaias, mängutoas. Ema sai loa kohtumistel osaleda, kuid nii kaua, kuni poeg saab kolmeks. Seejärel võib põnn ka ilma ema juuresolekuta isaga mängida.

Ema ja isa leppimisest ei tulnud midagi välja. Nende konflikt

aina kasvas. Kumbki lapsevanem on tassinud kohtutesse hunniku te viisi pabereid, et õigus on just temal. Poisi ümber toimuvaga on kurnis lastekaitse töötajad. Perekeskuste inimesed. Arstid. Sotsiaalminister. Justiitsminister. Õiguskantsler. Paljud teised.

Nimevahetus. Lapserööv

Kohati kasutasid lapsevanemad üksteisega võitlemiseks peaaegu samasuguseid võtteid. Näiteks avastas ema, et isa oli võltsinud tema allkirja, panemaks Rootsis lapsele uut perekonnanime.

Seepeale vahetas ka ema poisi nime ära. Naine sai seda teha, sest tal oli ainuhooldusõigus. Pojal oli seni rootsipäraselt kolm eesnime. Ema jättis ühe ära ja andis poisile uue perekonnanime oma uue mehe järgi. Too on samuti välismaalane, Itaaliast. Poisile sündis väikevend.

Kui selle loo peategelane sai kaheseks, tekkis emal kartus, et papa

ILLUSTRATSIOON SHUTTERSTOCK

VÕITLUS

pärast

tahab poja ära röövida. Naine uskus, et mehe katse vahetada Rootsis poja nime ja leida talle koht Stockholmi koolis tõestavad lapseröövi ettevalmistamist. Ema pelgas, et kui isal õnnestub toimetada laps mere taha, ei näe ta poega enam kunagi.

Agas lastekaitsjad ei jaganud emme muret. Ütlesid, et varakult koolijärjekorda panek näitab, kuidas issi armastab oma last.

Ja mida tegi ema? Röövimist peljanud naine viis poisi Itaaliasse! Muidugi esitas nüüd isa avalduse lapseröövi kohta. Milano alaealiste kohus käskiski poisi Eestisse tagasi toimetada. Nüüd võib põnn välismaale sõita vaid siis, kui sellega on nõus nii emme kui ka issi. Ema otsustas, et ei reisi pojata kuhugi. Selle nahka läks ka tema abielu. Enam ta itaallasega koos ei ela ja nüüd kasvavad tal ilma isata juba kaks poega.

Kuidas käib mõjutamine?

Muidugi on nii ema kui ka isa väit-

nud, et teine pool kasutab enda tahet läbisurumiseks võltsitud pabereid. Sellest on ka Eesti Ekspress paar korda kirjutanud.

Üks psühhiaater märkis pärast intervjuud isaga, et tema "suutlikkus mõista teisi inimesi, tajuda enda ja teiste tundeid ning olla suhtlemisel empaatiline on väga vähene". Ema kohta kirjutas tohter, et empaatilisus ning suutlikkus mõista enda ning teiste tundeid on väga hea.

PÜÜAME LAHENDUST LEIDA

Olen ministrina võtnud endale oluliseks eesmärgiks pere, laste ja nende toimetulekuga seonduvate küsimuste lahendamise.

Selles loos lahendust leida ei ole kerge, sest sellised olukorrad on põhjustatud eelkõige vanemate omavahelistest halbadest suhetest ja sellest, et neil ei ole motivatsiooni lahendust leida. Kannatajaks on aga eelkõige laps.

Riik ei saa jõuliste meetoditega inimesi leppima sundida.

Meie ülesanne on leida motivatsioonitegureid, mille abil saaks leida lepituse enne, kui laps suureks kasvab.

Üheks võimaluseks on lepitusvõimaluste laiendamine või tõhusdamine.

ANDRES ANVELT, JUSTIITSMINISTER

FOTO HEIKI REBANE

Ema asutas kolm aastat tagasi survegrupi Ühendus Emade ja Lastekaitseks. Selle veebiküljel seisab tema versioon juhtunust. Naine räägib, kuidas isa terroriseeris "nii mind kui last", "kiskus teda vägisi minust eemale", "lõi mind lapse juuresolekul näkku", kasutas lapse suhtes psühhoterrorit...

Isa trumbiks on tema advokaat, kellest on saanud üks paremaid perekonnaõiguse asjatundjaid Eestis. Mullu võitles advokaat välja poisi hooldusõiguse jagamise.

Isa pidi poja kätte saama lasteaiast. Kuid ema väitel klammerdus laps tema külge ja keeldus lasteaiada jäämast. Korduvalt. Ema väitel ei taha poiss isaga kohtuda.

Isa pöördus kohtutäituri poole. See ei aidanud. Täitemenetluse seadus ei luba emale trahvi teha ega teda arestimajja kinni panna. Selle asemel kehtib moodsas Eestis sunniraha süsteem. Hirm krõbeda rahasumma maksmise ees peab tagama kohtuotsuse täitmise. Kohtutäitur määras sunnirahaks 192 eurot. Tehes seda teadmise, et kui ema aru pähe ei võta, võib talle määrata uue sunniraha ja siis uue ja uue ja uue. Ühtlasi tõsta summa suurust.

Kuid ema vaidlustas sunniraha ja võitis. See vaidlus jõudis isegi Riigikohtu üldkogusse, mis tuleb kokku väga harva.

Kuus riigikohtunikku avaldasid eriarvamust, et sellist naist, kes ei lase oma pojalt aastaid isaga kokku saada, tuleks karistada "talle mõju avaldava sanktsiooniga". Muu hulgas mainisid kohtunikud jõu kasutamist (see võimalus sobis ka isale). Kuigi on selge, et jõudu ei saa kasutada alati. See ei sobi regulaarsete kohtumiste korraldamiseks.

Seitsmes riigikohtunik ennustas aga, et "selles asjas jääb tõenäoliselt suhtluskorra eesmärk - lapse ja isa õigus suhelda ja olla lähedased - saavutamata".

Samuti kukkus läbi isa soov, et poiss paigutataks hooldusasutusse. Põhja-Tallinna valitsus keeldus sellest, sest poisi elu, tervis ja muud huvid ei ole ohus. Lapsega suhtlemise korra eesmärgiks on ju tema koosviibimine vanemaga, mitte lahutamine vanematest.

Pojast sai tänavu koolipoiss, aga isa pole teda ikka näinud. Papa kuulis lastekaitseametnikelt hoopis soovitusi loobuda lapse kasvatamise ja suhtluskorra nõudest.

Kuid mees ei andnud alla. Vastupidis, ta nõudis riigilt 20 000 eurot kahjutasu, sest riik ei suutnud tagada kohtuotsuste täitmist ehk tema õigust pojaga kohtuda.

Riigivastutuse seaduse muutmise seaduse seletuskiri ütleb, et hüvitust võib saada vaid eriliselt kannatanud tegelane. See aitaks vältida "massnõuete" esitamist. Riik tahab maksta raha vaid vähestel juhtudel, kus riigi viga on tõsine. Muidu tuleks väga suur surve eelarvele. Vangid tahavad ju alatasa midagi saada,

Eestis elab meeletu hulk tulutult alimente ootavaid inimesi jne.

Tallinna Halduskohus leidis, et siinsel juhul pole vaja erilist tõestada, sest Euroopa Inimõiguste Kohtus sarnastel juhtudel tehtud otsused ei näinud seda ette.

Halduskohus tuvastas, et selles loos on täidetud kõik tingimused riigivastutuse seaduse rakendamiseks: "Riigi tegevusetuse tulemus on väga intensiivne riive isa põhiõigustele."

Justiitsministeerium tunnistas, et "tegemist on kahetsusväärse juhtumiga", kuid lisas, et "selle pinnalt ei saa teha üldistust riigi tegevusele".

Miks sai isa vaid osa rahast?

Ema ütleb, et "meie loos ei ole kahte kaklevat lapsevanemat, vaid on isa, kes survestab, traumeerib ja nõuab, ning mina, kes seisab oma lapse õiguste eest. See, mis on seitse aastat toimunud, on vastuolus lapse õiguste ja huvidega."

Kuid justiitsministeerium osutab emale. "Praegusel juhul on lapse ema, kes ei arvesta ega tee koostööd lapse isaga ja eestkostetasutusega, teinud kõik, et takistada lapse ja isa omavahelist suhtlemist."

Ema kardab, et sellise suhtumi-

"Kumbki vanem ei ole orienteeritud mõistliku lahenduse otsimisele ja koostöö tegemisele, vaid tegeletakse üksteise süüdistamisega."

Põhja-Tallinna valitsus

se jätkumisel võib ta poja hooldusõigusest ilma jääda. Isa taotleb praegu ainuhooldusõigust.

Isale andis kohus 20 000 euro asemel 7500, sest ta on kasutanud ära küll kõik õiguslikud võimalused pojaga kohtuda, kuid pole käitunud piisavalt inimlikult. Papa ei võtnud ühendust lapse raviarstiga, kes selgitaks talle poja seisundit. "Lapse tervise vastu huvi tundmise ja sellega arvestamise asemel taotleb isa vaid jõu kasutamist lapsega suhtlemisel."

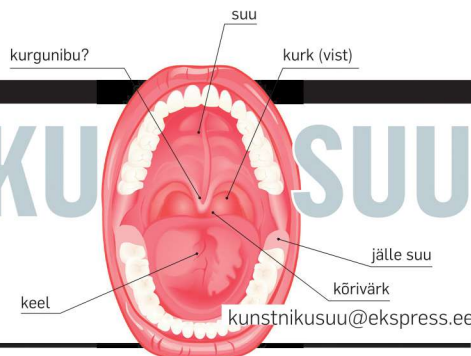
Põhja-Tallinna valitsus leidis, et "kumbki vanem ei ole orienteeritud mõistliku lahenduse otsimisele ja koostöö tegemisele, vaid tegeletakse üksteise süüdistamisega".

Halduskohtu otsuses näeb mustvalgel, et "konkreetsel juhul on tegemist erandliku olukorraga, kus esineb äge vaenulikkus lapsevanemate vahel, kes oma tegevusega lapse huvisid esiplaanile seadmata on kui mitte ise põhjustanud lapse puude, siis ilmselt seda süvendanud."

Kui poiss suureks kasvab, kohtupabereid loeb ja ema-isa tegevusest teada saab, peavad vanemad olema valmis kuulama, mida tema nende tegudest arvab, ning selle teadmisega edasi elama.

KUNSTNIKUSUU

...on rubriik, kus arvamust avaldavad näitlejad ja lavastajad Henrik Kalmet, Mari-Liis Lill, Paavo Piik ja nende külalised

Death or glory

Kuidas õigustada välismaal viibimist?

Ma ei tea õigupoolest, kas see on tõsi või miks on, aga sageli ikkagi tundub, et kui keegi viibib pikemat aega välismaal, võrdub see paljude Eestisse jäänud tuttavate ja lähedaste jaoks siiski millegi äärmiselt erilise. Kes muidugi kuidas, sest veel üsna hiljuti oli päevakorral ka kuri poleemika “mugavuspagulastest”, milles esines lahkujate suunas rohkelt rahvuslikku pahameelt.

Olen nüüdseks Londonis elanud veidi üle aasta. Mis mu elus muutunud on, küsin endalt selle foonil peaaegu igal hommikul, kui vaevlen liiga kaua voodist üles tõusmisega, ning säärane laiskus saab automaatselt võrdeliseks üldise edutuse tundega, mis ärkamist veelgi raskendab. Eelmisel nädalal, kui hommikul taas sama rituaali läbisin ja tundsin muuhulgas ka ängistust oma stuudio(toa) madala toatemperatuuripärast (+10), mis on selline püsinud õigupoolest juba mõnda aega, helistasin emale. Tema aga hõiskas telefoni, et lõunatab mu kahe õega Kukekeses ja päris, miks ma nii morn olen – ehkki elan ju Londonis!

Meedia ja reaalsus peegeldavad juba pikemat aega, et olen paigale jäämiseks (edulooks?) valinud hoopis vale linna.[1] Elamiskulud on teiste Ühendkuningriigi linnadega võrreldes kasvanud astronoomiliseks ning üle päeva mainib keegi kuskil sõna *gentrification*, mis tähendab kinnisvarahinna tõusu linnaosa arendamise tõttu, mis omakorda tõrjub välja madalama sissetulekuga kodanikke – seega suurt osa noori ja loominguilisi inimesi. Trendikad Londoni hipsteripiirkonnad, nagu Shoreditch ja Hackney, meelitavad mind paljude toredate kohtadega, kinnisvararaportaalidest tuba otsides klõpsan aga akna nukralt kinni.

Nii palju on nii lähedal, nii palju toimub põnevat, et vahel on seda lausa raske aduda või välja filtreerida asju, mis lisaks meel-

divale kirjeldusele ka tegelikkuses huvitavaks osutuvad. Kui paljud välismaale kolijad jutlustavad justkui automaatselt maailmapildi laienemisest ja uuest pilgust kodumaale, tahan mina tunnistada ka peataolekut ja hirmu, kahe keele vahel halli tsooni kadumist, üksindust, vähese tuttavliku tõttu igasuguse eneserefleksiooni kadumist. Tundus, nagu mängiksin seal täiesti uut enast, milles on muidugi ka teatav võluv aspekt. Võib-olla ei lase mu vähene elukogemus – või võrdlemisi lüheldane kogemus välisriigis – mul veel täit pilti “kokku panna”. Säärane “livin’ on the

edge” (kolimised, kaootiline elukorraldus ning -rütm, uued ja kaotatud suhted) näib kunstnikule mõneti kasulik, ent viimasel ajal tunnen järjest enam vajadust püsivama eneseteadvuse ja kindluse järele (olgu see siis finantsilisel või mentaalsel tasandil). Lugematul hulgal uut emotsionaalset pagasit on kogunenud muidugi küll ja kui keegi küsib, kas ma koju ei taha tulla – veel ei taha!

Üleeile tulín mõneks ajaks tagasi Tallin-

na, pidin asjaolude sunnil käima Kaubamajas ja tundsin ootamatult ärevust, et ometi mõnd tuttavat ei kohtaks. Kes säravate silmadega küsiks, kuidas mul siis ikka läheb. Ma ei tea, miks ma seda nii kardan, sest läheb ju hästi, aga mis-ki suurt ja füüsilist erinevust või arengut pole justkui sõnastada – ja juhiks siis parem vestluse sellelt teemalt kohe kõrvale?! Aga kas peab olema käegakatsutav erinevus? Kes üldse on see, kes

siin Ekspressi “Kunstnikusuu” rubriigis kirjutab ja kellest keegi kuulnud pole? Tahaksin ikkagi väga kevadel EKA magistri ära lõpetada ja siis – *death or glory*: kas on midagi ette näidata, et eksiliasast lõpetatud ja ka kodumaale tagasipöördumine lunastatud saaks, sest talente ju ometi justkui oodatakse, või ei?

ANGELA MAASALU

Kui paljud välismaale kolijad jutlustavad justkui automaatselt maailmapildi laienu- misest ja uuest pilgust kodumaale, tahan mina tunnistada ka peataolekut ja hirmu, kahe keele vahel halli tsooni kadumist, üksindust, vähese tuttavliku tõttu igasuguse eneserefleksiooni kadumist.

Akadeemi

Tartu Tamme gümnaasiumi 1967. aasta lennu keemia- klassist kasvas välja kuus akadeemikut.

LAURA MALLENE

laura.mallene@ekspress.ee

Mart Ustav: “Just, susijad!”

Susimine seisnes selles, et sageli otsiti teadmisi n-ö koolivälisest kirjandusest lisaks. Ja siis küsiti õpetajalt kergelt kiuslikult ühe või teise asja kohta.

Kristjan Haller (*keskkooliaegne klassior- ganisaator*): “Teadmised ja oskused ei olnud häbi asi. Meie klassist käisid kümme inimest linna ja vabariiklikel aineolümpiaadidel. Meil oli lausa võistlus, kes rohkem osaleb!” Haller mäletab, et ta võistles pinginaaber Raivo Uiboga (kuid tihti õpiti võistluseks koos ja diskuteeriti oma-

On jahe detsembripäev. Äsja lõppes Eesti Teaduste Akadeemia üldkogu. Toompea nõlval asuva akadeemia iides saalis istuvad kolm akadeemikut – klassivennad **Mart Ustav** (65, biomeditsiinitehnoloog), Jaak Järv (66, keemik) ja **Raivo Uibo** (65, immunoloog).

Kuidas õnnestus toonases Tartu 5. keskkoolis “toota” selline hulk tipp- teadlasi, 20% klassist? Ükski teine Eesti kool ei suuda ette näidata klassi, kust oleks sirgunud nii palju akadeemikuid.

“Suur asjade kokkulangemine! Puhas juhus!”

Esiti muud vastust ei saagi kui “puhas juhus”. Juhuseks loevad klassivennad muu hulgas seda, et just siis – Hruštšovi sula ajal – hakati koolidesse looma süvaõppega klasse. 1963. aastal moodustati Tartu 5. keskkoolis kaunis vaikselt keemia eriklass, aasta hiljem – kui kool kolis uude majja Tamme puisteel ning keskkooli astusid meie tänased akadeemikud – jõudis info keemiakallakuga klassist ajalehekuulutuse abil suurema avalikkuseni. Sisseastumiskatse ehk keemiaeksam toimus veel vana, Lutsu tänava koolimaja (praegu asub seal Tartu ülikooli õigusteaduskond) auditoriumis. Tung keemiaklassi oli meeletu – sinna pürgis umbkaudu sada kandidaati üle Eesti. Vastuvõetutest olid väljastpoolt Tartut pärit üksikud – akadeemik **Mati Karelson** näiteks tuli Põltsamaalt.

Pärast keskkooli lõpetamist läksid tulevaste akadeemikute teed lahku. **Mart Saarma** asus õppima bioloogia. Raivo Uibo astus arstiteaduskonda. Jaak Järv, Mart Ustav ning Mati Karelson hakkasid tudeerima keemiat, **Kristjan Haller** füüsikat. Praegu on Mart Saarma, Mart Ustav, Jaak Järv, Mati Karelson ja Raivo Uibo Eesti Teaduste Akadeemia liikmed, Kristjan Hallerist on saanud kahe välisakadeemia liige.

Samast klassist on tulnud veel üksjagu keemikuid, arste, farmatseute ja ettevõtjaid.

Susijad-klassivennad

Mart Ustav: “Ajaloöküsimused ja ühiskonnateadustega seotud küsimused olid meie jaoks väga aktuaalsed. Ei saa öelda, et me mässumeelsed oleks olnud...”

Raivo Uibo (*kõrvalt*): “Susijad!”

MATI KARELSON

kute klass

vahel). Mõlemad lõpetasid kooli hõbemedaliga.

Suur osa nende edus oli ka õpetajatel. Haller mäletab siiani, kuidas üks klassivend tuli kooli rongiga Vaste-Kuustest, jooksis raudteejaamast otse tundi ja jõudis klassi hetkel, kui kõik seisis juba püsti.

“Mitmendas vagunis sa istusid?” uuris õpetaja.

“Kolmandas,” vastas poiss.

“Teinekord istu esimesse. Jõuad õigeaks ajaks kooli,” soovitas õpetaja.

Haller ütleb, et hea kool kogub kokku kõrge koduse motivatsiooniga õpilased.

“Aga üldiselt oli huvi sellise... ekstra vastu. Minu jaoks ongi elus kõige suurem motivatsioon püüda teha seda, mida paljud ei saa või ei suuda,” ütleb ta.

Tehnikaülikooli loodusteaduste majas annab umbes korra kuus loenguid molekulaarbioloog Mart Saarma. Tema põhitöökoht on Helsingi Biokeskuses, kus ta peab direktoriametit – tema pikast Soomes elatud ajast annab märku vaevumärgatav aktsent kõnekeeles.

Ta meenutab, et ühel päeval nädalas toimus koolipäev Tartu ülikoolis. Neid päevi oodati eriti: õpiti ainult keemiat, tunde andsid ülikooli õppejõud. Koos lõputunnistusega said kõik keemiku-laborandi kutsetunnistuse.

“Ja muidugi olid meil koolis suurepäraseid õpetajad,” ütleb Saarma. “Me käisime koolis ajal, mil Trofim Lõssenko teooria oli veel elus – see eitas geenide olemasolu. Olukord oli ikka erakordselt tagur-

“Meie õpetaja võttis julguse kokku ja õpetas meile, mis on geneetika. See oli tollal keelatud vili – ja selle vastu tekkis eriline huvi.”

Mart Saarma

TARKPEADE KLAS: Tartu 5. keskkooli 21. lennu keemiaklass lõpetas kooli 1967. aastal. Tänapäev on kuus klassivenda saanud akadeemikuteks. Viis neist on Eesti Teaduste Akadeemia liikmed, Kristjan Haller kuulub Rootsi Kuningliku Inseneriteaduste Akadeemia ning Euroopa Teaduste ja Kunstide Akadeemia liikmeskonda.

lik. Õpetaja võttis julguse kokku ja rääkis meile, mis on geneetika. See oli keelatud vili – ja selle vastu tekkis eriline huvi!”

“Kui otsustav roll oli sel klassil teie karjäärile?” uurin.

“No kuulge... sama hästi võib uurida, kui suur roll on emapiimal lapsele!”

Koerust tehti ka

Mart Ustav: “Kristjan Haller istus Rai-vo Uiboga ühes pingis, otse akna all. Haller segas inglise keele tunnis lauaklapi all uhmriga pauksegu kokku. Ju siis mõtles, et teeks vahetunnis tossu või pauku. Järsku käis õudne kärakas, uhmrikauss praktiliselt haihtus. Õpetaja hõikas väriseval häälel... (Mart Ustav teeb hääle õpetaja oma sarnaselt peenikeseks): “HALDRE!!!” Haldre istus Hallerist üks pink eespool.”

Jaak Järv: “Ja siis ütles, et andke püss siia!!! Kristjan oli näost üleni punane...”

Mart Ustav: “Jaa, selliseid sigadusi sai ikka tehtud. Aga ma ei mäleta küll, et ma koolis eriti õppinud oleks. Mis külge jäi, see külge jäi.”

Lisaks oli klass väga kokkuhoidev. Kui Tammelinna poisid käisid kooli aknaid sisse löömas, valvasid keemiaklassi poisid öösiti mõnda aega kooli ümbrust. Akende sisseviskamine lakkas.

Haller meenutab, et koolipoiste lemmikmäng oli käsnamäng: kui tahvli pesemiseks kasutatav käsn märjaks teha, sai seda täpse põrgatusega tahvli kõrval asuvasse kraanikaussi suunata. Seda mängiti hasardiga ja punktide peale.

Keemik Mati Karelson lisab, et tehti ka palju sporti. Ja näitemängu. Juba üheksandas klassis lavastati klassiõdede initsiaalil “Robin Hoodi” (Karelsoni-ga peaosas).

“Just see, et esimesest kesk-kooliaastast alates ülikoolis tundides käisime, oli oluline. Puhusime seal klaasi, poisid-tüdrukud tulid tunnist põlenud näppudega.”

Akadeemikute klassiõde, hiljem ajakirjanikukarjääri teinud **Reet Kudu** reaalainetes eriti ei hiilunud – füüsika hindeks sai hädavaevu kolm miinusega. Teadusgigante armastatakse enamasti kujutada veidrikena, kelle väline ilu jätab soovida, aga keemiaklassi tulevased akadeemikud toestasid vastupidist, arvab ta.

Ütleb, et poisid – tulevased akadeemikud – pühendusid jäägitult oma huvialale. Ilmselt just sellega saabki seletada, et akadeemikud praegustelt klassikokkutulekutelt puuduvad.

FOTO KLASSIÕDE SILVI SALUÄÄRE ERAKOGUST, PORTEED RAUNO VOLMAR, JASSU HERTSMANN, EERO VABAMÄGI

KLICK

SINU DIGIPOOD

KINGIKOTI
MAIUS-
PALAD

Muutke oma elu rikkalikumaks, lihtsamaks ja lõbusamaks!

Sony Xperia Z2

4G	IP58 tolmu- ja veekindel	
5.2" 1080x1920	16GB	Quad-Core 2.3GHz
OS. Android 4.4.2.	15h 690h	163g

DIGI hinnang
★★★★★

KUUMAKSE ALATES
12.51
399.-
699.- -42%

Nutikas elu igaühe jaoks!

Samsung Galaxy Young 2

59.-
99.-

TASUTA
8GB mälukaart

3.5" 480x320	4GB	Cortex-A7 1GHz
OS. Android 4.4.2.	7h 250h	108g

Lihtne, võimas, kaunis.

ASUS ZenFone 5

KUUMAKSE ALATES
6.61
199.-
299.-

Dual-Sim	CORNING Gorilla Glass	
5" 1280x720	16GB	Intel Dual-Core 1.6GHz
18h 353h	OS. Android 4.3.	145g

Eriti hea hinnaga iPhone!

Apple iPhone 4S

KUUMAKSE ALATES
9.56
299.-
699.-

CORNING Gorilla Glass		
3.5" 640x960	8GB	8h 200h
Cortex A9 1GHz	iOS 7	140g

Parim sülearvuti pakkumine!

HP Compaq 15

15.6"	Intel Celeron N2840	Windows 8.1
4GB	1000GB	5:25
2,23kg		

8.67
269.-
399.-

• WiFi • USB3.0 • Intel graafika
• 2xUSB2.0 • HDMI

Võimsus ja kvaliteet stiilses kestas!

Lenovo Z50-70

15.6" FULL HD	Intel Core i7 4510U	Windows 8.1
8GB	1000GB	GeForce 840M
2,4kg	6:00	

22.83
749.-
999.-

• DVD-kirjutaja • 4GB graafikamälu • WiFi • Bluetooth 4.0
• 1xUSB3.0 • 2xUSB2.0 • HDMI • VGA
• Dolby Advanced V2 helisüsteem

Parim tahvelarvuti pakkumine!

Lenovo IdeaTab A3500-FL

OS. Android 4.2.2.	Quad-Core 1.3GHz
8GB	7" 800x1280
9h	320g

99.-
129.-

TASUTA ümbris ja JBL
kõrvaklapid
väärtuses 80€

Tee teoks oma unistus saada kopteripiloodiks!

**R/J helikopter
Symba S107G**

29.90
59.90

• kopteri pikkus 22cm • metallraam • gýroskoopiline stabilisaator • sisseehitatud aku
• IR distantjuhitav, kuni 10m • saadaval punane, sinine või kollane

Super hinnad!
Samsung telerid kuni -45%

Samsung UE32EH4003

32" 80cm	DVB T/C	USB VIDEO MP3 JPG	A
-------------	------------	----------------------	---

7.43
227.-
419.-

Kaks telerit ühe hinnaga! Tasuta kaasa 32" teler!

GRUNDIG 49VLE8472

49" 123cm	SmartTV Wifi	3D
USB VIDEO MP3 JPG	Full HD 1920x1080p	A+
400Hz PPH	DVB T/C	

27.20
897.-
1249.-

TASUTA
KAASA
32" TELER

• uus SMART interaktiivne 3.0 nutiTV: browser, Facebook, Dropbox jpm
• DLNA, Miracast • 6 paari 3D prille

www.klick.ee

TASUTA TRANSPORT AASTA LÕPUNI

Pakume 2014 aasta lõpuni kõigile e-poest tehtud tellimustele tasuta transporti.

Tähelepanu: Järelmaks on finantskohustus.

Enne järelmaksu lepingu sõlmimist tutvuge vastava teenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga.

UNO järelmaksu pakkuja on Kaupmehe Järelmaks OÜ. Krediidil kulukuse määr on 34.92% aastas järgmistel näidistingimustel: järelmaksu summa 500€, intressiga 15.4%, tagastamise tähtaeg 3 aastat, lepingutasu 24.9€.

Arvutus on ligikaudne ning võib erineda Teile pakutavatest tingimustest. Soovitame tutvuda järelmaksu info aadressil www.klick.ee/jarelmaks.

TALLINN: Viru Keskus ☎ 6668160 | ✉ viru@klick.ee; Kristiine Kaubanduskeskus ☎ 6668116 | ✉ kristiine@klick.ee; Rocca Al Mare Kaubanduskeskus ☎ 6668155 | ✉ rocca@klick.ee; Ülemiste Kaubanduskeskus ☎ 6668159 | ✉ ulemiste@klick.ee; Järve Kaubanduskeskus ☎ 6668154 | ✉ jarve@klick.ee; Lasnamäe Centrum ☎ 6668128 | ✉ mustakivi@klick.ee; Mustika Keskus ☎ 6668151 | ✉ mustika@klick.ee; TARTU: Tasku keskus ☎ 666 8163 | ✉ tasku@klick.ee; Lõunakeskus ☎ 6668153 | ✉ lounakeskus@klick.ee; Kaubanduskeskus Eeden ☎ 6668164 | ✉ eeden@klick.ee; JÕHVI: Kaubanduskeskus Tsentraal ☎ 6668168 | ✉ johvi@klick.ee; KOHTLA-JÄRVE: Vironia Keskus ☎ 6668156 | ✉ kohtla-jarve@klick.ee; KURESSAARE: Auriga Keskus ☎ 6668117 | ✉ kuressaare@klick.ee; NARVA: Fama Keskus ☎ 6668169 | ✉ narva@klick.ee; PAIDE: Ringtee 2, ☎ 6668124 | ✉ paide@klick.ee; PÄRNU: Kaubamajakas ☎ 6668152 | ✉ parnu.papiniidu@klick.ee; RAKVERE: Põhjakeskus ☎ 6668177 | ✉ rakvere.pohjakeskus@klick.ee; RAPLA: Rappeli Keskus ☎ 6668174 | ✉ rapla@klick.ee; VALGA: Valga Maxima ☎ 6668121 | ✉ valga@klick.ee; VIILJANDI: Viiljandi Centrum ☎ 6668166 | ✉ viiljandi@klick.ee; VÕRU: Kagukeskus ☎ 6668173 | ✉ voru@klick.ee;

On inimesi, kes näevad tohutult vaeva õigete kingituste leidmisega. Ma ise olen ka just selline: võin tundide kaupa tuhnida kaubanduskeskustes selle nimel, et hankida jõuluvana kingikotti ideaalse sisuga pakikene. Minusugused on valmis kulutama metsikult energiat (eeskätt mõtteenergiat kingiidee genereerimiseks), aega ja lõpuks ka raha, et leida rõõmu toovate esemete universumist see üks ja ainukordne, vajalik ja rõõmu tegev kingitus.

See on halb komme.

Psühholoogid on välja uurinud, et kingitsija pühendumus pole sugugi võrdelises sõltuvuses kingisaaja rõõmuga.

Jah, need kingitused võivadki lõpuks olla erakordsed... ent mitte eriti soovitud.

Isegi kõige lähedasemate inimeste puhul on tänapäeval raske panna täkkesse nõnda, et teine jõuluõhtul rõõmsast üllatusest kuuselatva kargab.

Tarbijakäitumist uurinud psühholoogid **Mary Steffel** ja **Robyn A. LeBoeuf** vaatlesid, kuidas inimesed langetavad otsuseid kinke valides.

Selgub, et kingitsijad näevad küll kõvasti vaeva, kuid selles mõllus läheb kaduma üks väike nüanss: kingisaaja rõõm.

Võrreldi kingituse n-ö hinnangulist väärtust: kui palju maksaks kingituse saaja ise seda asja poest ostes ja kui palju see tegelikult maksis. Ilmnes, et kingi saaja meelest võib teinekord asi väärt olla vaid 10% sellest, mis ta päriselt maksis!

Küsigem, miks me nii kangesti kingitusi teha tahame. Jätame kõrvale oluli-

ÕNNE VALEM

...on rubriik, kus psühholoogiline nõustaja Tiina Jõgeda annab nõu.

TIINA JÕGEDA

tiina.jogeda@ekspress.ee

Õige kingi leidmise õpetus

Kingitsija pühendumus ei ole võrdelises sõltuvuses kingisaaja rõõmuga.

se motivaatori, et kingitusi tehes on lootust neid ka ise saada – ja sellest rõõmust ei taha ju keegi end ilma jätta. Sest tulgu sealt pakkepaberist pealegi välja põhjapõdrasarvedega koera pildiga “mõnus” kampsun, on kingi saamise akt kui selline ikkagi tore. (Kampsuniga saad palju nalja, kui kannad seda järgmise aasta detsembris, kui tähistatakse jälle ülemaailmset Jõuleda Jõulukampsuni päeva (*Ugly Christmas Sweater Day*).)

Jõuluvana rollis poodleja lähtub kinke valides egoistlikest ambitsioonidest. Parimat kinki otsides mõtleb inimene pigem endast kui heategijast, osavast kingileidjast, tähelepanelikust ja hoolivast ini-

mesest. Noogutad kaupluses oma higisele ja kurnatud peegelpildile uhkelt ja tunned end parema inimesena! Ja asi pole ju kingituse rahalises väärtuses, vaid teistele kulutatud väärtuslikus ajas! Muidugi teeb siis tusk, kui tabad kingisaaja tänusõnades viisakalt varjatud ohke.

Järelilikult tuleb revideerida oma suhtumist kingituste tegemisse ning söösta kaubandusvõrku hoopis uutel – lihtsamatel – alustel.

Mis siis kingi saajat tegelikult rõõmustaks?

Keskendu sellele, mis talle võiks meeldida, mitte ära ole kinni teadmises, mis talle kindla peale meeldib. Sa ei arva seda

ära niikuinii. Näiteks kui vanaema hakkab spordifännile spordipoest “häid” sokke või suusapükse ostma, siis lõpeb see teadagi fiaskoga. Ja filmisõber on selleks ajaks, kui teie talle tsellofaani pakitud DVD ulatate, torrentist selle filmi ammu ära vaadanud. Või ei salli ta seda režissööri (moekunstnikku, brändi jne) silma otsaski. Ideaalse kingiga mööda panna on imelihtne!

Ei maksa üle mõelda ega taga ajada midagi väga erilist või sõeluda välja parima hinna-kvaliteedi suhtega suveniiri. Lihtsalt vali esimene kätejuhtuv asi, mis sinu arvates võiks kingi saajale meeldida! Rõhuasetus on sõnal “võiks”. Kiiresti, kõhutunde baasil, ilma keeruliste kaalutlusteta paned sa rohkem täppi, kinnitavad psühholoogid.

Eelistatakse vähem personaalseid kingitusi: kinkekaarti näiteks. See on piisavalt paindlik viis oma lähedast rõõmustada: las inimene olla oma valikutes vaba – seda võimalust vabaks valikuks te oma lähedasele just kingitegi. Vaat kui ilusti kõlab!

Kõige paindlikum kingitus on muidugi raha, aga ka raha kinkimist peetakse natuke nagu halvaks tooniks. Asjata! Väike ümbrik on igati öko, sest te säästate oma kallist inimest piinlikust kingituste tagastamise järjekorras seismisest.

Samuti peetakse ebahuvitavaks kinkida seda, mida kingisaaja ise küsib. Et justkui jõuluvanal endal polekski fantaasiat lugeda soove kallima silmadest. Vale puha, konkreetsete soovidega kirjad jõuluvanale on väga teretulnud. ●

RAHULIKKE JÕULE JA PÄRITUULT UUEL AASTAL

soovib DFDS Seaways

Kiireim meretee Rootsi

PALDISKI-KAPELLSKÄR

DFDS.EE

DFDS
SEAWAYS

Käesolev kirjutis on esimene osa artikli-sarjast "Ajakirjanduse kuusnurk"

Hans H. Luik Eliidi reliikvia on saladus

Mie maa on väike, aga ei puudu meilgi oma eliit. Moodsa eliidi muskel on informatsioon. Vaadake näiteks, kuivõrd andmetest laetud on "Foorumi" saates valitsusliige võrreldes teistega, kel pole värsket statistikat ja abelist-andmetöötajat. Info endalehoidmine aitab võimu säilitada: bürokraatia hinged on saladus. Salajased kohtumetlused, poolsalajased riiklikud registrid ning järjest võimsamate jaliitusorganisatsioonide serverid toodavad iga päev teavet, mille ligi mõned pääsevad ja teised mitte. See jagabki eestlased eliidiks ning lihtrahvaks.

ME MÄRKAME PALGAVAESUST Eestis, kuid ei märka infovaesust. Meile ei öelda isegi, kelle auto on blokeeritud meie garaažiuksse. Soomes ja Lätis öeldakse. Ühiskonnaliikmed olemes me kõik. Meie jäetud infovälje otsa on end aga istutanud bürokraatia, kes peab end ühise teabe loomumomaniuks.

Sõdurite piinamine teatriga.

Ühes väeosas tüdines naisohvitser alluvate sõnakuulmatusest ning käskis ajateenijatel välja mõelda näidendi ja selle väeosas ette kanda. Nii sündiski. Mõni ajateenija pidas ülemuse käitumist alandavaks ning kaebas asja kohtusse. Ajakirjanikke huvitas Eesti kaitseväge "teatrikohtuasi", ent kohtunik otsustas asja salastada. Miks? Narr mõeldagi. Tõenäoliselt huumoritunde puudumise. Ekspress Grupi jurist punnitas edasi, lõpuks üks kui teine detail siiski pudenes (näiteks esines sõdurite näidendis tegelane nimega Distipliin).

Pole teie asi, kes riigi raha sai.

Nagu VEB Fondi saagas selgus, olid Eesti Panga kõrged ülemused vassinud ja võltsinud kümnete miljonite dollarite ulatuses. Kui panga uueks presidendiks sai Ardo Hansson, siis käis ta näiliselt ükskõiksel ilmel välja fakti, et kellegi venelase pangakontole oli võltsimise tulemusena tekitatud pool miljardit krooni. Riigikogu komisjoni esimees (kes pole ju suvaline jalakäija) pöördus Kaitsepolitsei poole, sest KaPo teab

isikuid, kes mõnikümme miljonit Peterburi pangast sularahana välja võtsid. Paluti, et KaPo avalikustaks need isikud või firmad (salamisi on KaPo neid mõnele poliitikule näidanud). Osa rahast läks ka riigile. KaPo asus aga vassivate pankurite poolele ja teatas valitseva eliidiga ühes kooris, et raha võtnud isikute nimesid avalikkus teada ei saa.

Kas infosõda käib Venemaa või oma rahvaga?

Elu parimas vormis ministrid on teinud süsteemseid katseid majandusliku eliidi pättuste ja kuritegude info salastamiseks laiema avalikkuse eest.

5. septembril röövisid Vene luurajad Eesti kaitsepolitsei ametniku Eston Kohveri. Riiklik ringhääling ja EV siseminister rõhutasid rahvale millegipärast üht üksikasja: Kohveri kinnipidamiskohal Eesti-Vene piiril koostati mõlema poole piirivalvurite poolt protokoll kahes identses eksemplaris. 10. septembril avastas venekeelne Delfi portaali, et protokollid ei ole identsed, nagu valitsus väitis. Vene pool ei tunnistanud venekeelses protokollis, et Eston Kohver just Eesti territooriumil kinni nabiti. Eestikeelse protokollis, mis neile nina alla pisteti, kirjutasid vene pii-

ripojad-valvurid eesti keelt taipamata tõenäoliselt hea usu peale alla. Hiljem noomis Eesti siseminister vene ülemusi, kes allkirju kinnitama ei ilmunud...

Mis see siis oli? Kui see on infosõda Putini Venemaa vastu, siis anna me pihta - ülikoolis küll infosõda ei õpetatud, aga improviseerime kuidagi

gimoodi (mu vanaisad sõdisid kahes sõjas idavaenlase vastu). Ent mulle tundub, et praegusel juhul lollitasid ametiisikud Eesti avalikkust ja NATO partnereid. Kuni ei alga üldine vassimine ja propagandasõnniku loopimine, senimaani olgu meil õigus teada, et valitsus võib küll vaikida, kuid rääkides edastab usutavaid seiku ning töiku.

BÜROKRAATIA KEERUTAMISES JA infovarjamises pole midagi isiklikku, kaugeltki veel eestlikku. Bürokratiat salatseb, sest tahab võimul olla (nagu Tallinna linna pea salastas pikaks ajaks oma komandeeringud ega tunnista, kes talle Sotši taliolümpiamängude külastamiseks kutse saatis). Eesti Ekspress on Andmekaitse Inspeksiooni kaudu välja nõudnud president Arnold Rüütlile saabu-

You have been n

KUS MIND SKÄNNITI? POLE SINU ASI! Nii politseivärvides kui sellele operatiivautod jälgivad pidevalt liiklusvahendite numbrite. Aasta jooksul koguneb M-KAIRI andmebaasi kuhi teavet teie teekondadest ja paikadest, kus te pargite. Lisatud joonise tegi üks mees korrakaitse andmete põhjal. Kui Eesti Ekspressi töötaja küsis näha tema auto kohta aasta jooksul kogunenud andmeid, saabus eitav ja segane vastus. Umbes et "me ei tohi reeta oma patrullide asukohta".

Kuni ei alga üldine vassimine ja propagandasõnniku loopimine, senimaani olgu meil õigus teada, et valitsus võib küll vaikida, kuid rääkides edastab usutavaid seiku ning tõiku.

nud uusaastaõnnitlusi, mida kantselei salastada püüdis. Salastajad olid hästi makstud ja hästi söönud ametnikud, keda söidutavad tumedad se-daanaudod.

Elu parimas vormis ministrid teevad süsteemseid katseid majandusliku eliidi pättuste ja kuritegude info salastamiseks laiema avalikkuse

se eest. Justiitsministreid Rein Langi ja Hanno Pevkurit suisa segas, et rahvas liiga palju teada ja tänitada tahab.

Rein Langi päevil juhtus, et kõik Eesti suuremad ajalehed ilmusid valgete esikülgedega. Minister, kellele isegi võitluskaaslane, Riigikogu esimees Märt Rask heitis ette liigsete seaduseelnõude treimist, tõi lagedale mitme seaduse muudatuste paketi, mida tervikuna hakati nimetama "allikakaitse seaduseks". See nägi ette ajakirjanike vangistamist absurdsetel põhjustel.

Ehmatuse peale tehti seadus mõistlikumaks, mis ei vähendanud selle mõttetust. Allika salajas hoidmisega pole ajakirjanikel probleeme olnud. On keegi üldse kuulnud mõnest kohtuasjast selle seaduse alusel?

Justiitsministeeriumi järgmisel juhul, reformierakondlasel Pevkuril tuli aga mõte kustutada kohtuotsustest enamiku kriminaalkurjategijate nimed. Et oleks võimalik kohtupaberitest lugeda vaid, et "teie autole sõitis otsa ja jäi süüdi teie tervise ja vara hävitamises kodanik XXX ZZZ". Või "teie pensionifondi pistis taskusse investeerimiskelmist pankur CCC". Nõnda ei hoiataks kohtuotsus avalikkust kelmi eest ja ta leiaks uusi ohvreid. See eelnõu õnneks nuditi Riigikogus tänu sotsiaaldemokraat Andres Anveltile ära.

MIDA NÄITAVAD MEILE need Reformierakonna ministrite hirmutavalt järjekindlad katsed? Näitavad, et tippbürokraadi staatus pühib muidu liberaalsete inimeste peast tõsiasja, et nad EI OMA meie riiki, vaid on ajutiselt palgatud seda teenima. Nad unustavad, et nende kõrvaltänaval, äärelinnas ostukeskustes või hooldushaigla palatites asub nende tegelik valija. Rahvas, avalikkus. Seda peab neile meelde tuletama rahva ja võimu vahendaja, ajakirjandus.

Hoolimata edust, mida Eesti saavutab rahvusvahelises võrdluses võimu läbipaistvuse kohta, on meil järjest raskem oma võimu hambust infot välja tirida. Infot ennast on aga andmebaaside ajal järjest rohkem. ●

oted!

Kampaania periood 01.11. - 31.12.2014

BaByliss®

PARIS

ILU

SALADUS

Parimad pakkumised leiad:

AHTME kpl.Vilde; ANTSLA kpl. Pakler; ELVA Konsum; HAAPSALU Kaubamaja Konsum; HIIUMAA Tähva Kodumasinat Keskus; JÕGEVA Konsum II korrus; JÕHVI kpl.Vilde; KOHTLA-JÄRVE kpl.Vilde; NARVA kpl.Vilde, kpl.1001 Pisisasja; OTEPÄÄ Kaubakeskus; PAIDE Kaubakeskus, Maksimarket; RAKVERE Maksimarket; SAAREMAA Kaubamaja, kpl.Elektroonika Äri; SILLAMÄE kpl.Vilde; VILJANDI Kaubamaja, Maksimarket; VÄNDRA kpl.Max; VÕRU Kodumasinat Keskus, Maksimarket, kpl. Andermi; TÜRI Kaubamaja; KARKSI-NUIA Kaubamaja; TAPA kpl. Keskuse

PRISMA
PEREMARKET

ONOFF

kaubamaja

STOCKMANN

Alconquer

expert

expert

N24
KOPUKAVAL

RÕÖMU KAUBAMAJA

MyLockee

SELVER

HANSAPOST

H&G

itek
elektroonika

BaByliss Estonia

Suurimate kaupluste soodsad pakkumised jõuludeks leiad zave.ee-st!

Jõululauale!

Kingituseks naisele!

MAKSIMARKET
Ao KONSUM

2,89 €
Nõo seapraad
kamaraga, jahutatud
kg
LÕPPEB 05.01.2015

SELVER
Hea mõte

-20%
4,89 €
~~6,15 €~~
Selveri Köögi sült kg
LÕPPEB 05.01.2015 VÕI
KUNI KAUPA JÄTKUB

MAKSIMARKET
Ao KONSUM

-25%
3,35 €
~~4,49 €~~
Kohv Paulig Classic
500 g
Säästukaart Plussiga makstes 3,35 €
Hind Säästukaardiga 3,55 €
LÕPPEB 06.01.2015

kaubamaja

79,99 €
Hairlooki
lokikeeramismasin
Curling Machine
LÕPPEB 31.12.2014

Elion

-25%
299 €
~~399 €~~
Tahvelarvuti Asus
Memopad FHD10
16 GB 4G + WiFi (sinine)
LÕPPEB 31.12.2014

APOLLO
Kõrga klassi

-50%
8,49 €
~~16,95 €~~
Magusad ahvatlused
Lahemaa servalt
LÕPPEB 31.12.2014

Kogu perele!

Elion

-25%
299 €
~~399 €~~
Sülearvuti HP Pavilion
11-n001sa x360
LÕPPEB 31.12.2014

PhotoPoint

Säästa 100 €
599 €
~~699 €~~
Pentax K-S1 + 18–55
mm Kit, Denim Blue
LÕPPEB 31.12.2014

ONOFF

-39%
1499 €
~~2449 €~~
Samsung Curved UHD
UE55HU7100SXXH
LÕPPEB 31.12.2014 VÕI
KUNI KAUPA JÄTKUB

Kingituseks lastele!

Talvespordi hooajaks!

kaubamaja

-20%
199,99 €
~~249,99 €~~
Lego Simpsonite maja
LÕPPEB 31.12.2014

PRISMA

-49%
3,19 €
~~6,29 €~~
DVD „Kaunitar ja koletis”
LÕPPEB 07.01.2014

BeebiCenter
mini mood

19,50 €
Mamas & Papas
kaltsunukk
Angel Berry Rag Doll
LÕPPEB 31.12.2014

VISU.ee
SPORDIKAUBAD SUVEKS & TALVEKS

-24%
109,90 €
~~144,70 €~~
Laste suusakomplekt
LÕPPEB 31.01.2015

SKECHERS

-25%
41,25 €
~~55 €~~
Skechers Street Lightz
LÕPPEB 21.12.2014

xtreme
SPORT

-30%
111,30 €
~~159 €~~
Mäesuusasaapad
Rossignol Radical JR 65
Kliendikaardiga -5%
LÕPPEB 31.12.2014

KAKS OODI ELULE: NIKI DE SAINT PHALLE & JEFF KOONS

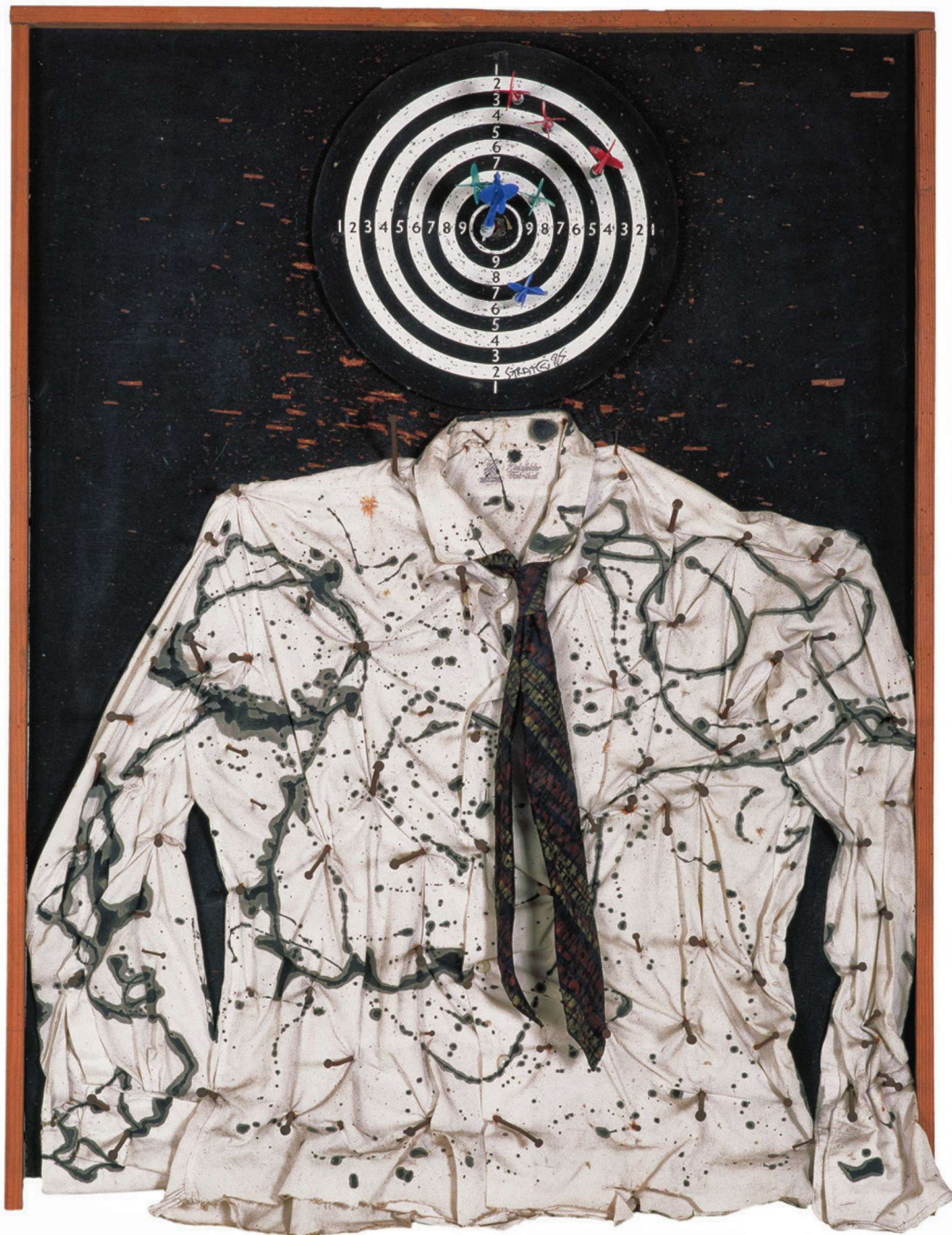

"DOLORES", 1968–1995, SPRENGELI MUSEUM, HANNOVER
© 2014 NIKI CHARITABLE ART FOUNDATION
KOIK ÕIGUSED KAITSTUD. NIKI DE SAINT PHALLE'I ANNETUS.

JEFF KOONSI "POPEYE", FOTO SHUTTERSTOCK

Kui te pühad
Pariisis veedate,
minge vaadake
ka **Niki de
Saint Phalle'i**
ja **Jeff Koonsi**
retrospektiive.
Nüüdiskunsti
kahest staarist
kirjutab **Liina
Keevallik**.

PATOLOOGILINE LOOJA: Isa poolt tekitatud trauma ajendas Niki de Saint Phalle'i enda ja naiste õiguste eest seisma. 1961. aastast pärinev "Saint Sébastien (Portrait of My Lover)".

Kõigepealt oli **Niki de Saint Phalle**. Habras olend, kes end meeste maailmast läbi näris. Küll pidi ta ühel hetkel püssi abiks võtma. Aristokraatlikust suguvõsast, pankuriperest pärit kaanetüdruk, kellest sai moodsa kunsti Calamity Jane. Patoloogiline looja.

"Ainus asi, mida ma võiksin teha, kui ma poleks kunstnik, oleks iga üheksa kuu tagant taas rasestuda... Olen sedavõrd painatud loomise-ga, et see oleks ainus asi, mis võiks mind rahuldada."

Tema vahendid on enam kui naiselikud. Kui ta püssi haarab, võitleb ta vägivald vastu. Tulistab ta omaenese maale, täpselt väikseid värviga täidetud anumaid, mis pildile kinnitatud ja valge krohviga kaetud. Teinekord on anum mehe näo kujuline, vahel meenutab vägagi mõnd poliitikut, vahel on ta altaril Jeesuse asemel. Ükskord võtab naine püssi asemel väikse kahuri, süütab tikuga püssirohu ja hüppab ise hirmunult eemale, nagu oleks hiirt näinud.

Üks meestest, kelle pihta ta pa-

hatihti tulistab, on ta oma isa, kes teda 12aastase lapsena ahistas. Suureks saades klaarib Niki selle asja ära: tema pikas filmis "Daddy" (koos **Peter Whiteheadiga**, 1973) saab lapsevägistajast ja naisepeksjast Issiga kõik tasa tehtud. Ema ja tütar moodustavad liidu, seovad Issi kinni, kiusavad teda ja õpetavad muuhulgas orgasmi imiteerima. Lõpuks selgub, et Issi oli kompleksidepuntras meheks maskeerunud tüdruk. Kui Issi rasedaks jääb, saab ta pahan-dada, et unustas tableti võtta, kuid tal aidatakse siiski sünnitada. Issi sünnitab hunniku hirmuäratavaid plastmassist nukujuppe...

SIIS TULI JEFF KOONS. Asus kõike, mida nägi, perfektselt kopeerima. Tegi pronksist hüperrealistliku paadi, viimse kui detailini väljanikerdatud tuukriülikonna, roostevabast terasest õhupalli... Loogiline, kui sünnitamisoskust ei ole? Naine loob, mees kopeerib ja teeb roostevaba terase abil surematuks?

Muidugi on see puhas juhust, et Jeff Koonsi ja Niki de Saint Phalle'i retrospektiivid ühel ja samal ajal Pariisis avatakse. Aga juhuse muusika

on maailmas varemgi palju põnevat korda saatnud.

Mõlemad kunstnikud esindavad omal moel seisukohta "kunst kõigile". Saint Phalle, pidevate depressioonihoogudega võideldes, üritab kunstis luua puhast rõõmu: tema kirevavärvilised ja lustaka kujuga skulptuurid on mõeldud kõigile tuju tõstmiseks, sõltumata intellektuaalsest tasemest. Koons tõstab troonile banaalsuse ja teeb heameelt kõikidele sotsiaalsetele klassidele - vaesed rõõmustavad: "Näe, minu tolmuimeja, nii ilus!"; rikkad silitavad läikivat kvaliteetset materjalist igikestvat õhupalli ning nendivad: "Hmm, päris meeldiv katsuda..."

Õeldes "see on kunst", teeb Koons banaalsuse vaestele ülevaks ja rikastele söödavaks. Tema eesmärk on kaotada hierarhia kõrgete ja madalate kunstivormide vahel. See õnnestub tal, kuigi tulemus on reeglina võigas ja lihtsalt kole. Poola aiapäkapikud, keda mingil juhul pimedas kohata ei tahaks, lükkavad enda ees roosat siga; läikiv punnisilmne Michael Jackson ja tema ahv kuuluvad selgelt õuduste tuppa; üleelusuurune vahukooretort ei saa jätta südant pahaks ajamata... Aga hierarhiat tõepoolest ei ole ja kuraator **Bernard Blistène** kahtlustab, et 20 aasta pärast tembeldatakse see kõik suure moraaliga kunstiks.

Kui Niki de Saint Phalle loob siiralt, isiklikult pinnalt, siis Jeff Koons on oma kunstist vägagi distantseerunud. Ta loob nagu külmavereline loom, lükkab kõrvale igasuguse süüme ja ka kriitika - ta tühjen-dab kunsti kriitikakõlbulikust ainest. Kuna ta kopeerib elu võrdlemisi tuimalt, julmalt ja üheselt, ei ole ka kriitikul õieti midagi hambusse võtta. Küsimus kunsti mõttekusest on küsimus Koonsile ja sama hästi kunstile endale.

KUI SAINT PHALLE'I AJENDAB looma hirmus seksuaalkogemus lapsepõlvest, siis Koonsi lapsepõlvešokiks ja edasiseks inspiratsiooniallikaks on vanaema juures nähtud tuhatots õieli jalgadega daami ja roosade roo-

sidega, mis on tema jaoks sama ilus kui Michelangelo "Pietà".

Kui Saint Phalle väidab, et tema loomingu põhieesmärk on rõõm, siis Koonsil on selleks nauding. Ta on juba ammu intellektuaale närvi ajanud väitega, et ta naudib kõike, ka Kierkegaardi. Prantslased rahustavad üksteist maha sellega, et Euroopa ja Ameerika kultuuride vahe on alati olnud see, mida kõige paremini väljendab söögilauaterminoloogia: "Bon appétit!" (head isu) või "Enjoy!" (nautige).

MUIDUGI LOOB KOONS NAUDINGUT eelkõige endale. Ta jumaldab halba maitset, kõik, mis läigib, on talle erutav. Mis puutub maalikunsti, paistab ta sama meelt Warholiga, kes teatas, et parim maalikunstnik on Disney ... Koons naudib ka iseenast, oma enesekultust pole ta kunagi vaevunud varjama - küll demonstreerib ta end lillepärjaga või klounigrimmiga, riides või paljalt, Ciciolina või sigadega; kui ta mõni aeg tagasi Versailles'sse lasti, vahetas ta Louis XIV büsti enda oma vastu välja. Aga kena inimesena pakub ta peegleid ka publikule, tema hiigelsuurte terasest õhupallikoerte ja -jäneste kõhult saab publik meeliterutavalt ka ennast imetleda. Tema terasjänes ("Rabbit", 1986) Versailles Küllusesaalis seitsmekordistas nii rikkalikku rokokooosali kui õnnelikku turisti; üks tema viimaseid teostesarju "Antiquity" esitleb klassikaliste skulptuuride koopiaid, kelle õlal või kõhul on Pennsylvania äärelinnades levinud aiakaunistus "gazing ball" (peegelkuul, kust ennast ja ümbrust pallile koondatuna silmitseda saab), ja siin saab vaataja nautida ennast kuulist koos Heraklese või Ariadnega. Kahju vaid, et Pompidou kunstikeskuse kõrvalsaalis just nüüd Brancusi "Léda" (1926) väljas on ja et see lihvitud pronksist, ideaalselt peegeldav skulptuur vägisi Koonsi jänesid meenutab... Seesama puhtjuhuslik Duchampi näitus meenutab paratamatult sedagi, et keegi juba sada aastat tagasi igapäevaseid kunstisaali tõi.

NIKI DE SAINT PHALLE (1930–2002)

- Prantsuse skulptor, maalikunstnik ja filmitegija.
- Sündinud Neuilly-Sur-Seine'is Pariisi lähedal.
- Saint Phalle'i perekond kolis 1933. aastal Prantsusmaalt USA-sse. Hiljem elas Saint Phalle taas Euroopas, kolis 1994. aastal tagasi USA-sse, kus ta 2002. aastal ka suri.
- Töötas modellina, oli 1949. aastal ajakirja Life ja 1952. aastal prantsuse Vogue'i kaanel.
- Esimene näitus toimus 1956. aastal Šveitsis, kus olid väljas õlimaolid.
- Kuuekümnendate keskel eksponeeris esimest korda oma tuntud arhetüüpeid naisefiguure, mida nimetab "Nanadeks".
- 1971. aastal abiellus kunstnik **Jean Tinguelyga**.
- Saint Phalle'i skulptuure on avalikes kohtades üle kogu maailma, näiteks Hannoveris, Jeruusalemmas, Pariisis, Nice'is, Zürichis jm.
- 1998. aastal avati Toscanas Giardino dei Tarocchi (Tarot' aed), monumentaalne tarokaartide ainelist skulptuuride park.
- 2000. aastal pälvis Jaapani Kunstiühingult maineka auhinna Praemium Imperiale.

Näitus "Niki de Saint Phalle"

2. veebruarini 2015 Pariisis Grand Palais's.

Näitus "Jeff Koons"

27. aprillini 2015 Pariisis Centre Pompidous.

Aga ei saa Koonsilt tema naudingu ära võtta. Ta on nagu laps, kes kõike esimest korda näeb – hiina läikivaid mänguasju, erikujulisi õhupalle, kirssi vahukooretordil – ning kes ikka veel õnnelik on ennast peeglist nähes.

Kui Koons on varjamatult lapsik, siis Niki de Saint Phalle on varjamatult ema – sünnitaja ja looja. Ta kõige kuulsamad skulptuurid on üleelusuurused väikeste peade ja suurte laialivalgivate keredega “Nanad” (“nana” on prantsuse kõnekeeles “prika”). Meessoost külastajatel on silmanähtavalt kõhe olla – Nanad lendavad õhus õhupallidena, varitsevad nurkades ja suurimad, peeglitükkidega kaetud kannikatega, keerlevad keset tuba ja toimivad kui diskokerad. See on “Nana Power”.

NIKI DE SAINT PHALLE ei ole võitlev feminist, ta on lihtsalt pidanud võitlema oma elu eest. Nagu ütleb filmirežissöör **Agnès Varda**, on tema looming kingitus, “kreemikook feministidele”. Isiklik isa poolt tekitatud trauma on Saint Phalle'i ajendanud enda ja naiste õiguste eest seisma. “Ma tahtsin kogu maailma, aga tollane maailm oli meeste maailm,” ütles ta. Võidelnud on ta kogu elu ja väga erinevate nähtustega – 60ndatel rassismi vastu, 80ndatel aidi vastu, 90ndatel Bushi lolluste vastu... Tulistanud perversse Hruštšovi-Kennedy mutantkuju pihta... Suur osa tema “Nanadest” on “mustad Nanad”, nende hulgas “Black Rosy”, *homage Rosa Parksile*, mustanahalisele rassivõitluse sümbolile, kes bussis valgele inimesele oma kohta ei loovutanud... Ameerika rassism oli põhjuseks, miks Niki 50ndatel sealt lahkus ja vabale Prantsusmaale Beauvoiri lugema läks. Siia ta päris pikaks ajaks jäigi. Kõikide Nanade apoteoosiks on vaieldamatult “Hon – en katedral” (“hon” tähendab rootsi keeles “temake”), 1966. aastal Stockholmis kerkinud hiidnaine, kellesse publik sisenes jalgevahelt, kelle kintsus oli liumägi, rinnas planetaarium, käsivarres kino... “Maailma suurim lits,” ütles tema kohta Niki ise. “Hiidnana” sisemuse ehitas tema mees **Jean Tinguely**, kuulsate kinematiliste skulptuuride autor. Ka ses osas

oli Saint Phalle end väga “naiselikult” sisse seadnud – tema hiidskulptuuride alused ja toestikud olid peres ikka mehe asi. Kuid neil oli ka palju ühisprojekte, nad olid tuntud kui kunsti maailma Bonnie ja Clyde.

Kui Saint Phalle oli end aadlisoo hea elu pealt välja murdnud tegelane, kes kõik maha jättis ja kunsti maastikul lindprii staatuse saavutas, siis Koonsi tee on olnud vastupidine: tema alustas Wall Streeti börsimaaklerina, s.t õppis kõigepealt müüma ja siis asus kunsti kallale. Tema sai korraliku “American dreami” kohaselt vabrikandiks – ateljees töötab tal 128 assistenti, kes tema töid teostavad. Selleks on ta välja töötnud numbrite järgi värvimise süsteemi, kus ta ise ainult piirjooned ette joonistab ning assistendid, nagu lasteaia töövihikus, õige laigu õige värviga täidavad. Ka naise võttis ta assistentide seast ning nüüd poseerivad nad, üleni valges, oma kuue lapsega klantspiltidel. Näppe nad värviseks küll ei tee, nagu mõned prantsuse pered... On levinud ütlus, et Koonsi parim kunst on omaenese teoste müügikunst. Üks õhupallist väänatud koer roostevabast terasest maksab hetkel 58,4 miljonit dollarit. Ja ostjaid on: umbes poole odavam (üle 33 miljoni) miniatuurne rong (“Jim Beam – J.B. Turner Train”, 1986) – ikka luksuslikult läikivaks nühitud, vagunid täis viskit, mida keegi sealt kunagi kätte ei saa – müüdi hiljuti anonüümsele ostjale telefoni teel maha. Nii et ei saa öelda, et Koonsi kunst rahvale naudingu ei paku!

KUI ISSI SAINT PHALLE'I FILMIS kohutavas koguses plastmassist inimese koopiad sünnitab, lohutab tütar teda: “...aga sa teed maailma kõige ilusamaid püsse, Issi!” Saint Phalle on veendunud, nagu nii mõnedki antropoloogid, et meestel on ürgne hirm naiste ees, kuna need oskavad sünnitada, ning tõik, et mehed seda ei suuda, on nad viinud raskesse kompleksi, mida kompenseerida aitavad vaid kerkivad kõrghooned, aina pikemad sillad, aina kiiremad masinad ja üha kihvtimad püssid. Nikil aga püssi jaoks raha pole. Selleks, et oma “laskmiskunsti” ellu viia,

“RABBIT”, 1986. MUSEUM OF CONTEMPORARY ART CHICAGO. PARTIAL GIFT OF STEFAN T. EDLIS AND H. GAEL NEESON, 2000.21 © JEFF KOONS

lähevad nad Jean Tinguelyga lõbususparki, et õnneloosi putka omanikult püssi laenata. See kardab, et ei näe oma püssi enam kunagi ja lubab kaks päeva hiljem ise püssiga kohale tulla. Kuna Nikil on “maalid” laskmiseks valmis, ei oska ta kahe päevaga muud peale hakata kui publikut kutsuma asuda. Tänu loosiputkamehe koonerlusele saab üritusest sündmus ning kuna seal osaleb ka tähtis kriitik **Pierre Restany**, saab Niki pääsu kunstimaailema kõrgematesse kihitidesse. *Macho*-ringkondades sosistatakse aga veel aastakümneid, et tegelikult on pere kunstnik siiski Tinguely, see naine on seal rohkem eputamise peal väljas. Saint Phalle'i kunsti hakati tõeliselt hindama alles 2000. aastatel. Niki aga on rahul: “Mul oli õnne, et kunstiga kokku sain, sest mul olid psüühilises plaanis olemas kõik eeldused terroristiks hakata.” Nii sai ta end välja elada, depressioonist välja tulla ja ellu jääda. Oma tulistamise juurde räägib ta oma aja kohta üsna uudset *performance*-kunsti teooriat: “Cézanne, Gauguin jt surevad, see lask siin on elus... See on tõeline kunsti sündimise hetk.” Nii on näitusele välja pandud värvilärakad museaalse väärtuse poolest vaid

sündmuspaigad, mille kohta võib nentida: “Siin juhtus kunagi kunst”.

KA KOONS JÄÄDVUSTAB omal moel kaduvat – tema õhupallijänes läheks ju varem või hiljem lõhki, kuid õnneks pressib mehelik surematuse soov ta roostevabasse terasesse.

Mõlemad kunstnikud ülistavad, kes kuidas, päriselu. Niki de Saint Phalle saab tulistamistega mineviku taagast lahti ja pühendab kogu edasise värvilistele Nanadele ja puhtast lustist loomisele. Isegi kui teos kujutab katedraali, on voolavas joones ikka aimata ürgema kuju ja paleoliitkumi Venuste lopsakust. Muuseas. väidetavalt on ka Koonsi terasesse villitud jänese aluseks ei keegi muu kui Willendorfi Venus, kuigi välja paistab ta nagu jänes ikka ja Venus jääb vist küll sõbraliku vaataja silmi...

Kui Saint Phalle kummardab ürgset loovuse alget, elu võimalikkust ja taasloomise oskust üldises plaanis, siis Koonsi eluarmastus on palju otsesem: ta jumaldab seda, mis talle tänavale minnes ette jääb. Ja see on juba teiste asi, mis seal vedeleb?

KÕIGEPEALT ÕPPIS MÜÜMA: Wall Streetil töötnud ja nüüdseks superkunstniku staatuse saavutanud Jeff Koonsi “Rabbit” (1986) on üks tema tuntumaid skulptuure.

Väidetavalt on Jeff Koonsi terasesse villitud jänese aluseks ei keegi muu kui Willendorfi Venus.

JEFF KOONS (59)

- Ameerika kunstnik.
- Sünninud Yorkis, Pennsylvania osariigis.
- Abielus **Justine Wheeleriga**, kellega neil on kuus last. Kokku on Koonsil kaheksa last.
- Õppis maalikunsti Chicagos ja Baltimore'is.

- 1980ndatel töötas New Yorgis Wall Streetil börsimaaklerina.
- 1970ndatel alustas Koons täispuhutavatest loomadest skulptuuride valmistamist. Tema tuntuimate tööde hulka kuulub roostevabast terasest mängujänes (“Rabbit”, 1986).
- Bilbaos asuva Guggenheimi muuseumi ees asub Koonsi “Puppy”, 13 meetri kõrgune erinevate lilledega laetud kutsikaskulptuur.
- Oksjonimajas Christie's 2013. aastal toimunud enampakkumisel müüdi Jeff Koonsi skulptuur “Balloon Dog (Orange)” (1994–2000) 58,4 miljoni dollari eest, mis on kõige suurem summa, mis eales elusoleva kunstniku teose eest makstud.
- Jeff Koonsi New Yorgi stuudios töötab 128 assistenti: 64 maaliosakonnas, 44 skulptuuriosakonnas, 10 digiosakonnas ja 10 administratsioonis.

TOIDUBLOGI

...on Areeni rubriik, kus kultuuriloojad, -toojad ja -tarbijad kõnelevad sellest, mis nende vaimu toidab.

TOM-OLAF URB (29)

Tom-Olaf Urb, esinejanimega Reket, on räppar. Tema debüütalbum "Kajapark" ilmus 2008. aastal. Ta on teinud koostööd Genka, Põhjamaade Hirmu ja teistega. Tuleva aasta kevadel ilmub Reketi teine album, mille esimene lugu "Võit" möödunud nädalal koos videoga publiku ette jõudis (režissöör **Juhani Särglep**).

Linnast ära

Hingamisreisid on saanud hädavajalikuks osaks mu igapäevaelust. Nädalavahetuseks sõpradega linnast välja, kitarri kaenlas, magamiskotiga tähtede alla. Päevaks Riiga. Mõneks nädalaks Lääne-Aafrika rannikule surfama. Praktiseerida igapäevaelus järjepidevust on väga oluline, aga iga natukese aja tagant pean endale võimaldama hetki, et see kõik sassi lüüa ning kogeda midagi uut ja silmiavavat.

Telepaatia

See tunne, kui helistad emale, öele või Johannile ning saad esimese lausega vastuse küsimusele, mida veel küsida ei jõudnudki.

Vabadus

Keegi ei kuulu kellelegi. Keegi ei ole sulle midagi võlgu. Kõik, mis sa teed, teed sa ise-endale. Pahatihti pannakse vastassoo energia puuri ja hoitakse see ainult endale. Maailm oleks veel ägedam koht, kui kõik inimesed oma ankrud enda jalga-de küljest vabaks päästaksid.

Jõulud

Palun ära osta asju juurde. Tee ise. Sa oskad küll.

Armastus

Sobib kõigega. Nagu Sriracha kaste. Enam-vähem.

FOTO SA NOOR EHE

SIHTASUTUSE NOOR EHE STIPENDIUM URMAS LÜÜSILE

Läinud nädalal andis Sihtasutus Noor Ehe oma tänavuse stipendiumi **Urmas Lüüsile**. Lüüs lõpetas sel kevadel Eesti Kunstiakadeemia sepakunsti magist-ratuuri tavatu heli ja keha piire kom-pava lavastusega #ERROR #CORPUS #MACHINA. Tema kasutatud email-nõudest lõigatud südamest on saanud omamoo-di Eesti ehte süm-bol, mis on liikunud üle ilma. 2015. aastajaanuaris läheb Urmas Lüüs prak-tikale Amsterda-mi, ehtemaailma suurmeistri **Ruudt Petersi** ateljeesse. SA Noor Ehe stipen-diumi suurus on tä-navu 1000 eurot. Sihtasutuse vara-semad stipendiaa-did on **Nils Hint** ja **Ettel Poobus**.

AREEN

Juhataja
KADRI KARRO
kadri.karro@ekspress.ee

Toimetajad
SIIM NESTOR
siim.nestor@ekspress.ee
PRIIT HÖBEMÄGI
priith@ekspress.ee

Reklaam
MONIKA
DOBRJAKOVA
monika.dobryakova@lehed.ee
tel 669 8037

ILMUB UUS TARTU POPI JA ROKI INSTITUUT

Ansambel Tartu Popi ja Roki Instituut esitleb veel selle aasta sees oma kolmandat täispikka albumit, nimega "Marienbad". See on ansambli esimene plaat, mille annab originaals väl- ja Chicago plaadifirma Minty Fresh. Möödu-nud aasta alguses sõlmisid TPRI ja Minty Fresh

viieaastase lepingu, mille kohaselt levitab USA plaadifirma TPRI muusikat digitaalselt, seal-hulgas ka bändi varasemaid teoseid "Madise margikogu" ja "Biidermeier-psühheedia".

Uue teose on ansambel produtseerinud koos **Sten Šeripoviga** ning kettale on lisatud video nimiloost, mille on valmistanud režissöör **Jaak Kilmi** ja operaator **Aleksandr Heifets**.

ÕHUS

MARGIT TÕN SON

Väike advendimuusika

Mõnikord peame unenägudes vestlusi, mil-leks me päriselus ilmselt veel päris valmis ei ole. Hiljuti sattusin unes vastamisi Sofia Joonsiga, haldjaliku kultuuriuuri ja folk-muusikuga, kellega me kunagi koos Has-so Krulli ja Mihhail Lotmani loengutes käisime. Nüüd tegutseb Sofia juba mõnda aega Roots-s, oma sünnimaal. Igatahes näitas ta mulle unes oma kodulinna ja me jõudsime ringkäiguga ühe kiriku ette. Seal, raagus puude vahel, seisis kur-valt kaks skulptuuri. Naine ja mees, lapsed kätel kõrgele tõstetud. Kunstnik oli jääd-vustanud ühe rituaalse hetke, ühe raske valiku koha, kus vanemad ohverdavad oma lapsed, heites nad kuristikku, kogukonna üldise hea-olu nimel, ilmselt mingisugustel iidsetel religioossetel põhjustel. Ju-mal teab.

Ja Sofia võttis mu käed oma kätte ja ütles: "Margit, ma pean sulle midagi üles tunnistama. Mõ-nikord ma mõtlen, et neil lastel oli niimoodi kergem. Nad pääsesid nii paljudest kannatustest ja pisaratest."

Selle peale võtsin Sofial õlgade ümbert kin-ni ja hakkasin teda ümber rääkima: "Sofia, tead, ma olen väga suure osa oma elust mõel-nud samamoodi, aga see ei pruugi olla tõde. Võib-olla oleksid nad oma elamata jäänud elus kogenud ka suurt õnne ja rõõmu, ja nende sil-mad oleksid täitunud hoopis rõõmu-, aga mitte murepisaratega. Me ei tea seda, me ei saa seda ette näha. Selleks tuleb elada."

Ja siis me läksime Sofia lemmikkohvikusse ja tellisime kuuma šokolaadi. Ning kuigi minu unenägu sai otsa, jäi ta sinna ilmselt pikemaks vestlema, sest väljas oli tõesti juba üpris jahe.

Nendel, kes oma sülelapsed pidid kuristik-ku heitma (nälja- ja katkuajal võis ju igasuguseid asju ette tulla...), ei paistnud olevat valikut. Nagu

ikka muinasjuttudes, kus kultuuriline võimunar-ratiiv inimeste käitumist traditsioonide ja rituaa-lide kaudu suunab. Tuleb teha, nii on alati tehtud, kui sa nii ei tee, jääd üksi, sest sind heidetakse ko-gukonnast välja ja sa jääd saatuse hooleks.

Reaalse elu muudabki raskeks valikute kül-lus –aju-uurijad teavad, et inimene langetab päevas üle kahe tuhande valiku, neist suure-ma osa alateadlikult – mida selga panna, kuhu lõunale minna, millist saunakulpi osta jne. Iga valiku eest tuleb vastutada. Ühel päeval pi-

din ma näiteks langetama valiku, kas ühineda enne jõule külakoori-ga või mitte. Kaksikümmend aastat pole laulnud ma mujal kui autos ja sealgi enamasti ilma publikuta. Ja nüüd siis kirikud ja kultuurima-jad? Kooriproovis muidugi selgus, et laulud, mida lauldakse, on juba kellegi teise poolt valitud. Ja mulle puhta võõrad on need lood ka, kui "Aisakell" ja "Püha öö" välja arvata. Ja Youtube'ist pole harjutamiseks üldse abi – huvitav, kas koorilaulja-

tel on mingi oma koht internetis, kus nad lugu-sid jagavad ja laigivad?

Youtube'is on aga palju muud õpetlikku. Näiteks selgitab seal Rihanna häältreener, kuidas ta staarihakatisi töötleb. Valu, viha, ene-sepettus, süütunne, kõik tiritakse välja, miski ei jää saladuseks – kui heaga ei saa, siis kurja-ga, sest ainult nii saab hääli puhtaks ja ausaks. Treener teab, et keegi, kes kardab üksi jääda ja välja heidetud saada, ei saa oma hääle ja sõnu-miga maailma vallutada, sest see hirm on nagu sirm tema ja publiku vahel.

Ja me jõuame tagasi tolle veidra unenäo juurde. Niikaua, kui inimene usub, et surnutel on parem-kergem-lihtsam, ei saa ta elada täiel rinnal, veelgi vähem laulda täiel rinnal. Laulda nii, et pisarad silmas. ●

Iga valiku eest tuleb vastutada. Ühel päeval pidin ma näiteks langetama valiku, kas ühineda enne jõule külakooriga või mitte.

SELLE NÄDALA MAALEHES:

ROMAN BASKIN 60!

Juubilar avaldab oma suurima unistuse

Veebis: www.maaleht.ee. Tellimine: tel 680 4444, klienditugi@lehed.ee

» **IGOR MANG ENNUSTAS TÄPSELT** lõppeva aasta skandaale, ka Jürgen Ligi ametist lahkumist.

» **ŽENJA FOKIN SOOVITAB:** kuidas hankida turult stiilsed peoriided.

Maaleht

Eksperiment külmutatud südamega

Kertu Moppeli uus lavastus “Liha luudel” ei vasta õigupoolest ühelegi “hea” lavastuse tunnusele, kirjutab **Meelis Oidsalu**.

Kertu Moppel ja tema lavakooli kursakaaslased nimetavad oma värsket lavastust Tartu Uue Teatri kodulehel “eksperimentiks peo teemadel”, laval näeb kõikvõimalikke pidusid simmanist striptiisi ja korteriläbust presidendi vastuvõtuni. Ometi pole tegemist pelgalt katsega mahutada pooleteise tunni sisse võimalikult palju pidutsemist – pidu on ses lavastuses surmahirmu eest pagemise, mitte elurõõmu väljendamisviis. “Mõtlesime elule, milles surm ei oleks mitte halvav hirm ning paaniliselt välditav ebamugavus, vaid elu loomulik osa – seesama, mis elu mõttekaks ja täielikuks teebki. Mõtlesime sellele, et meie ühiskonnas on praktiliselt kaotsi läinud initsiatsiooniriitused.”

Surmahirmu vastase grupiteraapia võtmes vaadatuna on “Liha luudel” küll siiras, aga igav vaatamine, sest mida huvitavat oskab elus teatraal oelda teispoolse ja igaviku kohta? Surnud teatraali igavikuteemalist lavastust vaataks küll huviga. Kertu Moppeli lavastuse huvitavus seisneb selles, et siin eiratakse teatrikunsti üht aluseeldust – etenduse avalikkuse nõuet.

LEVINUD KOKKULEPPE KOHASELT ON teatrietenduse kohustuslik element publiku (kohaloleva, tajutud avalikkuse) olemasolu. “Hea” lavastuse tunnuseks on see, et publikuga saavutatakse kontakt ning heal juhul saab vaatajale osaks katartiline puhastav osadustunne. Teatrilavastust käsitletakse seega tavaliselt kunstniku ja publiku kaasomandina, osadusena. Moppel seda ei eelda. Moppeli lavastus mõjub väljakutsuvalt privaatse üritusena, lavastaja ja tema kursakaaslasest näitlejad on teinud lavastusest oma eraasja, peosteenides mängitakse üksteisele ja üksteisega, pillutakse ainult teineteisele arusaadavaid kilde.

Privaatsete, intiimsete teemade avamine pole ei teatrilaval ega kunstis laiemalt mingi erand, vaid reegel. Õigupoolest on kõik teemad teatris vaikimisi avalikud, laval pole miski ega keski kellegi

PRIVAATNE ÜRITUS: Lavastuse “Liha luudel” peosteenides mängitakse üksteisele ja üksteisega, pillutakse ainult teineteisele arusaadavaid kilde. Keskel Maarja Mitt.

eraasi. Nii ei tee ka Moppeli lavastust kuidagi erakordseks asjaolu, et impulsi lavastuse väljatoomiseks on andnud sõpruskonnas jagatud intiimsed mõtted surmahirmu ja olemise kaduvuse teemadel, vaid see, et seda impulssi ei üritatagi päris lõpuni publikule avada, avalikustada. Mitme stseeni juures tundub, et vaataja juuresolek ei ole kohustuslik, et näitlejad teevad asju laval ainult enda lõbuks või lunastuseks.

Lavastuse kompositsioon on silmatorkavalt hooletu, näitlejatööd pohmeliitlikud, lavalist usutavust ei taotletagi.

Moppeli lavastus ei vasta õigupoolest ühelegi “hea” lavastuse tunnusele ja on oma ebakultuursuse eest juba kriitikas nahutada saanud (vt Alvar Loogi arvustust 12.12 Sirbis). Mitmed stseenid koosnevad juhuslikest läbukatketest, teise või kolmanda päeva pohmeliit naljadest, stseeni pealkirjaga “kiri Markolt” tekst näib aga pärinevat juba deliirist faasist. Lavastuse kompositsioon on silmatorkavalt hooletu, näitlejatööd pohmeliitlikud, lavalist usutavust ei taotletagi. Keskseks stseeniks tõuseb näitlejate initsiatsiooniriitus (loosiga valitud näitlejal kistakse rinnust sinna varem kinnitatud süda, mis külmutatakse ja vastu lavalaudu purustatakse). Sedagi riitust on trupp nimetanud puhtalt eralõbuks, katseks laval isiklike hirmudega hakkama saada.

“Liha luudel” silmatorkavalt kidura teatraalse muskulatuuri alt irtitab vaa-

tajale vastu seesama julm kondine argipäev, mille eest esmajoones teatrisse põgeneti. Sellest lavastusest ei tasu otsida saladust või kultuurse hämaroleku mõnu. Moppeli lavastus töötab kõige paremini siis, kui seda võtta sellena, mis ta on: kaineastava sissejuhatuseks etenduse järgsesse argipäeva ja sellisena nõuab ta kultuurilembeselt vaatajalt eksperimenteerimise valmidust.

KUMMALINE, ET ME TEATRIS, kus erinevalt argielust on turvaline loobuda hoiakutest (sest neist loobumisel pole seal mingit praktilist tagajärge), kipume kärsitult hoiakuid realiseerima neid lausa füüsiliselt väljendades (jälgi publikut etenduse ajal, nende näoilmet, kehahoiakuid, ja mõistate, mida silmas pean). Teatri eksperimentaalne olemus seisneb aga selles, et mul vaatajana on võimalus oma

“Liha luudel”

Lavastaja Kertu Moppel.
Osades Maarja Mitt, Katariina Ratasepp, Liisa Pulk, Jüri Tiidus (Eesti Draamateater), Hendrik Toompere jr jr (Eesti Draamateater), Roland Laos ja Lauri Kaldoja. Tartu Uue Teatri esietendus 21. novembril 2014.

isiklikest hoiakutest (neist, mille kogum ma olen ja millest lähtuvalt argielus või teatriski tavapäraselt ärritun või heldin) eemalduda.

Teatri vaatamise akti õnnestumise eeldus on vaataja valmidus katsetusteks iseendaga. Muuhulgas eeldab see julgust hoiduda etenduse ajal ja ka vahetult pärast etendust vastamast küsimusele “kuidas meeldis?”, sest see vastus ei ütle sageli midagi lavastuse, küll aga vastaja väljakujunenud maitse ja hoiakute kohta. Igasugune teatrikogemus on märksa põnevam, kui püüda esmalt hinnanguid andmata sõnastada seda, mis laval toimus, ja alles seejärel, argumenteeritult, kujundada hinnang, ja sedagi ainult vajadusel (enamasti pole ju vaja, milleks kõige kohta pealiskaudselt arvamus pilduda?). Selliseks eksperimentiks on Moppeli lavastus väga hea.

WELCOME TO MIAMI 6. JA VIIMANE OSA: **BYE-BYE!**

Viimane nädal. Olen muutunud natuke nostalgiliseks. Kui- gi kangesti tahaks juba koju oma naise ja laste juurde, on ikka kuidagimoodi kahju siit ära minna. Või siis on vastupidi, et kuigi ei tahaks siit üldse ära minna, tahaks ometigi minna juba koju oma naise ja laste juurde. Huvitav, kumba pidi õige on?

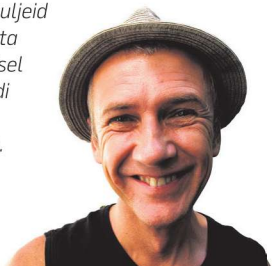
Pühapäev (viimane!). Tõusen kohe eriti vara, et siirduda Beachile. Tee peal teen ohtralt pilte, sest on imeilus selge päikesetõusuga hommik. Kusagilt lähedusest kostab tulistamist. Kaks raundi – esimene raund neli lasku, mõni minut hiljem veel kümme lasku. Biscayne'i avenüüle välja jõudes kimab mööda kolm huilgavat politseiautot. Mõtlen, et vaat kui erinev võib üks hommik inimeste jaoks olla. Mina sõuan siin krigiseva *cruiser'*iga Beachile ja mõtlen oma magusaid nostalgia-mõtteid siinveedetud päevadest, täpselt samal ajal saab aga keegi siinsamas kõrval surma ja kellelgi algab sel hetkel tõenäoliselt eluaegne vangipõli mõnes koledas ja palavas Miami vanglas...

TEEL BEACHILE TEEN VEEL IGAVESE hulga pilte taevast ja niisama ilusatest majadest tee ääres, sest äkki on mul neid tulevikus millekski tarvis. Beachil üritan olla ka natuke kauem kui tavaliselt, sest mine tea, mis ilm homme jälle on, ja ega mul viimasel nädalal ei ole vist ka eriti aega Beachile tulla.

Ei olegi tõepoolest enam eriti aega, sest korraliku pereisana olen ma võtnud endale kohustuse osta

WELCOME TO MIAMI

...on Areeni järjejutt, milles kunstnik **Marko Mäetamm** jagab oma muljeid Miami, kus ta viibis sel sügisel Fountainheadi kunstnike residentuuris.

siit lastele riideid. Ja naisele telefon. Ja endale tahan ma osta uue välise kõvaketta ja ühed püksid. Ja kõige vanemale lapsele võiks ju ka osta uued teksad, sest neid läheb tal nautimiseks ja siin on need ju kõvasti odavamad ja milleks maksta rohkem. Pealegi olen ma mulk ja mulke peetakse igavesteks koonriteks ja kokkuhoidjateks. Rääkimata sellest, et lätlased pidasid neid omal ajal lausa lollideks! Rikkad ja lollid koonrid, nii need lätlased ilmselt mõtlesid...

Tegelikult on mul ükskõik, mida need lätlased mõtlesid. Mina veedan oma viimase nädala nii, et kammin süstemaatilise järjekindlusega läbi kõik mulle vajalikud poed, mis asuvad mööda Miami laiali, nii et iga poole on vähemalt oma kümme kilomeetrit. Jalgrattaga. Vana krigiseva *cruiser'*iga, millel kargab kõige ootamatumates olukordades maha kett ja lõhkeb kas esi- või tagakumm.

Siis pakin ära oma maalid ja leian neile majas vaikse nurgakese, kus need puhkavad seni, kui detsembris saabub mu galerist Olga ja

müüb need Miami Art Baseli kunstimessi ajal rikastele kollektsionääridele maha.

TUNDUB, ET KÕIK ONGI TEHTUD. Tunnan, kuidas mulle tükib peale tüüpiline reisieelne vibra. See on pea-aegu alati nii, kuigi ma reisin lennukiga oma arust päris tihti või vähemalt keskmiselt ja mulle meeldib väga lennata. Nii et pole aimugi, mis see on, aga nii see kogu aeg on ja nii see on ka nüüd – paar päeva enne lendu tuleb sisse madalsageduslik võbin, kõht läheb lahti ja tuju läheb ka kuidagi kehvaks. Muidugi – kui kõht lahti, siis ei saagi tuju eriti hea olla.

Ja siis tekib veel see asi ka, et kontrollin päevas vähemalt kolm korda oma lennu kuupäeva ja kellaaega. Ja vaatan, kas mu pass on ikka seal, kuhu ma ta panin (kolm korda päevas). Ja muretsen, kas mu pagas ei ole äkki ülekaalus ja kui on, mis siis saab. Ja kuidas ma ikka lennujaama saan, kas keegi viib või pean võtma takso. Ja kui ma pean võtma takso, ega see hiljaks ei jää. Või isegi kui keegi viib, ega ei ole äkki mingeid ummikuid. Öudne! Ja see kõik ei kao enne, kui olen ükskord lennujaamas ja turvaväravatest läbi.

Viimasel õhtul on Kathryn'i ja Dani juures õhtusöök, milleks on kaks põhjust – minu lahkumine ja Kathryn'i ema sünnipäev. Vastan looduse kutsele ja ostan suure Vene viina Russki Standart ja kaks purki hapukurke. Selline tunne on, et nii peab tegema, et õigustada oma Ida-Euroopa identiteeti ja Eesti sooje

“POSTCARDS FROM MIAMI”: Kunstnik Marko Mäetamm valmis Miamis residentuuris viibides postkaardiseeria.

suhteid Venemaaga, ja üldse tundub, et jääkülma viin ja hapukurk võiks teha mu vibrat ja kõhulahtisusele pigem head. Berliinist pärit sõejoonistuste mees ja El Salvadori tüüp ja kõik teised ka, kes kohale on tulnud, pole elu sees midagi niisugust teinud, et lõnksavad lihtsalt jääkülma (sügavkülma!) viina ja hammustavad kurki peale. Aga kuumas Miami öös maitseb see tõepoolest suurepäraselt ja etteruttavalt võin öelda, et hommikul ärgates pole mul mingit vibrat ja kõht tundub ka korras olevat. Mõneks tunniks.

12. OKTOOBER.

Lennujaama viib mind Kathryn oma valge Miniga. Kohver mahub sisse sama hästi nagu saabudes, kuigi on kõvasti raskem (naisele telefon ja lastele riideid!).

“Bye, love!” ütleb Kathryn.

“Bye, honey!” vastan talle Miami omase joviaalsusega.

Siis me embame ja lubame, et kohtume kindlasti varsti jälle ning võimalik, et juba detsembris Baseli ajal. Ja ongi kõik.

Lennukis on mõnus. Ajan jalast ära oma odavad Hiina kroksid (halli värvi, 4 euri paar) ja asun filme vaatama. Kõigepealt vaatan lõpuni selle filmi, mis mul saabumisel pooleli jäi – “Ray” kuulsalt muusiku Ray Charlesi elust. Väga hea film! Üldse on mul Ameerikas käimise- ga välja kujunenud kindel taks vaadata lennukis kolm filmi. See täidab aja ilusasti ära ja ei lase magama jääda...

NÄDALA RAAMAT

Viimased rahupäevad

Richard Overy

"1939. Viimased rahupäevad"

Tõlkinud Kalle Kroon. Imeline Ajalugu, 2014. 183 lk.

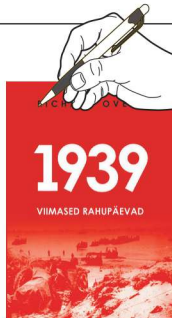
Richard Overy (sünd 1947) on Briti ajaloo professor, kes oma arvukates publikatsioonides on lüüdnud teise maailmasõjaga seonduvat, keskendudes kord Kolmanda Reich'i majandusele, kord Hitleri ja Stalini diktaatorlike režiimide võrdlusele, õhusõjale, liitlaste võidu põhjustele jne. Raamatus "1939. Viimased rahupäevad", mis ilmus ingliskeelses originaalis 2009, analüüsib ta Euroopa suurriikide diplomaatiliste püüdluste läbikukkumist, mis viis lõppkokkuvõttes teise maailmasõja puhkemiseni.

Hitler oli poliitiline mängur, kes Euroopas valitsenud mängureeglitega ei arvestanud. Tal õnnestus päris pikka aega Euroopa riikide erihuvisid ära kasutada ja takistada enda vastase ühistrinnete tekkimist. Selleks tuli aga kaarte pidevalt ümber jagada, nii et endistest vaenlastest said ootamatult liitlased ja vastupidi. Euroopa demokraatlikud suurriigid lootsid, et Hitler rahuldub võiduga mõnes väiksemate panustega partiis. Oli ju selge, et esimese maailmasõja kaotanud Saksamaale olid võitjariigid liiga teinud ja tema territooriumiga naabermaid "premeerinud". Hitleril olid aga üha tugevamad kaardid käes ja ta tõstis panuseid. Jõudes vaidlusaluste Poola alade hõivamiseni, oli ta kindel, et Suurbritannia ja Prantsusmaa ei ole valmis ka seekord tema vastu sõtta

astuma. Kuigi mõlemad suurriigid olid Poolale andnud garantii ja lubanud sellest ka kaljukindlalt kinni pidada, pidas Hitler seda järjekordseks bluffiks. Poola ise oli veendunud enda tugevuses ja kindel ka liitlaste toele. "Sõja muutis vältimatuks ennekõike Poola tahtmatuse oma võimsale Saksa naabril mistahes järeleandmisi teha," kirjutab plahvatusohtliku olukorra tekkimisest Richard Overy. Poola iseseisvus oli püsinud vaevalt paarkümmend aastat, nii Saksamaa kui ka Nõukogude Liit olid huvitatud sellele lõpu tegemisest ja Poola järjekordsest jagamisest. Poola kriis ongi see keskpunkt, mille ümber Richard Overy "1939. Viimased rahupäevad" sündmustik keerleb, peategelasteks Suurbritannia, Prantsusmaa ja Saksamaa, vähemal määral ka Nõukogude Liidu ning Itaalia poliitikud ja diplomaadid. "Lõpptulemusena aga oli Poola reedetud sõjas täpselt nii, nagu oli Tšehhoslovakkia reedetud rahus," tõdeb Overy.

Lugeses teise maailmasõja puhkemise eelsetest viimastest rahupäevadest, tekkivad tahtmatult paralleelid tänase olukorraga maailmas – kus jookseb praegu see habras piir, mil sündmuste areng muutub pöördumatuks. Loodetavasti pole see piir juba selja taga.

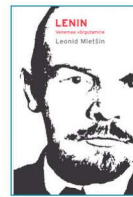
PEEP PILLAK

Kõigest muust kui Leninist

Leonid Mletšin
"Lenin. Venemaa võrgutamine"

Varrak, 2014. 304 lk.

Sellise pealkirjaga raamatu puhul tuleb ilmselt ootamata, et Lenin pole üldse teose peategelane. See on kõige olulisem asjaolu, mille eest tuleb hoiatada kõiki, kes seda teost osta kavatsevad. Pealkiri on eksitav. Sama hästi võiks raamatu nimi olla "Trotski" või "Dzeržinski", sest neist on ehk isegi rohkem juttu kui teose nimitegelasest. Tegelikult jutustab vene ajaloolane Leonid Mletšin oma värskeimas eestikeelses teoses lugejale Venemaa saatusest 1917. aasta revolutsioonist Le-

nini surmani 1924. aastal, nii et tõsem pealkiri võiks olla näiteks "Nõukogude Liidu esimesed aastad".

Niisiis, kui teie sõpra huvitab Lenini elulugu, siis ärge jumala pärast talle jõuluks seda raamatut kinkige. Aga tegelikult ärge kinkige seda ka siis, kui teda huvitavad Nõukogude Liidu esimesed aastad. Kõigist mainitud teemadest on põnevamaid ja harivamaid raamatuid. Selles mõttes tuleb muidugi Mletšinile au anda, et raamat on iseenesest põnevalt kirjutatud. Ta kirjutab ajakirjanduslikult, tundub, nagu loeks mõnd 300-leheküljelist uuriva ajakirjanduse tippteost. Ajaloo teose puhul pole see aga tingimata positiivne näitaja. Teoses on nii palju tsitaate, et Mletšini monoloogi asemel kostab raamatust väga paljude inimeste läbisegi lobisemist ja jutustamist. Ajalooramatute puhul peetakse üldiselt lisaks värvikatele tsitaatidele väga oluliseks ka autoripoolset analüüsi. Seda viimast jääb Mletšini raamatus puudu, kohati jäävad ta mõtted lausa poolikuks.

Ma ei oskagi öelda, kellele see raamat meeldida võiks. Äkki mõnele algajale ajaloo-huvilisele, kellele Imeline Ajalugu tundub juba igav, aga keda veel ei häiri süsteemitus ja viidete puudumine. Kuigi viited võivad ju tüütud tunduda, on ajaloolisusele pretendeerivas teoses siiski üsna imelik, kui tsiteeritakse "ühete kaasaegset" või "kedagi bolševikku". Võib-olla tunneks teosest rõõmu ka mõni selline inimene, kel juba teised Mletšini raamatud olemas ja kes tahab, et raamaturiigis valitseks harmoonia ning sari ei jääks poolikuks. Aga keda huvitab kommunismi ajalugu – lugegu parem näiteks professor Jaak Valge äsja ilmunud raamatut "Punased I".

KAARIN KIVIRÄHK

NÄDALA LUULETUS

MARKO MÄGI
ARVUTI TAGUMINE
KÜLGMõnikord on elu mõistatuslik
nagu lauaarvuti tagumine külg.MIDA TOOB
AASTA 2015?IGOR MANGI SUUR HOROSKOOP
23.12 AINULT MAALEHES!OSTA MAALEHT JA VÕIDA
ISIKLIK HOROSKOOP!Lisaks läheb loosi
12 ainulaadset
TÄHEMÄRGI-KRUUSI!Osta 23.12.2014–11.01.2015
ETK keti kauplustest Maaleht,
registreeri ost Säästukaardiga
ning osaled loosimises.

DVPH
"Natuke veel"

(DVPH)

●●●●●●○○○○

Peamine etteheide DVPH uuele albumile on vähene ambitsioonikus. Ambitsioonitus ei ole mul just sageli esile kerkinud etteheide, sest tänasel hüperujeduse ajastul on kohmetus, väljaspoolse ignoreerimine ja endasse uppumine pigem vooruseks. Aga uus DVPH - mul on tunne, et - ei soovi hämmastada ja löbustada päriselt ka autoreid (MC Põhjamaa-de Hirm ja produtsent Dragan Volta) endid. "Natuke veel" teeb kõike seda, mida tegi duo eelmine, suurepärase "Mõtted on mujal"-album, ega mitte midagi enamat. Ja sellest jääb väheks. Sellest jääb väheks, kui peaaegu kõik albumi lood kasutavad sarnast leebet tuima meloodiaga ja tasase rütmiga *hook*-vormi. Olgugi et oma koodilt sume, "sametine", unine ja laisk, peaks DVPH olema pigem uusi alasid vallutav artist, mitte keegi, kes jääb oma naba ümber tiirlema.

Ja kui neist uutest uuest juba jutt oli siis...Plaadi peale on siiski kolm lugu, ilma milleta ma enam Eesti hiphopmuusikat ei suuda ette kujutada. Need on "Karavan", "Punane telefon" ja "Tsau". Ehtsaks DVPH võttes, hiiliv räpp, aeglaselt jupp jupi haaval kuju võtavad biidid, aga siiski nõksudega, mis seda firmamärki laiendavad. On ülejäänust, khm, ambitsioonikamad ja fantaasiaküllasemad.

SIIM NESTOR

Arca
"Xen"

(Mute)

●●●●●●○○○○

Arca debüütalbum "Xen" on plaat, mille ma enda jaoks huvitavaks mõtlesin. Esialgu tundus album kuidagi arusaamatu ja ebaselge. Liiga püsiv ja detailirohke, et mõjuda ambientliku taustamuusikana. Samas sihitult ekslev, moodustamata ideelist või vormilist tervikut. Kuulates ja kuulates hakkas mulle aga tunduma, et selles muusikas oleks justkui midagi enamat, midagi, mida ma kuulata ei oska, midagi kättesaamatut. Tekkis paralleel nüüdis-kunstiga, mille puhul ei piisa ainuüksi pildi vaatamisest, vaid on tarvis midagi lisaks. Nii hakkas mind paeluma ka "Xen", sest ma tahtsin teada, kuidas ja miks see muusika tehtud on. Ma mitte lihtsalt ei

NÄDALA ALBUM

Ristiretk tänapäeva
inimese hingeelluGenka ja Paul Oja
"Genka / Paul Oja"

(Legendaarne)

●●●●●●●○○

Mulle meeldis väga juba Toe Tagi "Kõik on formuleerimise küsimus" ja meeldib ka Genka ja Paul Oja uus album kindlasti sama hästi. Muusikamuustril ja mõttelõngal on sama lõim, kui rahvakunsti keeles väljenduda. Ja miks ka mitte väljenduda, "Ussisood" kuulates on selge, et mehed ise ka rahvakunsti lättesse ei sülitata.

See, et tegemist on andekate ja küpsete muusikutega, peaks nüüd kõigile selge olema. Genka kasutab keelt nagu Mozart noote ja Paul Oja muusikakangas on lihtne, rikas ja täpne nagu Liivi luule.

Minu meelest on mõlemad albumid võtnud ette julge ontoloogilise ristiretk tänapäeva inimese hingeellu. See on huvitav.

Kogu uut albumit läbib postapokalüptiline psühhoos, selline viimsepäevajärgne pohmakas. Omamoodi on see kohal nii lihtsakoelises mures klubikülastajatest suksude vanuse pärast, ilusa keha ja inetu näo konfliktides, "Talipruudi" ja "Ussisoo" suurepärestes ekstaasides kui ka "Neofööniks", mille refrään selle psühhoosi põhiküsimuse ka sõnastab: "Kas nüüd on siis tõesti

kõik?" Väga eluterve kõik-on-perses-vaatepunkt minu meelest: olla pikali maas, kui sind pekstakse - kusjuures asja pärast -, ja vaadata ja mõelda, mis sinust on saanud. Ega maailm ei lõpegi nii, et päike kustub ja südamed seiskuvad. Maailm lõpeb nii, et ei saa arugi. Ja neofööniksil seal maas on veel vaat et parimad võimalused seda lõppu märgata. Teistel tuleks tunda muret hoopis näiteks selle üle, et kui peaks lunastus tulema, kas me ta ära tunneme või jääme duši alla oma-moodi-samamoodi laulma.

Formuleerimise küsimuse album väitis, et "ma arvan kõik saab korda, aga tegelt ei saa". Uut albumit kuulates tundub, et mingil üllataval ja veidral moel on saanud ikkagi korda.

Ja naljakas oli see, kuidas Ines albumil kohal oli - nagu juhuslikult stuudiolauale jäänud ja aega-jalt silma alla või pihku sattuva ajakirja kaanetüdruk.

Äkki ma rääkisin nüüd liiga vähe muusikast või hiphopist, aga eks meil kõigil ole omad obsessioonid, eks igaüks läheb lolliks omamoodi.

REIN PAKK

Hailu Mergia and
The Walias
"Tche Belew"

(Awesome Tapes From Africa)

●●●●●●○○○○

Etiopia klahvpillimängija Hailu Mergia taasavastati läinud aastal, mil Awesome Tapes From Africa andis uuesti välja ta 1985. aasta kassetalbumi "Hailu Mergia and His Classical Instrument"; nüüd on järgnenud 1977. aasta salvestised. Ennekõike on see siiski taustaletõmbuv-ruumikujundav salon-gimuusika - küll džassi- ja funk'i-sugemete poolt ilmselt kodumaal samavõrd eksootiliselt mõjuv kui siuglevate

Leonard Cohen
"Popular Problems"

(Columbia)

●●●●●●●○○

Coheni uus album "Popular Problems" on minimalistlik, ühetooniline, erutav, sugestiivne retsitatiiv neile, kellele Cohen meeldis enne ja meeldib ka tulevikus. Kaheksakümne aasta vanuses ei tehta muusikat selleks, et uusi fänne juurde meelitada. Muidugi pole Cohen immuunne võimalike jamade vastu. Kui raamatupidaja koos tema pensionifondiga plehku pani, ei jäänud Cohenil muud üle kui pensionisammast uuesti ehitama hakata. Tal jätkus tervet mõistust mitte pöörduda Rootsi pankade poole. Ta hakkas jälle laule kirjutama, plaate salvestama ja kontserte andma.

Coheni muusika on raskesti määratletav sulam eri elementidest - minimalismist, elutarkusest, juutlusest, seksist, filosoofiast, unustamata igapäevase elu pisiasju. Laul "Almost Like the Blues" on selle kvintessents: "There's torture and there's killing / And there's all my bad reviews / The war, the children missing / Lord, it's almost like the blues". See pole loogiline, kuid see on orgaaniline. Ja kui Cohen küsib loos "Did I Ever Love You": "And is it still raining / Back in November?", siis on see nagu märksõna, mis lülitab mälu otsingurežiimile rain+november. Valitud poja pensionisammast. Tänu Jumalale selle eest.

PRIIT HÖBEMÄGI

meloodiate poolt Läänes, kuid samas üsna ühtse, maitsekalt paigas kõlapildiga, ootamatuste ja riskideta. Rütmitaust osutub lähemal kuulamisel vägagi tihedaks ning torurühm vupsab aeg-ajalt Mergia oreliga vestlemisest "püsti", aga üldmulje on rauge ja viirukine. Tekib igatsus sunraliku laamendamise järele, kas või selle järele, et eksperimentaal-sema džässimeistri Mulatu Astatke vibrafonile antaks vinjettide punumisest enam voli, aga noh - kontekst oli algselt teine, kultuur üsna rangelt raamides ja The Walias seal küllap niigi piirelõhkuvalt modernne. Detailiküllane kunstkäsitöö igatahes.

BERK VAHER

MIKS JÄÄKARUD
PINGVIINE EI SÖÖ?

Ekspress viib ühe tellija koos kaaslasega Uus-Meremaale, kus pesitseb enim pingviine maailmas.

Vaata lähemalt:
www.ekspress.ee/uusmeremaa

FOTO KAADER FILMIST

JAANUS NOORMETS VAATAS ÄRA

Kääbik: Viie väe lahing

Toimetaja palub fantaasiafilmile “Kääbik: Viie väe lahing” (*The Hobbit: The Battle of the Five Armies*, Uus-Meremaa, USA 2014; režissöör **Peter Jackson**) kirjallikku hinnangut, sest menulist tuleb ikka kirjutada (see võiks ju keskmisele lugejale huvi pakkuda). Sellest ainulaadsest linaloost aga poleks vajadust ühtki rida kirjutada: need, kes on eelnevaid osasid näinud, lähevad triloogia lõppu niikuinii vaatama, ja need, keda on Tolkieni raamatu ekraniseering külmaks jätnud, ei hakka ennast sellega vaevama. Nii et ükskõik kas kiita filmi taevani või materdada detailideni, mingit vahet see ei tee. Seega hindan lakoonilisel moel: hea, et lõpuks läbi sai.

“Kääbiku” viimase peatüki asemel on praegu kinodes vaatamiseks palju muid

ja hoopis enam tähelepanuväärseid linalugusid. Hullu nalja ja pöörast seiklust pakuvad nii “Saja-aastane, kes...” kui “Madagaskari pingviinid”. Märulisõbrale on vältimatu veel linastuv “John Wick”. Ilmtingimata tasub ära vaadata liiga pikk, aga sellest hoolimata oivaline olmedraama “Poisipõli”, millest on vahepeal saanud soosik võitmaks paari kuu pärast parima filmi Oscar.

Eesti filmi sõber saab aga valida “Nullpunkt” või lühifilmitandemi “Viimane Romeo” – “Roosa kampsun” vahel. Kodumaist kinokunsti tuleb ikka toetada ja aega sisustavad nad nii või teisiti paremini kui “Kääbik”.

Tallinn – CC Plaza, Solaris; Tartu – Cinamon, Ekraan; Narva – Astri

SEL NÄDALAL EESTI KINODES

●●●● suurepärase
●●●● soovitan
●●○○ kõlbab küll
●○○○ ajaraisk
— pole näinud

	Jaan Ruus Eesti Ekspress, Tallinn	Jaanus Noormets Kanal 2, Tallinn	Greta Varts Üliõpilane, Tallinn	Margit Adorf www.fagira.eu	James Berardinelli Reel Views Bridgewater	
WHIPLASH	—	●●●●	●●●○	●●●○	●●●●	3,1
TÄHTEDEVAHELINE	●●●○	●●●○	●●●○	●●●○	●●●●	3,0
SAJA-AASTANE, KES HÜPPAS ...	●●●○	●●●○	—	boikoteerib	—	3,0
BELLE JA SEBASTIEN	—	—	●●●○	—	—	3,0
POISIPÕLI	●●●○	●●●○	●●●○	●●●○	●●●○	2,9
ESCOBAR. KAOTATUD PARADIIS	●●●○	●●●○	●●●○	—	—	2,8
JOHN WICK	—	●●●○	—	●●●○	●●●○	2,8
KÄÄBIK: VIIIE VÄE LAHING	—	●●○○	—	—	●●●○	2,75
VÄÄRAMATU JÕUD	—	●●●○	—	—	—	2,5
MADAGASKARI PINGVIINID	●●○○	●●●○	—	—	—	2,5
NÄLJAMÄNGUD: PILAPASKNÄÄR	—	●●●○	—	●●○○	●●●○	2,3
NULLPUNKT	●●○○	●●●○	●●●○	●●○○	—	2,25
SERENA	—	—	—	●●○○	—	2,0

Filmilevi nädalavahetuse tipp-7 (12.–14.12.2014)

Film	Vaatajaid	Vaatajaid kokku	Linastus-nädal
1. Kääbik: Viie väe lahing (<i>The Hobbit: The Battle of the Five Armies</i>)	18 537	18 537	1
2. Nullpunkt	6308	25 152	2
3. Madagaskari pingviinid (<i>The Penguins of Madagascar</i>)	5843	32 301	3
4. Hectori õnneotsingud (<i>Hector and the Search for the New World</i>)	2494	2494	1
5. Solani ja Ludvigi jõulud (<i>Solan og Ludvig - Jul i Flåklypa</i>)	1983	1983	1
6. Saja-aastane, kes hüppas aknast välja ja kadus (<i>Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann</i>)	1946	1946	1
7. Väärarmatu jõud (<i>Force Majeure</i>)	1904	1904	1

AINULT 5 ETENDUST VANEMUISE TEATRIS!

ESITLEB

LARSEN

145. HOOAEG

Minu veetlev Tartu

LAULUDE JA LUGUDE ÕHTU

LAVASTAJA TIIT PALU — MUUSIKAJUHT ELE SONN

OSADES MARIA SOOMETS — LINDA KOLDE — MARIAN HEINAT — PRIIT STRANDBERG
RIHO KÜTSAR — TANEL JONAS — STEN KARPOV

Aasta toetaja
emtAasta toetaja
kinema

Tartu

KULTUURIMINISTRIUM

KULTUURIMINISTRIUM

JÕULULOOSIS 32 X 2 LENDU PARIISI

Kampaania kestab 01.12.2014–01.01.2015

Ostes Solarisest vähemalt 10 € eest,
osalet loosimises, kus auhindadeks on
32 lennupiletit kahele Pariisi.

Täpsem info www.solaris.ee

solaris | Elu on ilus

vaata solarise
kingispikrit

Pariisi lennutab:

ESTONIAN AIR

Kinnisvarateenus

Sõbralik ja professionaalne kinnisvarateenus! Tasuta konsultatsioon! UUS MAA KV, tel 521 6697, kesk- ja vanalinna piirkonna kutseline maakler Kristina Sõmerik, kristina.somerik@uusmaa.ee; www.uusmaa.ee

Sõbralik ja professionaalne kinnisvarateenus! Tasuta konsultatsioon! UUS MAA KV, tel 512 7089, äärelinna piirkon-

na kutseline maakler Kristina Leer; kristina.leer@uusmaa.ee; www.uusmaa.ee.

Ober-Hausi kogenud kinnisvaraspetsialistid aitavad müüa ja üürile anda teie kinnisvara Tallinnas ja Harjumaal. OBER-HAUS KV, tel 665 9749, 5670 5562, Oliver Kulla, oliver.kulla@ober-haus.ee.

Ostame-müüme-üürime teie kinnisvara! Kiire ja korrektne vormistamine, 15 a töökogemust, konsultatsioon tasuta. **Veo- ja kolimisteenus.**

Teenindame 7 päeva nädalas. TIPOLIIN KINNISVARABÜROO, tel 5647 1516, 657 6301, Veljo Tarvis; veljo@tipoliin.ee, www.tipoliin.ee.

Juugendvilla keskklinnas Tina 26! Aastalõpu eripakkumine -10 000 eurot! Küsi lisa maaklerilt. Vaata lähemalt kodulehelt www.uusmaa.ee/tina. UUS MAA KV, tel 515 0069, kesk- ja vanalinna kutseline maakler Margit Sild.

Tallinnas Nõmmel Olevi tn 36 / Vabaduse pst, üp 153 m², krunt 654 m². Valgusküllane, heas seisukorras hubane kodu. Hind 185 000 eurot. Uus

Maa ID: 12541. UUS MAA KV, tel 502 5181, Silva Rahnel.

Harjumaal Kose vallas, Tallinnast 55 km kaugusel, üp 90 m², krunt 4500 m², 2 k, heas korras palkmaja, eraldatud asukoht metsaserval, kõrge aed, krundil vana ait, kõrg- ja alajastus. Võimalik kohandada aastaringseks elamiseks. Hind 49 000 eurot. Tel 522 7738.

Tallinna keskklinnas Narva mnt 5, üp 100,7 m². Suure rõduga avar korter südalinna. Vaated vanalinnale. Hind 230 000 eurot. Uus Maa ID: 7245. UUS MAA KV, tel 521 6697, Kristina Sõmerik.

Tallinnas Haaberstis Taludevahe 69, üp 167,7 m². Ainulaad-

ne terrassidega ümbritsetud perekorter. Hind 185 000 eurot. Uus Maa ID: 12724. UUS MAA KV, tel 512 7089, Kristina Leer.

Tallinnas Mustamäel E. Vilde tee 137, üp 50,7 m². Renoveeritud korter Tallinna tehnikaülikooli lähisel. Hind 64 000 eurot. Uus Maa ID: 8659. UUS MAA KV, tel 5686 8280, Liisa Laud.

Tallinna vanalinnas Pagari 1, üp 116,8 m². Luksuslik vanalinna residents. Hind 430 000 eurot. Uus Maa ID: 12699. UUS MAA KV, tel 5336 3708, Tiiu Lehtonen.

Tallinna keskklinnas Tondi 18, üp 47,7 m². Hea planeeringuga

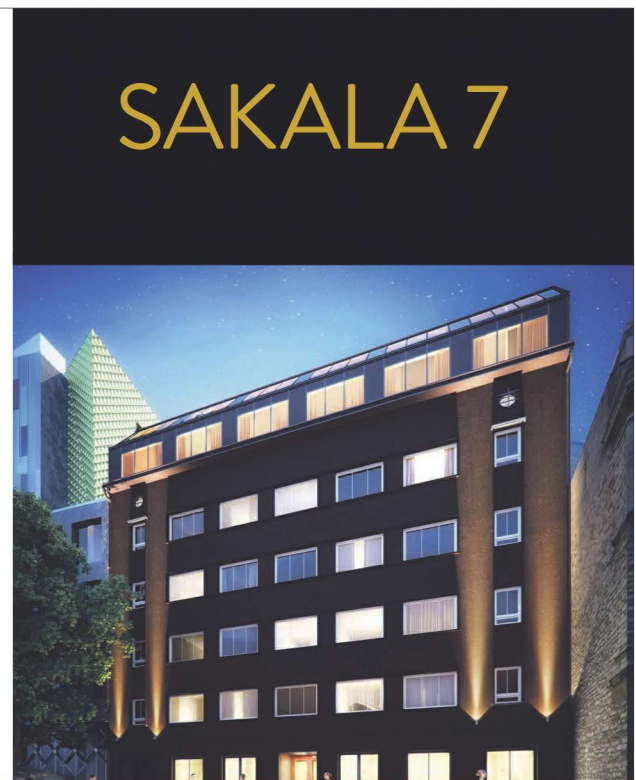
korter, valmis kohe sissekolimiseks. Hind 79 000 eurot. Uus Maa ID: 12684. UUS MAA KV, tel 515 2945, Kaija Kullat.

Tallinna keskklinnas Pärnu mnt 131b, üp 74,9 m². Kena, avara ja mugava planeeringuga korter uuselamus. Hind 159 000 eurot. Uus Maa ID: 12237. UUS MAA KV, tel 5347 0555, Kristel Janno; 521 6697, Kristina Sõmerik.

Tallinnas Mustamäel Sõpruse pst 222, üp 75,7 m². Luksusliku siseviimistluse ja disainiga korter turvalises videovalvega majas. Hind 130 000 eurot. Uus Maa ID: 12604. UUS MAA KV, tel 5682 3506, Egon Juhanson.

1930-ndate VÄÄRIKUS MOODSAS KUUES

Müüa eksklusiivsed 52-120m² suurused korterid renoveeritud südalinna kortermajas. Sakala 7 korterelamus põimuvad kaks maailma - esimese Eesti Vabariigi aegne stiil ja väärikus ning tänapäevased tehnilised lahendused. Indrek Peedo tel 502 0705 | Ingmar Saksing tel 501 3320

www.lvm.ee/sakala7

JUUNIS 2015 VALMIVAD KAHEKORRUSELISED, HEA PLANEERINGUGA JA HUBASED PEREKORTERID TOHU 2 JA TOHU 4 PIRITA-KOSEL, MAARJAMÄEL.

Kahekorruselised ja kuni 9 korteriga, nurgaakendega kortermajad asuvad vaikes, rohelises valdavalt eramutega hoonestatud piirkonnas. Iga korteri juurde kuulub rõdu või terrass koos rohelise alaga.

Müügis olevad 1-, 2-, 3- ja 4-toalised perekorterite elutuba ja köögiala on suure ja avara aknapinnaga ning teineteisest osaliselt eraldatud.

Arhitekt Janno Põldme projekteeritud korterelamud on pika kasutusea ja hea helisolatsiooniga. Korteri siseviimistluses on kasutatud kvaliteetseid viimistlusmaterjale. Iga korteri juurde kuulub panipaik soklikorraldusel ning juurde on võimalik osta parkimiskoht maja kõrval. Igal kortermajal on autonoomne gaasikatlama, mis koos korraliku fassaadisoojustusega tagab madalad küttekulud.

Müügikorraldus: Colonna Kinnisvara OÜ
Müügiinfo: www.tohu.ee ja www.colonna.ee
Martin Sillandi, martin@colonna.ee, +372 511 9962

HOIUSED ERAISIKUTELE*

13%

A A S T A S

Alates 01.02.2015.a hakkab kehtima intressimäär 11%

Kõik hoiused investeeritakse kinnisvarasse

ERE Eesti Arengu Hoiu-Laenuühistu

Tornimäe 7, Tallinn
66 181 06, www.ere.ee

*Tegemist on finantsteenuse reklaamiga. Pakume teenust oma liikmeskonnale kooskõlas hoiu- ja laenuühistu seadusega. Täpsemate tingimustega tutvumiseks pöörduge meie kodulehele või konsulteerige meie spetsialistiga.

ÜHINENUD KINNISVARA-KONSULTANDID

KAS SA TUNNET END HÄSTI

- nii ülikonnas kui kummikutes;
- nii vanalinnas kui Kapa-Kohilas;
- nii suures ärihoones kui väikeses korteris?

Kui JAH, siis me võime sobida! TULE KINNISVARA-KONSULTANDIKS!

Sul võiks olla varasem kinnisvaraalaane töökogemus. Meile meeldib, kui Sa oled nutikas, aus, pead lugu klientidest ja oma kolleegidest. Meie meeskond ei ole väga suur, kuid me tahame kasvada! Seega teame, et peame ka omalt poolt pakkuma võrdväärseid asju: häid tööttingimusi, toredaid töökaaslasid ning võimalust oma tööd ise organiseerida. Me oleme valmis jagama Sinuga oma kogemusi. Me usume, et meil on võimalus koos areneda ja saada üheks suurepäraseks kinnisvarabürooks.

Kandideerimise tähtaeg 10.01.2015.
Saada CV ja avaldus e-posti aadressil info@upc.ee

Vaata: too.upc.ee

VIIMASE HETKE PAKKUMINE: 8,90 EURO KUUS

Telli Eesti Päevaleht
juba täna!

Võida **1000 €**

www.epl.ee/telli

Hansaplant on 1997. aastal asutatud Eesti kapitalil põhinev ettevõtte, mis oma kindla tulevikuvisioniga on teenäitaja Eesti iluaiandusmaastikul, esindades moodsaid suundi nii aianduses kui ka kodusisustuses. Meie väärtusteks on kirk, hoolivus, positiivsus ja loodussäästlikkus. Vaata lisaks: www.hansaplant.ee

Kutsume oma meeskonnaga liituma kogemustega

OSTUJUHTI

Sinu tulevase töö peamine sisu on aianduskeskuse ostutöö strateegiline juhtimine ja selle arendamine, analüüs ja aruandlus, sealhulgas tarnijate valik nii Eestist kui ka Euroopast, ostuläbirääkimiste pidamine, sortimendi kujundamine ja uute toodete valik, kauba transpordi/logistika korraldamine ning aktiivne osalemine kampaaniate väljatöötamisel.

Otsime just Sind, kui:

- ✓ omad edukat töökogemust ostujuhina jaekaubandusvaldkonnas, kasuks tuleb varasem kokkupuude aiandus- ja/või sisekujundusteamiga
- ✓ Sul on omandatud või omandamisel kõrgharidus
- ✓ oled positiivse ellusuhtumisega ning oma töös süsteemne, täpne ja kohusetundlik
- ✓ oled hea läbirääkimis- ja eneseväljendusoskusega ning töötad enesekindlalt ka pingelises olukorras
- ✓ suudad oma tegevuse tulemusi analüüsida
- ✓ Sinu arvutioskus on väga hea
- ✓ suhtled vabalt eesti ja inglise keeles, vene ja saksa keele oskus tuleb kasuks

Aianduskeskuse Hansaplant ostujuhina on Sul võimalus teha väga mitmekesist ja huvitavat tööd pidevalt arenevas erilise valdkonna tippettevõttes. Pakume Sulle nüüdisaegseid töötingimusi, meeldivaid töökaaslasid, ühisüritusi, kõiki tööks vajalikke vahendeid ning hea töötulemuse eest väärilist tasu.

Töökoht asub Kangru tee 19 Kiili vallas Harjumaal.

Kandideerimiseks palume saata motivatsioonikiri ja CV hiljemalt **8. jaanuariks** aadressile riina.uibolet@hansaplant.ee. Lisainfo telefonil 5305 0131 või e-posti teel.

AS Tallink Grupp on oma 18 laeva ning 6 liiniga kujunenud suurimaks laevafirmaks Läänemerele. Peale laienemise merel, on Tallinki suunaks pakkuda mitmekesisemat teenindust ka maal. Tallinna kesklinnas asub Tallink City Hotel, lisaks Tallink Spa & Conference Hotel ja Tallink Express Hotel. Kesklinnast mõnevõrra eemal asub Pirita SPA Hotell. Senine kiire areng paneb meid otsima juurde tublisid ja teotahelisi inimesi, kes oleksid oma ala professionaalid ja tunneksid rõõmu sellest mida nad teevad.

Seoses uue ametikoha loomisega otsime müügi- ja turundusosakonda

VEEBIANALÜÜTIKUT (Web Analyst)

Peamised tööülesanded

- turundustegevuste analüüsimine ja mõõtmine
- perioodiliste ja automaatsete raportite koostamine ja esitlemine grupi tasandil
- ettepanekute tegemine turundustegevuste efektiivistamiseks

Nõudmised kandidaadile

- varasem töökogemus e-kommerts, turunduse või analüütika valdkonnas
- veebianalüütikal põhinev veebiteenuste arendamise kogemus
- analüüsivahendite hindamise ja seadistamise oskus
- huvi ja oskus informatsiooni süsteemselt analüüsida ning tulemusi põhjendada
- tööks vajalike programmide kasutamise oskus (Google Analytics, Google Tag Manager jt)
- väga hea eesti ja inglise keele oskus nii kõnes kui kirjas

Kasuks tulevad

- HTMLi, JavaScripti ja CSSi baasteadmised
- kõrgtasemel Exceli kasutamise oskus
- laialdased teadmised erinevatest digikanalitest (veebilehed, sotsiaalmeedia, e-turunduse vahendid jne)
- A/B testimise kogemus

Omal poolt pakume

- huvitavat ja väljakutseid pakkuvat tööd rahvusvahelises ettevõttes
- sõbralikku ja toetavat meeskonda
- ettevõttesisesi soodustusi

Kui tunned, et just Sina võiksid kuuluda meie professionaalsesse ja töökas meeskonda, siis saada palun oma CV meiliaadressile cv@tallink.ee (hiljemalt **22.12.2014**)

Lisainfo telefonil 640 9817

TALLINNA ÜLIKOOL

Tallinna Ülikool on avalik-õiguslik ülikool, mis toetab Eesti arengut teadustulemuste rakendamise, haritlaste ettevalmistamise, ühiskondliku mõttevahetuse ning akadeemilise partnerluse edendamise kaudu. Väärtustame professionaalsust, avatust, kvaliteeti ja ühtsust. Peame oluliseks interdistsiplinaarsust ja rahvusvahelisust ning kõrget taset õppe-, teadus- ja loometöös. Meil õpib 10 000 üliõpilast ja töötab 1000 inimest.

Tallinna Ülikooli **Balti Filmi- ja Meediakool** pakub laiahaardelist haridust rahvusvahelises keskkonnas. Kooli õppekavad annavad erialase ettevalmistuse töötamiseks mitmesugustes ametites, mis on seotud filmitootmisega, televisiooni ja uue meediaga.

Seoses ülikooli uue akadeemilise struktuuri kujundamisega ning üksuse kasvamisega saab Tallinna Ülikooli Balti Filmi- ja Meediakoolis tööd

FINANTSSPETSIALIST

Finantsspetsialisti töö eesmärk on aidata kaasa üksuse eelarve tasakaalu ning hea finantsilise käekäigu tagamisele. Peamisteks tööülesanneteks on üksuse põhieelarve koostamine ja üksuse projektitaotluste eelarvete koostamisel osalemine ning eelarvete täitmise jälgimine, üksuse raamatupidamistoimingute korraldamine koostöös rahandusosakonnaga ning üksuse juhi ja töötajate toetamine ja nõustamine enda töövaldkonnas. Uue ametikoha täitjalt oodatakse ettepanekuid üksuse finantsjuhtimise edukaks korraldamiseks. Finantsspetsialist suhtleb ka projektide välispartneritega.

Edukale kandidaadil on kõrgharidus (soovitavalt finants- või ärijuhtimise valdkonnas) ning erialase töö kogemus, ta tunneb hästi maksunduse ja raamatupidamise valdkonna õigusakte ning oskab väga heal tasemel eesti ja inglise keelt. Töö eeldab algatusvõimet, suhtlus- ja meeskonnatöö oskust, pingetaluvust ja täpsust. Kasuks tuleb vene keele oskus.

Omal poolt pakume arendavat ja vastutusrikast tööd, rahvusvahelist töökeskkonda ning 35kalendripäevast puhkust.

Konkursil osalemiseks palume esitada **elulookirjeldus** ja **motivatsioonikiri koos palga-sooviga hiljemalt 5. jaanuaril 2015** e-posti aadressile konkurss@tlu.ee märgusõnaga „Finantsspetsialist“ või CV Online'i süsteemi kaudu.

Lisainfo: Balti Filmi- ja Meediakooli direktor Katrin Saks, tel 619 9921, e-post katrin.saks@tlu.ee

TALLINNA ÜLIKOOL

Tallinna Ülikool on avalik-õiguslik ülikool, mis toetab Eesti arengut teadustulemuste rakendamise, haritlaste ettevalmistamise, ühiskondliku mõttevahetuse ning akadeemilise partnerluse edendamise kaudu. Väärtustame professionaalsust, avatust, kvaliteeti ja ühtsust. Peame oluliseks interdistsiplinaarsust ja rahvusvahelisust ning kõrget taset õppe-, teadus- ja loometöös. Meil õpib 10 000 üliõpilast ja töötab 1000 inimest.

Tallinna Ülikoolis saab tööd

PEARAAMATUPIDAJA

Peamised tööülesanded on raamatupidamisarvestuse ja -aruandluse protseduuride arendamine igapäevase ja pikaajalise finantsjuhtimise toetamiseks kooskõlas ülikooli rahanduspoliitikaga, raamatupidamistalituse töö planeerimine ja juhtimine, raamatupidamisarvestuse ja maksuarvestuse korraldamine, raamatupidamisaruannete koostamine ja esitamise korraldamine, osalemine eelarve koostamises, enda töövaldkonnas nõustamine ja järelevalve, kordade ja juhendite koostamine ning koostöö ülikoolisestest ja -välisestest osapooltega.

Edukale kandidaadil on kõrgharidus finants- või majandusalal (soovitavalt magistrikraadi tasemel), erialase töö kogemus; ta tunneb hästi maksunduse ja raamatupidamise valdkonna õigusakte ning oskab väga heal tasemel eesti ja inglise keelt. Töö eeldab head analüüsi- ja planeerimisoskust, uuendusmeelsust, head juhtimis- ja suhtlemisoskust, pingetaluvust, iseseisvust ning täpsust. Lisaks heale kontoritarkvara kasutamise oskusele tuleb kasuks kokkupuude programmiga Dynamics NAV.

Omal poolt pakume arendavat ning vastutusrikast tööd, eneseteostus- ja arengu-võimalusi ning 35kalendripäevast puhkust.

Konkursil osalemiseks palume esitada **elulookirjeldus** ja **motivatsioonikiri koos palgasooviga hiljemalt 5. jaanuaril 2014** e-posti aadressile konkurss@tlu.ee märgusõnaga „Peraamatupidaja“ või CV Online'i süsteemi kaudu.

Lisainfo: kantsler Peep Jonas, 640 9200, e-post peep.jonas@tlu.ee

Express Post ootab oma meeskonda avatud mõtlemise ja julgete ideedega

TELLIMISKESKUSE JUHTI*Sinu töö on*

inimeste ja protsesside juhtimine, kvaliteetse kõnekeskuse teenuse tagamine, Express Posti tellimiskeskonna ja -tarkvara arendamine ning projektide juhtimine.

**express
Post***Teil on*

et Sul on vähemalt kolmeaastane inimeste ja projektide juhtimise kogemus. Sind iseloomustab saavutusvajadus ja tulemustele orienteeritus ning analüütiline mõtlemine on Sinu trumbiks.

Oled õige inimene, meie meeskonnas,

kui oskad näha tervikpilti, tahad ja julged vastutada kõnekeskuse ja tellimistarkvara arengu eest ning tahad anda oma panuse Express Posti edusse.

Vaata tellimiskeskuse juhi tööülesannete kohta täpsemalt meie kodulehelt.

Kui tundsid ennast ära, siis ootame Sinu CV-d koos kaaskirja ja palgasooviga kuni **31. detsembrini 2014.**

www.expresspost.ee
personal@expresspost.ee
tel 617 7700

EASTMAN

Eastman is a global specialty chemical company that produces a broad range of advanced materials, additives and functional products, specialty chemicals and fibers that are found in products people use every day. The company's HQ is based in Kingsport, Tennessee, USA. Eastman is serving customers in approximately 100 countries and employs 13500 people all over the world. Eastman had 2013 revenues of approximately \$9.4 billion. More information about the company www.eastman.com

Eastman is hiring**Production Manager**

The main responsibility of the Production Manager is to manage effectively entire production process of the site, including 3 production lines, control system and analyzing functions. He/She will coordinate team of approximate 80 direct and indirect subordinates.

As a Production Manager You are responsible for the entire production process of the company. You guarantee the smooth operations of 24/7 production cycle and ensure that production is cost effective and performance meets the standards of the company. You manage daily operations and take responsibility of production management, supervise, train and motivate the team of workers. You bring external and internal efficiency to organization and excel with internal and external collaboration with supply chain function, manufactory, European regional HQ in the Netherlands. You report to the Site Manager.

You are suitable candidate if you have higher education (university degree in mechanical engineering, chemical engineering, chemistry, economy, or similar) and professional work experience minimum of 5 years in production management function preferably in manufacturing industry. You have previous experience in line production and quality management. You have very good English and Russian language skills. Estonian language knowledge is a plus. You are familiar with process manufacturing principles and operations. You are able to make independent decisions with input from Site Manager, European regional HQ and American corporate HQ. You possess very good project management and leadership skills. You are ready to work in Kohtla-Järve during the work week. You have high ethics, moral standards and independence.

The company offers unique challenge to be a part of a growing and successful company within chemical industry and opportunity for a successful career in an international company. Eastman Specialties offers competitive compensation package and relocation benefits during the on-boarding period.

If you are interested in this position, please fill in your application form www.fontes.ee/talendipank or send your CV in English to email info@fontes.ee by the 12th of January.

More information 6277 077

Junior consultant
Diana Veerberk
Researcher
Raine Kuningas

Vt tõlget rubriigist „Tõlked“ lk 44.

SISEMINISTEERIUM

Siseminister kuulutab välja konkursi Sisekaitseakadeemia rektori leidmiseks

Otsime võimekat juhti, kelle suurimaks väljakutseks on edendada siseturvalisuse valdkonna haridust ja juhtida Sisekaitseakadeemiat viisil, mis tagab hea kvaliteediga hariduse andmise optimaalsete kuludega.

Tule ja aita kaasa turvalisuse suurendamisele riigis!

Kandideerimise tähtaeg 19. jaanuar 2015
Täpsem info www.siseministeerium.ee/toopakumised
või telefonil 612 5143

Eestimaine toidutootja Balsnack uueneb. Sellega seoses oodatakse meeskonnaga liituma

**MÜÜGI- JA
TURUNDUSDIREKTORIT,**

kellel avaneb võimalus juhtida ettevõtte müügistrateegia uuendamist ja elluviimist nii kodu- kui ka eksporditurgudel (Läti, Leedu ja Skandinaavia).

Müügi- ja turundusdirektori eestvedamisel juhitakse koostööd võtmeklientidega ning panustatakse koos meeskonnaga tootearendusse. Uuelt töötajalt oodatakse innustavat eeskuju ja tahet saavutada ühiselt eesmärged ettevõtte potentsiaali realiseerimiseks.

Edukas kandidaadil on kõrgharidus ja vähemalt viieaastane kogemus FMCG-äris samaväärset ametikohal.

Tal on meeskonna eestvedamise ja strateegilise koostöö arendamise kogemus kõigi oluliste jaekettidega. Kasuks tuleb oskus muudatusi juhtida; vajalik on inglise keele valdamine kõnes ja kirjas.

Balsnack pakub müügiprofessionaale suurt isiklikku otsustus- ja vastutusvabadust eneseteostuseks oma valdkonnas. Kaasaegse tootmisettevõttena pakub Balsnack võimalusi õppida ja areneda nii tootearenduses kui ka koostöös eksporditurgudel. Müügi- ja turundusdirektorit ootab korralik põhipalk ja heade tulemustega seotud lisatasu.

Kandideerimiseks saatke oma CV palun 5. jaanuariks 2015 e-postile maria.veltmann@tripod.ee, lisainfo saab telefonilt 618 1571.

TRIPOD – VÄRBAMINE, HINDAMINE, UURINGUD
www.tripod.ee, tripod@tripod.ee, Lõõtsa 2b, 11415 Tallinn, Tel 618 1570

Ülemaailmselt tuntud kosmeetikafirma
otsib oma tiimi uusi

ILUKONSULTANTE

Sa oled just see, keda otsime, kui Sul on soov
jagada oma teadmisi ning panna klient
end hästi ja kaunilt tundma.

Oma igapäevatöös on Sinu ülesanne esitleda ja müüa
meie kvaliteetseid tooteid, pakkuda klientidele laitmatut
teenindust, neid nõustada ja jügestada.
Oled ühtlasi vastutav toodete paigutuse
ja inventuuri ning aruandluse eest.

Otsime kandidaate, kes:

- sobivad klienditeenindajaks, maksimeerides iga
potentsiaalse müügivõimaluse, osutades eeskujuliku
klienditeenindust
- on avatud, eelarvamustevabad, rõõmsameelsed
ja ülihea suhtlusoskusega
- omavad väljapaistvaid müügioskusi ning on
tulemustele orienteeritud
- omavad jaemüügis vähemalt 2–3 aastast töökogemust
soovitavalt kosmeetika või luksuskaupade vallas
- omavad laialdasi teadmisi professionaalse
jügestuskunsti valdkonnas (jügestaja haridus)
ja jügestustöö kogemust
- on võimekad ja tahtejõulised operatiivsetes ülesannetes
(inventuur, aruandlus)
- on vastutustundlikud, küpsed ja professionaalse
suhtumisega
- kõnelevad eesti, vene, inglise ning soovitatavalt ka soome
keelt

Soovi korral kandideerida saada palun CV ja võimalusel
pilt aadressile marju.niin@loreal.com hiljemalt 05.01.2015.

TEENUS

***Kaardid ennustavad 24 tundi
tel 900 1727, hind 1,09 eurot/min.
Vt ka: ennustus.ee
***Nõuandeliin, tel 900 5020. Töö-,
tervise-, armastuse- ja suhte-
prob-
leemid, 24 tundi. Kõne hind
0,97 eurot/min.

MÜÜK

***Väike mesindustalu Väike-
Maarja lähisel annab teada või-
malusest osta mett! Mesi on korja-
tud Pandivere metsadest ja niitu-
delt ning pakendatud 1 l pakendi-
tesse (1,5 kg). Pakendatud 1 l mee
hind on 9 eurot. Tallinna piires
toimetame tasuta kätte! Tellimusi
võtame vastu elektronposti aad-
ressil mesi@24h.ee või telefonil
5667 7227.

OST

***Ostame katalüsaatoreid!
Tel 565 9355,
koduleht www.adsv.ee.

TÕLGE

***Tõlge reklaamile lk 43. East-
man Specialities OÜ kuulub rah-
vusvahelise keemiatööstuse
kontserni, mille peakontor asub
USAs, Kingsportis. Kohtla-Järvel
asuv tööstus toodab plastifikaato-
reid ja bensoehappeid. Eastman
võtab tööle tootmisjuhi, kelle pea-
mine ülesanne on juhtida kogu
tootmise protsessi. Tootmisjuht
vastutab kolme tootmisliini efek-
tiivse ja kvaliteedinõuetele vasta-
va töö eest ning tootmisjuhile al-
lub umbes 80 töötajat. Oled sobiv
kandidaat, kui sul on inseneriteh-
niline haridustaust, vähemalt
viieaastane varasem tootmisjuhti-
mise kogemus ja väga hea inglise
keele oskus. Rohkem infot kandi-
deerimise nõuete kohta:
www.fontes.ee/talendipank. Kan-
dideerimistähtaeg on 12. jaanuar.

Koolituse teema

Aeg, hind

Korraldaja, info

ARVUTIKOOLITUS

**Komplektkursus – AutoCADi algkursus + põhi-
kursus.** Komplektkursus on loodud neile, kes pole
varem AutoCADiga kokku puutunud, kuid kellel on
vaja sellega töötada ja soov omada tarkvarast ka
põhjalikum ülevaade. Läbides alg- ja põhikursuse,
omandab osaleja põhilised AutoCADi kasutamiseks
vajalikud oskused ning saab ülevaate programmist.

13.01; 15.01; 19.01;
21.01; 23.01

480 € + km

Meie koolituskalendris on veel järgmised kursused:
AutoCADi algkursus 12 ak t (ka venekeelsena!)
AutoCADi põhikursus 18 ak t (ka venekeelsena!)
AutoCAD 3D kursus 20 ak t (26.-28.01)
AutoCAD 3D sisekujundajatele 20 ak t
Visualiseerimine AutoCADis 12 ak t
AutoCADi kursus haljastajatele 20 ak t
AutoCADi kursus konstruktorile 20 ak t
Revit Architecture'i algkursus 20 ak t
Revit Architecture'i jätkukursus 18 ak t
Revit Structure'i algkursus 20 ak t
3ds Max'i baaskursus 20 ak t
Autodesk Inventori baaskursus 20 ak t
Sketchupi baaskursus 12 ak t

240-480 € + km

AutoCADi alg- ja põhikursust korraldame ka Tartus:
AutoCADi algkursus Tartus 26.-27.01.2015,
AutoCADi põhikursus Tartus 28.-30.01.2015.

Korraldame kursusi rühmadele nii meie ruumides kui ka kliendi juures.
Võimalik tellida tarkvara- ja eraõppekonsultatsioone. Koolitustel osalenud
saavad kaasa õppematerjalid koos ülesannetega.
Vaata lisainfot ja sooduspakkumisi: www.usesoft.ee
Usesoft Facebookis: www.facebook.com/usesoft.cad

AS USESOFT
Tobiase 8, 10147 Tallinn
tel 630 5105
kontakt@usesoft.ee
www.usesoft.ee

AUTODESK
Silver Partner
Architecture, Engineering & Construction
Media & Entertainment
Authorized Certification Center
Authorized Training Center

Üks rida (kursuse info) koolituskalendris 27 € + km.
Tellides vähemalt kolm rida, on logo TASUTA, muidu ühe rea hinnaga.
Reklaami tellimine: tel 661 3339, e-post maie.viilup@lehed.ee

EESTI EKSPRESS
reklaam.lehed.ee

Õnne sünnipäevaks!

AITA KIVI

Eesti Ajalehtede Liit

SUUR VEINIJUHT

KALEV KESKÜLA, KADRI KROON, SIIRI KIRIKAL

Kalev Kesküla veinijuhi
põhjalikult täienda-
tud ja kaasajastatud
versioon, mis annab
ülevaate kõigist täht-
samatest veinimaa-
dest, nende ajaloo-
st, veinipiirkondadest ja
viinamarjasortidest.
Veinimaa ülevaade
järel tutvustatakse
meie kauplustes ja veinipoodides esindatud
veine ja nende tootjaid.

JÕULUKUULID

ARNE & CARLOS

kuule on imelihtne kududa ja kui sa kord juba
alustad, ei suuda sa enam lõpetada. Raamatus
on üks lihtne kudumisõpetus ja 55 mustrit.

Arne & Carlos on
Norra moeloojad, kes
on traditsioonilisi
Põhjamaade kudumite
mustreid järgides loo-
nud jõulukuulide sar-
ja, mis on populaarne
kogu maailmas. Kau-
nista jõuludeks kodu
ja loo oma kätega
imeline kingitus perele
ja sõpradele. Jõulu-

SÖÖME LIHA

LIINA KARRON

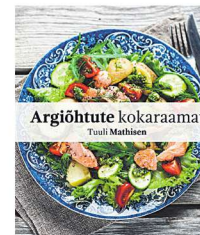

mis kuluvad meile kõigile ära siis, kui tahaks
midagi vana ja head, kindlat ja korralikku. Need
on toidud, mis õnnestuvad alati.

Tuled õuest, lumesadu.
Jalad märjad, kõht tühi,
pea lai. Aga köögis
on soe, pliidi all prak-
sub tuli ja sahvris ootab
kena praetükk. Teritad
noa, tõstad liha toekale
lõikelauale ja olemine
paraneb hetkega. See
raamat on pühendatud
just neile liharoogadele,
mis kuluvad meile kõigile ära siis, kui tahaks
midagi vana ja head, kindlat ja korralikku. Need
on toidud, mis õnnestuvad alati.

ARGIÕHTUTE KOKARAAMAT

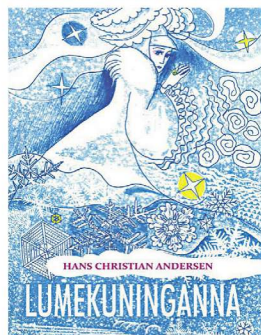
TUULI MATHISEN

Raamatust leiad liht-
sate, kiirelt valmivate
ja tõeliselt maitsvate
toitude retseptid.
Kõikide roogade puhul
on lähtutud sellest, et
nende valmistamine ei
nõuaks aega üle tunni.
Samuti pole tarvis
kasutada keerukaid
tehnikaid ega haruldasi köögivahendeid. Samas
on mitmed neist toitudest sellised, mida sobib
piinlikkust tundmata pakkuda ka ootamatutele
või siis vastupidi, oodatud külalistele.

LUMEKUNINGANNA

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

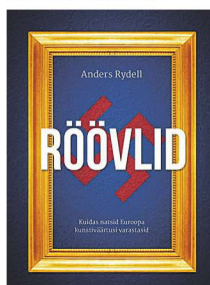

vareste, nõi, hirmsate röövlite kui heatahtliku
põhjapõdraga.

Lummav ja kõhe-
davõitu muinas-
jutt kaunist,
kuid üksildasest
Lumekunin-
gannast, kellel
õnnestub meeli-
tada oma jäälossi
väike Kaj. Kaj
hakkab otsima
väike vapper
Gerda, kes satub
oma teel kokku
nii rääkivate

RÖÖVLID. KUIDAS NATSID EUROOPA KUNSTIVÄÄRTUSI VARASTASID

ANDERS RYDELL

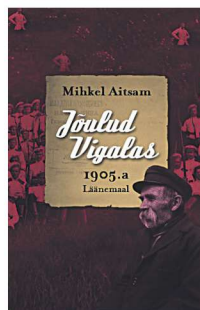

Michelangelo jpt meistriteosed. Anders Rydell
uurib raamatus natside kultuurihuvi ja seda,
kuidas sai kunst Kolmanda Reichi poliitika olu-
liseks osaks.

Mõned päevad pärast
Saksamaa allaandmist
Teises maailmasõjas
leiti hämmastav
aare. Austria Alpides
peituvat Altaussee
soolakaevanduse
sügavustest avasta-
sid liitlasväed kõigi
aegade suurima kuns-
tikogu – tuhanded
Rembrandti, Rubensi,
Michelangelo jpt meistriteosed. Anders Rydell
uurib raamatus natside kultuurihuvi ja seda,
kuidas sai kunst Kolmanda Reichi poliitika olu-
liseks osaks.

JÕULUD VIGALAS

MIHKEL AITSAM

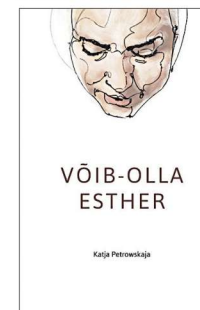

osalenuid ja kasutas kõiki toona kättesaadavaid
arhiiviallikaid.

Eesti kirjanik ja ajakir-
janik Mihkel Aitsam
(1877–1953) oli Lääne-
maa Vigala valla mees,
kes noorena sattus
1905. aasta sündmuste
keskmesse. Selle raa-
matu kirjutamiseks tegi
Aitsam uurimistööd
ligikaudu 30 aastat. Li-
saks isiklike läbielamis-
te kirjapanekule inter-
vjueeris ta sündmustes

VÕIB-OLLA ESTHER

KATJA PETROWSKAJA

väljaspool ametlikku kaanonit on olemas päris
ajalugu, perelugu, inimese lugu, keel ja juured.

„Võib-olla Esther“ on
fiktsiooni ja autori
autobiograafia piiril
balansseeriv lugu, mis
viib lugeja Euroopa
erinevatesse nurka-
desse, mäletamisra-
dadele itta ja läände.
„Millise arvu juures
kaob inimene?“ küsib
autor, nõukogude
inimene, kes avastab
täiskasvanuna, et

HEA
LUGU

Telli telefonil 680 4443 või www.healugu.ee

Toimetaja Külli Värnik, kylli.varnik@lehed.ee, tel 669 8296
 Reklaam Egle Leisner, egle.leisner@lehed.ee, tel 669 8099
 EE lisade juht Piret Tamm, piret.tamm@lehed.ee

Grillipidu talvel

Eks ole ikka nii, et suvel unistame verivorstidest ja talvel grill-lihast. Talvine grillimine on aga tõeline peavalu – tuul ja külmakraadid jahutavad grilli kiiresti maha, sütt kulub tunduvalt rohkem ja toidu valmistamine võtab meeletult aega.

Küll Värnik

kylli.varnik@lehed.ee

Vähemalt on nii tavalise grilliga. Big Green Egg lubab, et temaga saab grillida-suitsutada-hautada aasta ringi. Käisime seda lubadust möödunud nädalal Raplamaal Ööbiku Gastronoomiatulus testimas, kui Ants Uustalu meile Big Green Eggil kolmekäigulise lõuna valmistas.

Big Green Egg põhineb Aasia saviahju kamado disainil, mis on üle 3000 aasta vana. Pärast Teist maailmasõda avastasid Jaapanis kamado ameeriklased ja viisid selle endaga koju kaasa. Mõnikümme aastat hiljem asendati varem kasutusel olnud savi spetsiaalselt NASA arendatud kosmoseajastu keraamikaga.

Tänu kombinatsioonile suurepärase disainist, tootmistehnoloogiast ning parimast keraamikast on Big Green Egg üks tõeliselt vastupidav toiduvalmistamise vahend, millel on pikem töö- ja eluiga kui mistahes teisel sarnasel seadmel. Big Green Egg annab õues küpsetamisele täiesti uue tähenduse, sest grillil saab toitu valmistada aasta läbi. Tänu keraamilisele topeltseinal ja isolatsioonomadustele ei mõjuta välistemperatuur sisetemperatuuri üldse ning küpsetuskuumust saab ka väliste miinuskraadide korral reguleerida ühe kraadise täpsusega vahemikus 70–350 °C.

Big Green Eggil omapärane välimus tagab muna sees pideva õhuvoolu. See omakorda

kindlustab ühtlase küpsemise ja üliefektiivse söepõlemise. Kogu toiduvalmistamise ajal pole vaja sütt lisada, sest ühest täiest sõest jagub 4–6 tunniks (madalal temperatuuril suitsutades kuni 14 tunniks). Kui söögitegemine on lõppenud, saab söed luugi ja korgi sulgemisega kiiresti kustutada ning järgmine kord taas süüdata.

„Big Green Egg on palju enam kui lihtsalt grill,” ütleb Ants Uustalu, kes kasutab seda oma restoranis – Ööbiku Gastronoomiatulus – aasta läbi. „Grillahi annab toitudele imelise maitse, lisaks on seda lihtne kasutada. Road küpsevad justkui ise ja väligrillahju kasutusomadused on lõpmatud – pole vist toitu, mida Big Green Eggiga valmistada ei saa. Eriti lihtsaks teeb grilli kasutamise suurepärase lisavarustus, mis on hästi läbi mõeldud. Peale kõige eelneva on Big Green Eggil ka lihtne puhastada ning see roheline muna näeb väga stiilne välja,” ei ole kokk kiidusõnadega kitsi.

Eestisse tarnib Big Green Egge aiasalong Homeyard. Valikus on seitse suurus, neist väikseima (mini) võib vabalt kaenlasse võtta, kõige suuremasse (XXL) mahub kükitama keskmine eesti mees. Rohelise muna kulinaarne võimekus on kõigil suurustel sama, erinevus on ainult toidu koguses, mida soovitakse valmistada. „Oma perele söögi valmistamiseks ja vahel külaliste kostitamiseks on medium täiesti paras,” teab Homeyardi juhatus liige Tauno Maasik omast käest.

Big Green Eggi talvemenüü

Õuna-suitsuforellisalat leivakrutoonide ja viie minuti munaga

- › 350 g jõeforelli fileed
- › soola, suhkrut
- › õunapuulaaste

Pane õunapuulaastud ja grillisüsi vaheldumisi grilli ning süüta. Kui BGE ilusti tossab, maitsesta forell soola ja suhkruga ning pane, nahk ees, restile. Temperatuur ei tohiks tõusta üle 90 kraadi (hea oleks kuni 76 kraadi). Hoia kala 6–7 minutit.

Keeda neli muna. Tõsta BGE temperatuur 250 kraadini ja aja vesi väikeses potis keema. Tõsta munad keevasse vette, keeda 5 minutit ning jahuta kohe külma vee või lumega.

Leivakrutoonide valmistamiseks lõika kolm viilu jõululeiba kuubikuteks, sega kergelt õliga, maitsesta ning pane panniga grillile. Hoia grillis 250kraadist temperatuuri.

MARINEERITUD PUNANE SIBUL

- › 3 punast sibulat
- › äädikat
- › suhkrut
- › soola
- › vett

Aja vesi keema ja valmista magushapu marinaad. Viiluta sibul õhukesteks ratasteks, pane marinaadi, sega ning tõsta kohe jahtuma – muidu kaotab sibul oma ilusa punase värvi. Serveeri kõik koos lehtsalatiga.

Õuna-mustikapurukook

- › 6 õuna
- › 200 g mustikaid
- › pruuni suhkrut
- › võid
- › kaneeli
- › 50 g võid (väikesed kuubikud)
- › 50 g nisujahu
- › 70 g kaerahelbeid
- › 70 g pruuni suhkrut

Koori õunad, tükelda ning pane või ja kaneeliga potti ja grillile. Hauta paar minutit, lisa mustikad ja maitsesta suhkruga.

Tükelda või kuubikuteks. Pane kõik ained kaussi ja sega kätega läbi, kuni tainas jääb sõmer ja tuleb käte küljest lahti. Kui tainas jääb veel ühte tükki, peab jahu või kaerahelbeid juurde panema. Pane õuna-mustika segu koogivormi(desse), raputa peale puru ja küpseta veel grillil, kuni puru läheb natukene krõbedaks. Serveeri vaniljäätisega.

Grillitud pardirind punase kapsa ja grillitud kõögiviljadega

- › 2 pardirinna fileed
- › soola, pipart

Eemalda pardifileelt kelmed ja üleliigne rasv, lõika nahale sõrestik ja maitsesta. Grilli 110 kraadi juures mõlemalt poolt 5 minutit ja tõsta „puhkama”.

Lõika juurseller sektoriteks, porgand kangideks ja pastinaak ribadeks. Määri kõögiviljad õliga ja lisa soola. Grilli 200 kraadi juures mõlemalt poolt, kuni tekivad ilusad grillitriibud.

PUNANE KAPSAS

- › 1 väiksem punane kapsas
- › 50 g võid
- › 50 ml õli
- › 3 tera nelki, 1 kaneelipulk, kardemoni, koriandrit
- › 50 g rosinad
- › 40 ml punase veini äädikat
- › 100 g mett
- › soola

Viiluta kapsas ja kuumuta õliga läbi, lisa maitseained ja äädikas. Hauta, kuni kogu vedelik on aurustunud, ning lisa mesi. Kõige lõpuks lisa või ja maitsesta vajadusel soolaga. Kapsas peab jääma ilusat punast värvi ning kergelt jõuluvürtsine ja mahlane.

Me oleme Big Green Egg. Nimeta meid söögisõpradeks, toidufriikideks või kulinaarseteks hedonistideks. Me lihtsalt usume, et elu maitseb hästi ning meie meeled on kingitud maitsmaks elu täiel rinnal.

Jõulutunnet otsimas

Jõuludeni on jäänud kõigest nädal, aga maa on must ja väljas valitsevad plusskraadid – mingisugust jõulutunnet pole ollagi.

Külli Värnik

kylli.varnik@lehed.ee

Kodus aitab jõulumeeleolu luua tuppa toodud kuusk ja köögist tulevad piparkoogilõhnad, aga linnas jalutades (vähemalt päevasel ajal) on tunne hale. Jah, kaubanduskeskustes kõlavad pühadeviisid ja inimesed tormavad ummisjalu kingiotsinguil, aga jõulutundeks seda pidada ei saa.

Maaliline jõuluturg

Raekojaplats on jõulurüüs ja see on küll koht, kus peaks jõulutunde kätte saama. Ilus, maitsekalt ehitatud kuusk, kenad käsitööputkad, vanalinnas tiire tegev jõulurong – see kõik on midagi neile, kes argiaskeldustes pühad unustanud on. Ega ilmaasjata pole Tallinna vanalinna jõuluturgu valitud üheks ilusamaks talviseks sihtkohaks.

Jõuluturul pakutakse suurt valikut kingitusi: jõuluehteid, kampsuneid, mütse, kindaid ja susse. Aga käsitöö vahele on ära eksinud ka mitmed toiduputkad. Siin saab maitsta ja osta sinke, vorste, andersäga, aga ka metsseapraadi ja suitsutatud koprasaba. Loomulikult ei puudu valikust piparkoogid, käsitöö-

kommid ja muud maiustused. Külma peletamiseks võib rüübata klaasikese hõõgveini.

Restorane igale maitsele

Jõuluturul möllamisest väsinud saavad kosutust raekojaplatsi restoranidest. Neid on seal kümneid ja endale meelepärase menüü leiab igaks.

Kes tahab ajas tagasi rännata, võib sisse astuda keskaegse miljööga Olde Hansasse. Kellele selline ajahüpe liiga pikana tundub, sellele sobib Scheeli – kuna maja on ehitatud 1920ndatel, on ka interjööris rõhutatud juugendstiili. Avaras uhke vaatega saalis on palju antiikmööblit ja juugendile kohast toataimede rohelistust. *Art nouveau* hõngu lisavad lillilise tapeediga kaetud seinapaneelid, laemaalingud ja valgustid.

Vene kööki tutvustab restoran Troika. Ja venepärane pole seal ainult söök: Troika on elamusrestoran, kus saab osa vene kultuurist ja traditsioonidest. Jäähülma viina valatakse kõrge joana, roogasid serveeritakse slaaviliku lahkusega, tantsu- ja lauluprogramm loob vastava meeleolu – restoranist lahkudes on tunne, et oled kaasa saanud tükikest Venemaast.

Tõeline vanalinna pärl
Scheeli Restoran pakub romantilist
juugendatmosfääri ja 1920ndate
köögikultuuri parimaid maitseid!

Vana turg 2. Tallinn
671 3597 + info@scheeli.eu
www.scheeli.eu

Krua
THAI RESTAURANT

**TAI RESTORAN KRUA:
KILLUKE TAIMAAD
SIINSAMAS!**

Reserveeri laud: +372 6 462 613

www.krua.ee | facebook.com/tairestorankrua

Tule ja lase hea maitsta oma lemmikutel Tai köögi roogadel siinsamas, Tallinna südalinnas! **Lõunahetked äripartnerite või töökaaslastega, hõrgutavad õhtusöögid pere ja sõpradega - tule juba täna!**

Krua

Vana-Viru 13

Narva mnt

Viru väljak

6 462
613

Take
away!

Koduseid Eesti sööke antakse Liisu juures, modernset Eesti kööki pakutakse Kaera-jaanis. Talvisel ajal on tervise turgutamiseks hea abiline küüslauk, mida serveeritakse nii praadides kui ka magustoitudes küüslaugu-restoranis Balthasar.

Pidusöök raekojaplatsil

Restorane on platsil veel ja veel, üks uhkem kui teine. Suurte vahele jääb ehk pisut vähem märgatud Rae. Kõigest 40kohaline söögikoht on usumatult hubane. Menüü on samuti hoolega valitud, ja mis pole sugugi vähetähtis – hinnad on raekojaplatsi staatust arvestades vägagi normaalsed. Imemaitsev koorene trühvli-kukeseenepasta maksab 8,90 eurot, veidi toekam Viini šnitsel sea sisefileest 12,90 eurot. Söömaaja lõpetuseks sobib oivaliselt brüleelekreem värskete marjadega (3,90 eurot). Kuni 1. veebruarini kehtib seal jõulumenüü, kus rikkaliku kolm käiku saab 25 euro eest. Vähem oluline pole seegi, et joogikaart on mõistliku hinnaga.

Hilisõhtuste raekojaplatsi külastajate rõõmuks tegutseb JazzClub Clazz, mis mai-kuus uue hooga taas avati. See on ainulaadne restoran-klubi, kus seitsmel öhtul nädalas saab nautida džässi, bluusi, ladina rütme ja maailma muusikat nii eesti- kui ka välismaiste artistide elavas esituses. Ja mitte ainult – sinna juurde pakutakse tasemel euroopaliku kööki kuni varajaste hommikutundideni.

Lime
BUFFET

Hommiku-buffet

E-R 8.30–11.00

Lõuna-buffet

E-R 11.00–16.00

www.limebuffet.ee

Narva mnt 11d, Tallinn

Lime-Buffer

Rahulikku saabuaid pühi!

drink

Bar & Grill

SÖÖ · JOO · NAUDI

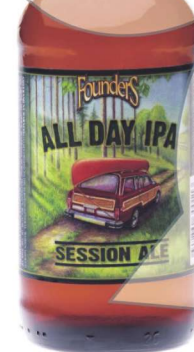

IMPERIAL STOUT

Kümnest odrasordist pruulitud stout on pehme kui siid, ent samas tugev ja tummine. Serveeri seda tüüpi keldrijahedalt. Lisa tulle veel üks halg, lükka jalad sirgeks ja naudi selle talvise soojendaja igavest sõprust. Alkoholisaldus: 10.5% IBU: 90

BACKWOODS BASTARD

Sind ootavad mõnused ja soojad ühelinnaevisevski, tammiste burboonivaatide, suitsu, karamelli ja linnase aroomid, sekka pisut maiselid vürtse ja tumedat puuvilja. Iga sööm lööb takka üles ja kõditab maitsemeeli. Alkoholisaldus: 10.2% IBU: 50

ALL DAY IPA

Seda õlut oledki oodanud. Vaigista õllemeele vajadused, kuid hoiu pea selge. All Day IPA on looduslikult pruulitud õlu, milles kombineeruvad linnase, teravilja ja humala maitse. Kõik on tasakaalus, et tagada optimaalne aroomibukett ja puhas viimistlus. Sobib nii ausa tööpäeva teenitud lõpuks kui ka elu lihtsate rõõmude tähistamiseks. Alkoholisaldus: 4.7% IBU: 42

drink

SHOP

Take home & enjoy!

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist.

PÄIKESE KÄTTE: Tantrakoolitusel osalevad õpetlased kogunevad korraaks oma konte soojendamaks.

Mu Himaalaja kodu

Kuigi ööd on Põhja-Indias külmad ja koldesoojuseta, kadestab **Ingvar Luhaäär** siiski neid, kes kõik talved sealses karguses veeta saavad.

Himaalaja eelmägedes, kus anavad tooni metsaga kae- tud mäeahelikud, on taamal näha juba ka lumiseid tippe. Paljud vanad kohanimed sisaldavad siin tõdemust, et ollakse inimeste maailma lõpus. Kuid edasi – seal, kus on lume kodu (sõnad *hima laia* tähendavadki hindi keeles just seda), algab ju jumalate maailm! Kui palju on siin püstitatud Šiva auks pungakujulisi kivist templeid, otsas metallteravik. Piksevarras? Oma üllatuseks saan teada, et just nii see ongi mõeldud. Ma ei tea ühtki teist usundit, kus kutsutaks oma jumalat kohale sellisel rabavalt vägeval viisil.

TEMPLEID ÜMBRITSEVAD himaalaja seedrid on mitu korda jame-

damad kui meie kuused, okkad pikad ja pehmed, tumehelised, tüvekrobedused meenutavad tuhmunud betooni – suursugused puud. Samas tuuakse sulle süles hoidmiseks ja pildistamiseks – mõistagi väikese tasu eest – harukordselt koheva vilgaga valgeid punasilmsid jänkusi. Orgudes on riisipõllud, teel mängivad ahvid, keda koerad kihutavad aeg-ajalt puude otsa. Pärdikud on tähelepanelikud ja vilkad, napsavad turistilt banaani või lausa koti banaanidega; inimesed on nende kogemuse järgi aeglased ja kohmakad olevused, keda ei maksa eriti karta.

Kärestikuliselt jõelt kostab paadisõitjate õudusoiged. Tõelisi sportlasi näeb harva, enamasti istub suure kummipaadi päras kohalik proff, kes püüab suurematest kividest mööda tüürida, kiivrites ja päästevestides kaasasõitjate osaks on vaid paadiparaid ümbritsevast nõorist kinni hoida ja karjuda.

India Himaalaja pealinnas Shimlas väärib vaatamist omaaegne asukuninga loss, millest suviti valitseti

kogu Briti Indiat – inglastele oli tasandiku 40kraadiline kuumus ikka liig mis liig. Loss on sedavõrd koloriitne, et sellest sai Sigatüüka kooli prototüüp Harry Potteri filmides.

Hotelli tuleb siinkandis hästi valida: kahese toa 20 euro eest võid saada sellise, mis on külm kui hundilaut, võid aga leida ka täiesti õdusa konditsioneerikutega. Meie mõistes kütmist siinkandis ei tunta, isegi inglased ei suutnud juurutada kohalike hulgas kaminakultuuri – mis oleks siin talvel ometi väga mõnus –, küll aga on arenenud tihked vammuste ja 10 cm paksuste tekkide kultuur. Meie esivanematel ei saanud tekkidagi niisugust mõtet, et võib-olla veab kevadeni välja ka ilma kütmata, siin aga küll: päeval

Ilmselt on esimene asi, mida siin tuleb lapsele õpetada: vaata, et sa koduuksest välja astudes kuristikku ei kuku!...

päikese käes on temperatuur kaks-kümmend kraadi, öösel nullilähedane. Kunagi ei pea sel aastajal küsima, milline ilm on homme, sest niipea kui päike tõuseb, särab ta pilvitus taevast õhtuni.

Kohati on järsud mäeküljed tihedasti täis ehitatud mitmekorruselisi maju. Ilmselt on esimene asi, mida siin tuleb lapsele õpetada: vaata, et sa koduuksest välja astudes kuristikku ei kuku!...

SIINNE KANT ON OLNUD KODUKS kahele sedavõrd silmapaistvale loovisiksusele nagu dalai-laama ja Nikolai Roerich. Majas, kus suur vene kunstnik ja usuline mõtleja maalilises Naggari mägikülas kaksikümme aastat koos naise, poegade ja nende naistega elas, on nüüd selline huvitav muuseum, kuhu sisse ei lasta, kuid saab teha ringi maja ümbritseval palkonil ja iga toa aknast sisse vaadata. Akna kohal on ka kirjas, kelle tuba see oli ja milleks seda kasutati.

Esialgu nagu imelik: lapsepõlv on meelde jäänud, et võorast aknast sisse vaatamine pole viisakas, aga saame sellegagi hakkama. Siin käis Roerichil ka palju kuulsaid külalisi, nagu Nehru ja Indira Gandhi.

Mitmes spetsiaalselt selleks ehitatud hoones on nüüd välja pandud suur osa kunstniku Naggari valminud loomingust. Enam kui ta sügavsinistes, valgetes ja pruunides toonides Himaalaja vaated mõjus mulle üks veneaineline maal: hämaruses rohmakavõitu valgeseinaline kirik, sellest välja valgunud kuldne voog, milles võib vaid aimamisi näha üksikuid kirikulippe ja riste – “Ülestõusmispühad”.

MAJAST KÕRGEMAL MÄENUKIL on suurte seedrite all seegi kiviplat, millel põletati Roerichi maine keha. Naggari on saanud nüüd venelastele lausa palverännukohaks, kusjuures kodumaal pole suhtumine suurmehele sugugi ühene; õigeusukirik on ta õpetuse isegi ametlikult hukka mõistnud. Eks Roerich oli ka üks New Age'i eelkäijaid. Nüüdseks on seda energeetilist maailmapilti ja Ida usunditest õppimise ideed juba tunduvalt edasi arendatud, kuid raskelt läheb ikkagi mõne iseenesest väga lihtsa asja omaksvõtt, näiteks, et aeg oleks näha kogu inimkonna usuelulises kogemuses ühtset tervikut või et seksuaalsusel on usuelus oluline roll. Ootan, et Eestis mõni ärksam pastor teeks oma koguduses noortele õpi-

Viru Reisid

TALLINN
Narva mnt 7-347, III sissepääs, III korrus
tel 610 9321, 610 9322
e-post tallinn@virureisid.ee
JÕHVI Keskvaljak 9
tel 337 0594, 337 1216
e-post viru.reisid@neti.ee
www.virureisid.ee
TARTU Tartu Reisibüroo OÜ
Aleksandri 8, tel 734 4190
PÄRNU Pärnu Reisibüroo
Rüütli 32, tel 444 5105

JÜULU- JA AASTAVAHETUSREISID
JÜULUD LAPIMAAL, KÜLLA JÜULUVANALE (4 p)
20.–23.12; 27.–30.12. H: 109–249 €
AASTAVAHETUS PARIIS (9 p, laev-buss) 27.12.2014–
04.01.2015. H: 289 €
AASTAVAHETUS BERLIINIS JA TROOPILINE PARADIIS (6 p)
29.12.2014–03.01.2015. H: 179 €
REISIKALENDER 2015
Eelregistreerimissoodustus 10% kuni 1. jaanuarini 2015
KASTANIÖITES PARIIS JA TULPIDE HOLLAND (10 p, laev-buss-laev) 20.–29.04. H: 389 €
KASTANIÖITES PARIIS JA TULPIDE HOLLAND (10 p, laev-buss) 19.–28.04. H: 349 €
HOLLANDI LILFESTIVAL 7p (laev-buss) 22.–28.04. H: 279 €
JÜUDIS! SIGULDA LILLELAAT (1 p) 02.05.2015. H: 22 €
UNELMATE PARIIS (9 p) 13.–21.03; 14.–22.03; 07.–15.08. H: 279 €
ITALIA RINGREIS (9 p) 13.–21.03; 14.–22.03;

30.03.–07.04; 04.–12.06; 09.–17.07; 21.–29.08; 24.09.–02.10; 17.–25.10. H: 279–299 €
KLASSIKALINE ITALIA RINGREIS (11 p) 28.03.–07.04 (lihavõtte Roomas); 02.–12.06; 09.–19.07; 19.08.–29.08; 22.09.–02.10. H: 319–379 €
JÜUDIS! SUUR ITALIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA 01.–13.06; 05.–17.08. H: 439 €
KREEKA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA (13 p) 13.–25.05; 23.07.–04.08. H: 379–419 €; 24.06.–06.07. H: 449 €; 05.–17.09. H: 409 €
HISPAANIA PUHKUS (14 p) 26.04.–09.05; 20.09.–03.10. H: 439–449 €
HISPAANIA PUHKUS (12 p) 01.–12.05; 16.–27.10. H: 389 €
SUUR HISPAANIA RINGREIS (15 p) 22.07.–05.08 (välja müüdu); 05.–19.08 lisabuss! H: 468 €
BERLIIN JA TROOPILINE PARADIIS (6 p) 14.–19.03; 15.–20.03; 15.–20.06; 17.–22.10. H: 179 €
REIS SAKSAMAA SÜDAMESSE (8 p) 14.–21.06. H: 249 €
SAKSA HANSATEE – BERLIIN – TAANI (9 p) 10.–18.07. H: 319 €

FANTASTILISED AUSTRIA VÄIKELINNAD (9 p) 14.–22.06. H: 319 €
AUSTRIA-BAIERI-SVEITS-LICHTENSTEIN (10 p) 25.06.–04.07; 20.–29.08. H: 293 €
BAIERIMAA-SVEITS-LICHTENSTEIN-TSEHHI-POOLA (9 p) 26.06.–04.07; 21.–29.08. H: 269 €
LONDON-PARIIS (11 p) 09.–19.07. H: 349 €
SOTIMAA-INGLISMAA-LONDON (13 p) 22.07.–03.08; 07.–19.08 lisabuss! H: 469 €
JÜUDIS! LONDON – LÜUNA-INGLISMAA (10 p) 07.–16.08. H: 317 €
JÜUDIS! PARIIS JA PUHKUS ATLANDI Ookeani ÄÄRES 10.–20.07. H: 349 €
PARIS – LOIRE'i ORU LOSSID – BRETOONIMAA – NORMANDIA (11 p) 06.–16.08. H: 349 €
PRANTSUUSE RIVIERA RINGREIS (11 p) 20.–30.08. H: 399 €
JÜUDIS! IMELINE GOTLAND (6 p) 15.–20.06. H: 299 €
UNELMATE KESK-NORRA (7 p) 04.–10.06; 20.–26.08. H: 289 €

FANTASTILINE PÕHJA-NORRA (NORDKAPP) – LOFOODID JA LAPIMAA (8 p) 25.06.–02.07; 05.–12.08. H: 309 €
CZESTOCHOWA – PRAHA – VARSSAVI – KARLOVY VARY – KARLŠTEJN (6 p) 14.–19.03; 15.–20.03; 15.–20.06; 08.–13.08; 18.–23.10. H: 169–179 €
BUDAPEST, BALATONI JÄRV, KRAKOW JA VIELICZKA SOOLAKAEVANDUS (6 p) 14.–19.03; 15.–20.03; 15.–20.06; 09.–14.08; 18.–23.10. H: 179–199 €
PETERBURI, TSARSKOJE SELO, PETERHOFF (3 p) 15.–17.05; 22.–24.05; 29.–31.05; 03.–05.07. H: 119 €
JÜUDIS! NOSTALGILINE VALGEVENE 11.–17.07. H: 199 €
JÜUDIS! MOSKVA KULDNE RING (8 p) 11.–18.07. H: 299 €
HORVAATIA-SLOVEENIA RINGREIS (10 p) 17.–26.05; 02.–11.06; 27.06.–06.07; 24.07.–02.08; 20.–29.08; 04.–13.09. H: 249–275 €
HORVAATIA – SLOVEENIA – BOSNIA JA HERTSEGOVIINA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA (13 p) 15.–27.05; 25.06.–07.07; 21.07.–02.08; 18.–30.08; 02.–14.09. H: 349–369 €

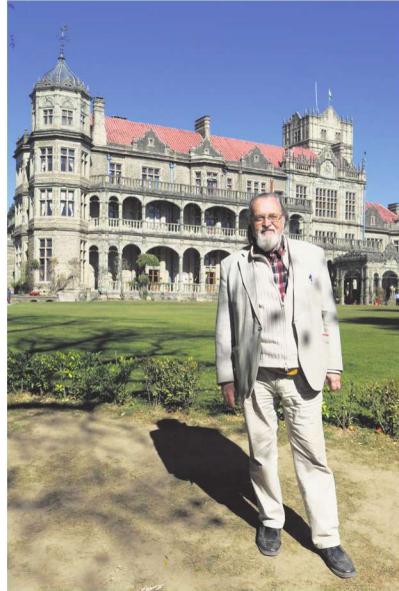
HORVAATIA – SLOVEENIA – BOSNIA JA HERTSEGOVIINA – MONTENEGRO – ALBAANIA (14 p) 04.–17.09. H: 399 €
JÜUDIS! ISTANBUL JA RUMEENIA – BULGAARIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA MUSTA MERE ÄÄRES (14 p) 21.07.–03.08; 03.–16.09. H: 469 €
MALTA-SITSILIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA (16 p) 26.09.–11.10. H: 669 €
HISPAANIA-PORTUGAL-MAROKO (21 p) 23.09.–13.10. H: 769 €
SUUR TÜRGI RINGREIS JA KÜPROS (23 p) 20.09.–12.10. H: 849 €
VENEKEELSE RÜHMAD!
ITALIA RINGREIS (9 p) 09.–17.07. H: 299 €
UNELMATE PARIIS (9 p) 07.–15.08. H: 279 €
HORVAATIA – SLOVEENIA – BOSNIA JA HERTSEGOVIINA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA (13 p) 18.–30.08. H: 369 €
HISPAANIA PUHKUS (14 p) 21.09.–04.10. H: 459 €

Väljasõitudega: Jõhivist, Tallinnast, Tartust, Pärnust. Püsiklientidele ja gruppidele soodushinnad. NB! Bussikohtade broneerimine seniks, kuni kohti jätkub! NB! Kindlasti helista ja küsi infot ning vaata meie kodulehte www.virureisid.ee!

ringi, kus uuritaks ka teisi usundeid – ise nad ju on ometi usuteaduskonnas õppinud ka võrdlevat usuteadust. Pretsedent on täiesti olemas, eks öelnud Uku Masing: “Täna Jumalat Jeesuse Kristuse läbi, et olen mõistnud Buda õpetuse.”

Himaalaja põlisrahvas on väikest kasvu ja süsimustade juustega, Dharamsala tänavapildis hakkavad aga aina enam silma lillades rüüdes iseteadvate nägudega Tiibeti mungad. Kartused, et Tiibeti kultuur sureb paguluses välja, on õnneks küll täiesti alusetud, Himaalajas see nüüd lausa õilmitseb. Dehradunis on valminud tohutu luksuslik stuupa (muidugi tänu Ameerika ja Euroopa poolehoidjailt kokkuvoolanud rahale), mis on ometi täielik kits. Hoopis parema mulje jätavad Padmasambhava kullatud hiigelkuju Rewalsari järve ääres ja uhiuued templid, kloostrid ja Tiibeti stiilis aiad Dharamsalas. Imetlusväärne, kuidas üks väike rahvas on suutnud paguluses end oma vaimuvara abil sellisel määral maksma panna, et võib lubada endale isegi teatavat kõrkust: selle asemel, et korralikult inglise keel ära õppida – nagu pagulasele kohane –, panevad tiibeti keelt õppima kõiki, kes soovivad nende õpetusest sügavalt osa saada...

Kui Shimla-Mandi-Manala joonel leidub metsaga kaetud mäeahed

likke kõvasti üle saja kilomeetri, siis Dharamsala kandis on neid ainult mõni ja juba tõusevadki su ees ületamatu müürina püsti lumega kaetud kaljumäed, mis annavad siinsele maastikupildile aukartustäratava suurejoonelisuse.

REKLAAMID MULLE ÜLDISELT ei mõju, kuid nähes plakatit, millel mägi-maastiku taustal üles rivistunud hotellipersonal hüüab: “Tulge peagi tagasi oma Himaalaja koju!”, tulid küll pisarad silma. Miks mitte tagasi tulla, kui siin on nii hea just siis, kui meid kodumaal rusub troostitu hilissügis, ja kui siin elada on kolm-

RASHTRAPATI NIWAS: (Vasakul) 1888. aastal valminud Briti asevalitsejate residents kuulub nüüd India Instituudile. Lendluudpalli seal ei õpetata.

ROERICHI MAJA: Eestiski maalinud vene kunstniku majamuuseumi sisemust saab uudistada peamiselt akende kaudu.

neli korda odavam (maitsva vürtsika supi saab näiteks 40 eurosendi eest ja tänavatoitlustus – mis on küll ka üksjagu ohtlik – ei maksa meie mõistes üldse midagi) – kalli lennupileti aga võib kompenseerida, ostes kaasa midagi eripärast müügiks oma tutvuskonnas, kas või tõeliselt häid viirukipulki – nagu toob neid minust veel palju fanaatilisem India-rändur, Jõgeva poiss Hillar Teräva. Olen mõelnud: tore oleks elu lõpul tõdeda, et ühe aasta oma elust olen veetnud Indias. Paljude eri reise kogusummana hakkab mul nüüd üksteist kuud täis saama, Hillar on aga kõik sügised-talved enamasti Indias.

Huvituseta pole ehk seegi, et kõik, millest ma siin kirjutasin, ei paikne mitte mingites tohututes avarustes, vaid umbes Eestimaa suurusel maa-alal.

FOTOD INGVAR LUHAÄÄR

REISIDIIL

Mõni hea reisipakkumine, mis oli saadaval Kohvri trükkimineku ajal.

AEROFLOT:

edasi-tagasi lennud Helsingist Tokyosse alates **399 €** jaanuarist märtsini. aeroflot.com

COSTA CRUISES:

20päevane ühe suuna kruis Buenos Airesest Savonasse Itaalias alates **499 €** kaht reisijat eeldades. Peatused Rio de Janeiro, Salvador da Bahias, Tenerif jm. logitravel.fi

ETIHAD:

edasi-tagasi lennud Invernessist Balile alates **485 €** (385 naelast) veebruaris-märtsis. gotogate.co.uk

AIR CANADA:

edasi-tagasi lennud Stockholmist San Franciscosse koostöös Austrian Airlinesiga alates **401 €** jaanuaris. kayak.de

KLM:

edasi-tagasi lennud Hamburgist või Berliinist Kilimanjarole jaanuaris ja veebruaris alates **316 €**. klm.com/home/de/de

Pakkumiste saadavalolek võib ajas muutuda.

Seišellidel on maailma kaunimad rannad. Pildil meie giid Paul. Foto: ARGO SCHNEIDER

LISAKS SUUR VALIK EKSOOTILISI REISE LAIAS MAAILMAS:

IRAAN, BIRMA, BANGLADESH, AMEERIKA LÄÄNERANNIK, AUSTRALIA, KANADA
Reisijuht Taivo Koppel

VENEZUELA, ALASKA
Reisijuht Hendrik Relve

JAAPAN, PRANTSUSE POLÜNEESIA – LIHAVÕTTESAAR, PERUU-BOLIIVIA
Reisijuhid Kertu ja Riho-Bruno Bramanis

BHUTAN-NEPAL, TIIBET
Reisijuht Teet Toome

LAOS-KAMBODŽA, TAIWAN, KOREA
Reisijuht Märt Läänemets

BRASIILIA – AMAZONASE JÕE EKSPEDITSIOON
Reisijuht Indrek Park

TANSAANIA SAFARIREIS
Reisijuht Mati Kaal

ALBION REISID

REISID MAAILMA ÄÄRELE

Paradiis India ookeanis

SEIŠELLID

19.–28.02.2015

4 ööd Praslini saarel hotellis Paradise Sun**** ja 3 ööd La Digue saarel hotellis Le Domaine De L'Orangerie****

Hind 3695 eurot (alates 15.12 on hind 3995 eurot)

Reisijuht Argo Schneider

Metsik eksootika Kariibi meres

JAMAICA

04.–12.02.2015

Hind 3195 eurot

Reisijuht Riho-Bruno Bramanis

Hinnas on lennud, majutus, transport, hommiku- ja õhtusöögid, reisiuhi teenus, ekskursioonid Jamaical.

UUDISED

BRITISH AIRWAYS KÄSI-PAGASIREEGLID LEEBEIMAD

Lennunduse kliendisõbralikemad reeglid pardale kaasavõetava pagasi kohta on kehtestatud British Airwaysi reisijatele, arvab Hollandi portaal Beslist.nl. BA turistiklassis on lubatud lisaks maksimaalselt 23 kilo kaaluvale pagasiühikule (56 x 45 x 23 cm) pardale kaasa tuua ka sülearvuti pluss üks kerge öla- või käekott. Kõige kitsimaks kuulutas portaal Ungari odavlennufirma Wizz, kes kasseerib lennujaamas 40 eurot kõigilt "suure kabiinikotiga" ehk 42 x 32 x 25 cm mõõtusid ületava käsipagasiga saabunuilt.

TURISTID ON ASUNUD EGIPTUSESSA NAASMA

2014. aasta viimases kvartalis kasvas Egiptusesse saabuvate turistide arv 70%. Ka Kairos kasvas hotellidesse registreeruvate välismaalaste arv 50%. Kuigi seis pole veel sama hea kui revolutsiooni eel, on need numbrid roosilised alates 2011. aastast.

SINGAPUR EHITAB PLANEEDI ÄGEDAIMAT LENNUJAAMA

"Coolest airport ever built" on Singapuri uue lennujaama ehitajate moto: mitte kusagil maakeral ei leidu klaaskupliga kaetud viiekorruselist terminali, kuhu oleks rajatud 40 meetri kõrgune kohisev veejuga, tuhandeid troopikataimi mahutav botaanikaed, igaõhtune valgus-show ja lukshotell. Jewel Changi lennujaam peaks valmima 2018. aasta lõpuks, ehituskuludeks plaanitakse 960 miljonit eurot.

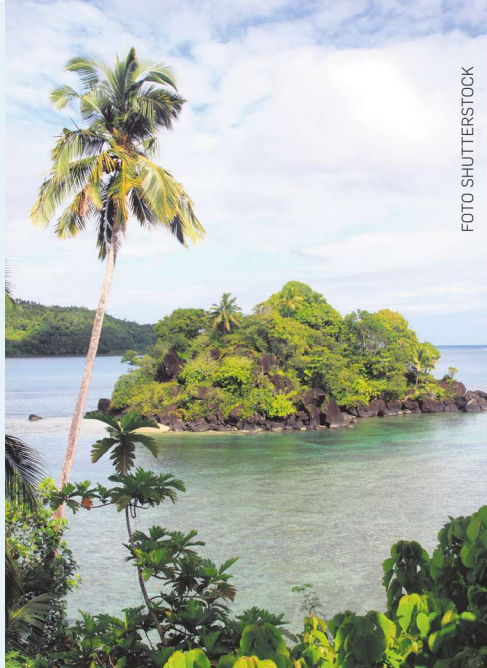

FOTO SHUTTERSTOCK

EETILISIMAD REISISIHID 2015

CNN on koostanud ülevaate kümnest kõige "eetilisemast" reisisihtpaigast. Vastutustundlikult mõtlejaid julgustatakse sõitma näiteks Palaule, Samoale (pildil), Tongale ja Vanuatu-le tunnustamaks neil tillukestel saartel kliima, põlishõimude ja ookeanivete kaitseks astutud samme, kuid tipp-10sse mahuvad ka Cape Verde (eeskujulikud sotsiaalsüsteemid), Dominica (vastuseis kommertsvaalandusele), Mauritius (200 000 uue puu istutamine), Uruguay (elektribussid ja -taksod) ja Tšiili (2018. a jõustuv süsinikumaks). Ainsa EL-i riigina pääses tabelisse Leedu, kuhu turistid peaksid porgandeid ja praänikuid viima seoses tõusuga ÜRO inimarengu edetabelis ja asjaoluga, et 22% riigi energiast tuleb taastuvatest ressurssidest.

OSTA END KODANIKUKS?

Kuigi Eesti passist on reisisid aina enam rõõmu, võib vahel pähe ju karata mõte mõne muu maa kodakondsuse soetamisest. New York Timesis ilmunud artikli kohaselt pakub oma passe 650 000 euro suuruse tasu eest näiteks tilluke Malta, kusjuures täiendavalt tuleb investeerida 350 000 eurot kinnisvarasse ja 150 000 eurot valitsuse väärtpapereisse. Austraalia plaanib tulla välja Premium Investi viisiga, mis annab püsiva elamisloa kõigest aastaga 15 miljonit AUDd suuruse investeeringu eest. Ka USAs väljastatakse aastas 10 000 EB-5 investoriviisat, mis võimaldavad 500 000 USD suuruse sihtotstarbelise ja vähemalt 10 töökohta tekitava investeeringu eest rohelist kaarti ja aja jooksul ka kodakondsust.

REISIARVUSTUS

Hurda küüdis

Marsruut: Washington DC – New York

Aeg: detsember 2014

4-

USAs ringi reisisid olen vahel kasutanud transpordiks ööbusse. Kujutluspilt mõnusalt üle kahe istme lõhutades läbi öise Ameerika tormavas bussis unelemisest (ja lisaboonusena kavalalt säästetud hotellirahast) evib vaieldamatut sarmi, kuid reeglina selgub praktikas, et buss pole mitte meeldivalt tühi, vaid viimse kohani välja müüdnud. Halvemal juhul – nagu kõnealuse reisi puhul – kell 23.15 väljuma pidanud buss ka hilineb. Erinevalt lennufirmadest ei jaga Greyhound sel puhul mingeid vabandusi, kuid samas jätab viivitus 1908. aastal ehitatud bussi-, rongi- ja metrooliinide sõlmumispunktiks olevas Union Stationis ringivaatamiseks aega. Ooperiteatri avaruse ja sajanditaguse priiskavusega dekoreeritud hiidhoones tukuvad öö (ja väljaviskamise) eel vaid üksikud end pambuks pakkinud kodutud ning kehakinnitamiseks pole avatud midagi peale McDonaldsi. Nii nagu hiljem bussiski, koosneb klientuur siin peamiselt afroameeriklastest, sekka ka üks-kaks asiaati.

Käredahäälne kliendikantseldaja on käskinud kundedel poole tunni pärast tagasi hoone kolmandal korrusel oleval parkimisplatsil olla (jah, bussid väljuvad peaaegu katuse alt). Kuna eskalaatorid ei tööta, on kohvi üles sikutamiseks paras tegu. Buss ei jõua kohale veel lähema 40 minutigi jooksul, kuid osa kundsid asutavad end igaks juhaks siiski sa-

basse võtma. Kuivõrd juht otsustab parkida sootuks teise kohta, pääsevad kõige tublimad ootajad bussi (kus istekohavahetuslik vaba) sootuks viimastena. Pakid tõestatakse trümmi (seinal olev plakat on teatitanud, et prügikotid EI OLE kohvrite-na aktsepteeritavad), bussijuht peab hingestatud loengu "suitsetamise ja joomise" keelatuses, tuled kustuvad ja võidunud sõiduk müristabki teele. Laealused individuaallambid on, nagu Ameerikas tavaline, lootusetult välja lülitatud, mistõttu lugeda ei saa, kuid wi-fi on samas olemas. Oma panuse meelelahutusse annab ka vanem härrasmees, kes peagi läbi une sonima asub. ("Five hours! Viis tundi!" oigab ta küllap sõidu kestust silmas pidades peaaegu kuni Baltimore'ini.)

Greyhoundil on mitmeid puudusi – täiesti iseseisvalt tehtud on-line-brooneeringu eest kasseeritakse tasuks 2.50 USDd (ja samas eksisteerib tänapäevani marsruute, millele pileti veebist ostmise võimalik pole), sellal kui kellelegi teisele pileti ostmise läheb maksma röövel-likud 18 USDd. Pagasis keelatud esemete nimekiri on bütsantslikult pikk ja keerukas (näiteks ei tohi isegi trümmi saata teravate otstega kääre, sellal kui mängurelvad on lubatud ka käsipagasis, kuhu metallnuge ja -kahvleid jällegi panna ei tohi) ning olen kokku puutunud vaatepiltidega, kui Greyhoundi turvatöötaja reisijate pagasi tõepoolest tseremoonitsemata läbi sobrab. Kuid positiivse poole pealt on Greyhound odav, laiaulatusliku võrguga ja jõuab üldiselt kohale õigel ajal.

"Järgmine kord lähen lennukiga," oigan kell 04:15 kärekülmas ja koidueelses New Yorgis tänavale astudes.

Ja nii see reeglina ongi. Kuni järgmise korrani.
KRISTER KIVI

Travel

Muuda
REISI-SOOVID
tõeks!

Kinkekaart
25 €

gotravel.ee

100

gotravel.ee

500

Vaata lisaks: gomaailm.ee/kinkekaart

Reisi sihtkoht	Kuupäev	Hind	Transport, majutus, reisiinformatsioon	Info korraldaja kohta	
Hiina					
Teekond kuldsele kaheksale	20.-31.05.2015	1944-2290 €	lennuk, kiirrong, buss hotell**** koos rikkaliku h/s ja l/s Hiina avastusreis viib meid ajaloolise Hiina lääneossa. Teekonda alustame multikultuursest Xianist. Tõuseme kõrgustesse ja naudime HuaShani ilu, ergutame vaimu Shaolinis ja Valge Hobuse templis. Seejärel kohtume LeShani budaga, tõuseme EmeiShani mäele, naudime Dazu jooniste ajaloolist hõngu, tunnetame Wulongi karstiaia võimsust ning reisi lõpetame suurlinnas Chongqingis. Reisi tasuta tutvustused Tartus 13.12 kl 16.45 ja Tallinnas 18.12 kl 18. Lisainfo: www.seeder.ee	SEEDER KONSULTATSOONID OÜ Tõnismäe 2-2115, Tallinn tel 630 7475, 505 9080 www.seeder.ee	
Horvaatia					
Horvaatia puhkusereis 12 päeva	2015. a: 13.-24.08 29.08.-09.09	13.08: al 469 € 29.08: al 449 €	mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööbimist bussis! hotell** (kahene majutus, dušš ja WC igas toas); h/s iga päev; lisatasu eest hotell*** ja hotell***+ ö/s Kuus täispäeva Horvaatias. Kvarneri Riviera kuurort, Rovinj, Pula, Motovun, Krk'i saar, Plitvice järved, Zagreb – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi tagareas allahindlus 14 €. Bohemian Travel: kvaliteedistandard Ida-Euroopa reiselele	BOHEMIAN TRAVEL NB! Alates 25.08 asume uuel aadressil: Toompuiestee 17a, III korrus (enne asusime Pronksi 3) tel 5853 2739, 640 3928 info@bohemiantravel.ee www.bohemiantravel.ee	
Itaalia					
Itaalia ringreis 9 päeva	2015. a: 14.-22.03 18.-26.04 09.-17.05 06.-14.06 04.-12.07 18.-26.07 01.-09.08 15.-23.08	14.03: al 279 € 18.04: al 309 € 09.05: al 269 € 06.06: al 289 € 04.07: al 299 € 18.07: al 299 € 01.08: al 289 € 15.08: al 289 €	mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööd bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev Rooma, Firenze, Pisa, San Marino, Veneetsia - eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.lastrada.ee.	LA STRADA Asume uuel aadressil: Toompuiestee 17a, III korrus (enne asusime Pronksi 3) tel 5818 3690, 640 3929 info@lastrada.ee www.lastrada.ee	
Itaalia puhkusereis: Rimini ja Itaalia tuntuimad linnad Rimini ja Kesk-Itaalia väikelinnad 12 päeva	2015. a: 28.05.-08.06 14.-25.06 01.-12.07 02.-13.08 18.-29.08 11.-22.09 17.-28.07	28.05: al 319 € 14.06: al 319 € 01.07: al 349 € 02.08: al 399 € 18.08: al 399 € 11.09: al 359 € 17.07: al 389 €	mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööbimist bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev hinna sees; lisatasu eest hotell*** + ö/s Kuus täispäeva Itaalia tuntuimas kuurordis. Rooma, Firenze, Pisa, San Marino, Veneetsia – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. 17.07 reisel: Ravenna, Ferrara, San Marino, Assisi, Gubbio, Gradara, Urbino – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.lastrada.ee.		
Põhja-Itaalia 9 päeva	2015. a: 04.-12.04 23.-31.05 03.-11.07 18.-26.07 22.-30.08	04.04: al 289 € 23.05: al 289 € 03.07: al 309 € 18.07: al 319 € 22.08: 299 €	mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööbimist bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev Milano, Garda ja Como järved, Bellagio, Sirmione, Verona, Veneetsia, Murano ja Burano saared, Trieste – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.lastrada.ee.		
Prantsusmaa					
Pariis ja Loire'i oru lossid + Alsace 10 päeva 26.06, 28.08 Pariis, Normandia, Champagne, Luxembourg	2015. a: 17.-26.04 31.07.-09.08 25.09.-04.10 26.06.-05.07 28.08.-06.09	17.04: al 335 € 31.07: al 359 € 25.09: al 325 € 26.06: al 339 € 28.08: al 339 €	mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööd bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev Näeme Pariisi (Champs Élysées, Ooperikvartal, Pariisi Jumalaema kirik, De Gaulle'i väljak, Trocadéro, Concorde'i väljak, Louvre, Cité saar, Ladinakvartal, Pantheon, Eiffeli torn jpm), Versailles'd, Loire'i oru losse – Amboise, Blois, Chambord. Lisaks külastame Alsace'i piirkonda (Colmar, Veinitee – Riquewihr, Strasbourg). Eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.avenuefrance.ee. 26.06, 28.08 Pariis, Mont-Saint-Michel, Honfleur, Etretat, Beuvron-en-Auge, Rouen, Chantilly, Reims, Eprenay, Luxembourg. Eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees.	AVENUE FRANCE Asume uuel aadressil: Toompuiestee 17a, III korrus (enne asusime Pronksi 3) tel 5818 3690, 640 3929 info@avenuefrance.ee www.avenuefrance.ee	

Ringreisid

Ida-Hiina: Peking ja Shanghai 13.–21.03 **1530 €**
INDOHIINA: Vietnam-Laos-Kambodža
25.02.–12.03 **al 2775 €**
Lõuna-Aafrika ja Svaasimaa 01.–18.03 **3430 €**
Korea 27.03.–04.04 **2285 €**
Nepal-India 02.–17.04 **2180 €**
Jaapan 10.–19.04 **2790 €**
Lõuna-Hiina ja Põhja-Vietnam 17.04–03.05 **2480 €**

Ringreisid rannapuhkusega

Sri Lanka 25.02.–11.03; 04.–20.03; 19.10.–02.11 **al 1890 €**
Sri Lanka – Maldiivid 25.02.–11.03; 04.–20.03 **al 2770 €**
Vietnam 11.–26.03; 25.03.–07.04; 29.10.–13.11 **al 2222 €**
Birma 13.–27.03 **3170 €**
Singapur – Indoneesia: Java-Bali 17.03.–02.04; 15.–30.10 **al 2590 €**

Rannapuhkused

Sri Lanka **al 1195 €**
TAI: Phuket, Krabi, Khao Lak, Samui, Pattaya, Chang, Hua Hin

FINNAIR

 Berger
REISID

www.bergerreisid.ee

6 286 168
56 50 8080
info@bergerreisid.ee
skype: bergerreisid
www.bergerreisid.ee

REISID EESTI KEELES

KVALITEET MÕISTLIKU HINNAGA

NÄDALA RÕIVAS

Isegi Reformi-erakond on kindlasti teinud ka vigasid.

Valitsuse pressikonverentsil 4. detsembril

NÄDALA ANEKDOOT

Priit Pullerits küsib: "Miks ei toeta sportlased seda homovärki?"

Erki Nool vastab: "Sportlased teavad, et kõrge homoglobiini tasemega ei lubata võistleva."

NAGU KAKS TILKA VETT

INARA LUIGAS

Peaministri büroo juhataja

LIINA KERSNA

Riigikogu liige

Mida teha poliitikust isaga?

Ma ja vanaema istusid tösiste nägudega jõulupuu ees, vana-isa kulistas mornilt õlut sisse. Lapsed vaatasid ehmunult ema ja vanaema. Just kuuldu oli kõiki šokeerinud.

"Mida ta praegu siis teeb?" küsis vanaema.

"Istub ülemisel korrusel Facebookis ja kommenteerib kõike. Tal on programm ees ja ta pistab sellest iga postituse alla mingi tsitaadi. Karmen pani üles oma beebi pildi ja Mart lisas selle alla kohe programmist lause "Eesti iive peab tõusma!". Ma pole enam mitu tundi julgenud Facebooki lahti teha, sest kõik kohad on järsku teda täis," kurtis ema.

"MA ÜTLESIN SULLE KOHE, ET Mart on kahtlane tüüp. Oleksid pidanud ikkagi selle traktoristiga abielluma, keda ma sulle näitasin. Eks ta küll joob natuke palju, aga vähemalt pole tema astunud parteisse ja kohe kindlasti mitte ei kandideeri ta riigikokku," põristas vanaisa tütrele pahaselt. Tollel oli nutuvõrusuu ümber.

"Äkki pole asi nii hull. Inimesed harjuvad kõige-aga, äkki harjute ka poliitikaga? Su vanaonu Arvi jäi purjus peaga

Kui näen reisil mõnda armsat ingliti, siis ostan ära.

Urve Palo

kombaini alla ja kaotas põlvest alla-poolle jala, aga elas ikka hästi edasi. Äkki on Mart pärast mees nagu ennegi, lihtsalt et nüüd on ta poliitik?" oletas vanaema kõhklevalt.

Mardi abikaasat see jutt ei lohutanud. "Mida ma homme töö juures naistele ütlen? Või prooviks äkki varjata? Aga kuidas ma varjan ta kandideerimist, kui nad kleebivad ta näopildid igale poole üle linna ülesse?"

Vanaemal hakkas nutvat tüdart vaadates temast väga hale. Oma südames oli ta Mardi peale tige, et mees oma naisega niiviisi käituda julges, aga ta üritas siiski leida sellest olukorrast midagi head. "Äkki ta saab riigikokku? Mõtletage, milline seal palk on!"

Tütar vaid vaatas teda vihaselt. "Ta kandideerib Vabaerakonna nimekirjas."

"Nojah, siis küll," kaotas ka vanaema viimase lootuse.

SEL HETKEL SAABUS ALUMISELE korrusele ka päeva antikangelane, kes oli erinevalt kõigist ülejäänutest väga reipas tujus.

"Te olete siin kõik mossis, nagu keegi oleks ära surnud. Ainus, mis siin surema hakkab, on Eesti läpupunud poliitkultuur. Me veel teeme Eesti elu uueks! Inimesed peavad maksma makse vastavalt oma võimalustele ja saama toetuseid vastavalt vajadusele. Pätid tuleb kõik vangi panna, aga kui aus inimene üle-

Kogume nõudeid

Berik-Niiles KROSSI vastu

Ken, Juhan ja Urmas
Isamaaline Inkasso OÜ

Paldiski mnt 13, Tallinn 10137

tab kiirust või kakleb avalikus kohas, peab politsei olema mõistev. Poliitika peab pöörduma näoga rahva poole!"

Lapsed ehmatasid vait. Mardi naine, ämm ja äi vaatasid teda kohkunult.

Viimaks hakkas Mardi naine rääkima.

"Mart, võib-olla sa tahad uuesti jooma hakata? Me võime minna juba homme arsti juurde ja võtta selle ampulli sul tagumikust välja. Ma luban, et ma ei virise enam kunagi, kui sa kell neli hommikul pur-

jus peaga koju tuled. Ära ainult mine poliitikasse, praegu on seda võimalik veel maha vaikida."

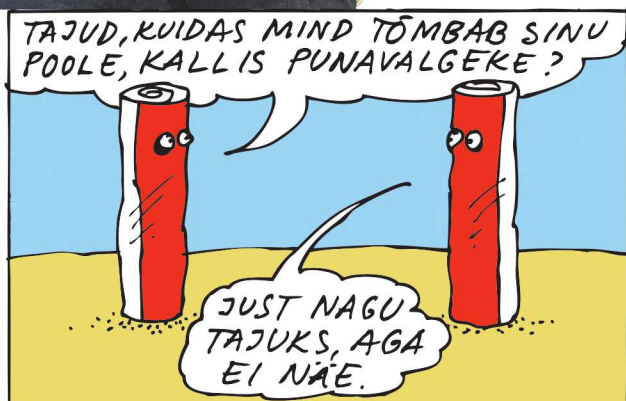
Mart raputas pead. "Eesti rahvas vajab mind, ma pean minema!"

MARDI NAINE TEGI VIIMASE katse mehe meelt muuta. "Ma ei aja sind enam kunagi enda juurest minema, kui sa purjus peaga kaissu tahad ronida. Ma olen kõigepealt nõus, ära ainult seksimise ajal minu peal magama jää, nagu üks päev juhtus."

Mardi nägu lõi seda kuuldes särama. "Suurepärane! Ma teadsin, et kandideerimisest tuleb midagi head. Lõpuks ometi on ka minul midagi maailmale pakkuda. Minu kampaania pealubaduseks saab see, et ükski eesti naine ei tohi kunagi oma mehele ära öelda, olgu too kui purjus tahes. Hiilgav, kallis, sinust oli tohutult abi! Mul on nende valimiste osas juba praegu hea tunne," hõõrus Mart käsi.

Toas jäi vaikseks, ahastust oleks võinud selles majas noaga lõigata ja kilohinnaga müüa, kui keegi oleks seda osta soovinud.

KOSMOSE MUTID
Alar Pikkorainen

NÄDALA TERTIVUS: Häid jõule stiilsetele koertele ja nende sõpradele!

sent	reede naiste magamis- rõivas	kisendama	lepamets ... kollane ... toos ... plaaster					
		Bilbo Baggins					Oliver	
							hommiku- kaar	
kauni häälega laululind					... de Janeiro			
					ma			
Stanley Kramer		nad						... es Salaam suurim linn Tansaania
		Katrin						
pikne				viljaterad				
				Olaf Kopvillem				
ruumi- meeter		väike hobune					Avo	
		Raul						
lill								

MULGIKAPSAD

Parim kapsas on küll mulgi.

Parim kapsas on küll mulgi.
Mulgikapsaid kasvab hulgi
mulgi aias peenra peal.
Reas nad kenasti on seal.

Loodan, et on sulgi
kapsapäid neid hulgi
pikas rivis peenra peal.

Mulgikapsast hea meel mulgi.
Mulgikapsast hea meel sulgi.
Mulgikapsast kurb meel seal.

KARMEN SAAR
JOONISTAS
SELLE PILDI.
MIDA TÜDRUK TEEB?

HIIR

saab auhinnaks EE kruusi ja vile.

Auhinnad saab kätte Eesti Ekspressi infosekretäri juurest, Narva mnt 11e, I korrus, E-R kl 9–17. Kaasa võtta isikut tõendav dokument.

Kuula luuletust
ja **vaata** animafilmi
ajaleht.ekspress.ee

VÕIDA 32 EUROT! Loosimises osalemiseks saada vastus e-posti aadressil vastus@lehed.ee või lõika talong välja ning saada see esmaspäevaks täidetuna aadressil: Tallinn, 10151 Narva mnt 13, märgusõna Ristsõna.

✓	Suur kombi- naator ... Bender	Rindkere	Endine maletaja	James Bondi ülemus	Alu- miinium	Nomi- nativ	✓	Pamela	J naaber	Lühike muusika- kirjandus- vms. teos, selle osa või katkend	... Salvador	Vajadus	Etruski peajumal	Vastus:						
Türgi diivan							Klaastoruke vedeliku mootmi- seks Näriline													
Rooma päikese- jumal				Mutsiin Windowsi algosake					Mäeahelik Aasias Muusikali "Buratino" autor											
Narr, kloun					Klaipeda saksakeel- ne nimi Etteulatav osa						Rahvuste Nõukogu Advanced Technology Attachment									
Argoon			Keerd See					Kudede mehaani- line vigastus Kinemato- grafist					Walter Scotti ajalooline romaan "... Roy"	Maarjajää	North-East	Kollektiivi aktiivsem osa	✓	Looma- sööt	2 x täht	
Paatos- likkus									Pealinn Euroopas Kange suhkruvae- ne vein								Hitleri julgeoleku- teenistus Armualune, lemmik			
✓	VASTUS ... am, you are																			
...baar (sama- rõhujoon)				Lääne... (Daugava jõe ülemjooks)							Kaunvili Pinnavorm				... ajal (tookord) ...glütseriin				Vilets	
																				
Gaia								Arvuti op-süsteem Võllapuu					Liit Sumeri kõrgeim jumal							
4047 m²											Maitse- taim Mehenimi							Anno Jupiteri kaaslane		
✓	Tuntud muusikal "Miss ..." Sine loco												Riidesort Järjest. tähed							
Jahiklass										Tantsuring ...-kiosk						Putukas K naaber				
Laupäev								Sport- sõiduk					Volumen					EESTI RAHVA RISTSÕNAD RISTIK		

32 eurot võitis **REGINA REELEND** Viliandist. Eelmise ristsõna õige vastus: VAHUKOOREVORST.

FOTO VALLO KRUUSER

JONETE VISNAPUU, EUROOPA MEISTER SUMOS

Simuna kooli 5. klassi
tüdruk **Jonete Visnapuu** (11)
teeb poistele maadlusmatil
tuule alla.

Ta lemmikud on Rapunzel, Mika Keräneni Supilinnakrimkad ja Roald Dahli "Matilda". Telekast vaatab "Kättemaksukontorit", "Padjaklubi" ja näosadet. Koolis on ta lemmikud kunstiõpetus, kehaline kasvatus ja kirjanudus. Ta kirjutab jutukesti.

"Mis kell sind siin üles aetakse, kui kooli pead minema?"

Jonete naeratab.

Ema Riina (*julgustades*): "Mis kell sa ärkad?"

Jonete (*vaevukuuldavalt*): "Kell seitse."

"Sa võid kõva häälega ka öelda."

Jonete (*enam-vähem sama vaik- selt*): "Kell seitse."

"Ema ajab üles?"

Noogutus.

"Kohvi jood?"

Vaikus.

Ema (*Jonetele*): "Piimaga jood ju küll."

"Niisiis paned asju kotti? Või oled õhtul pannud juba?"

Jonete (*vaikselt*): "Õhtul olen pannud."

"Mitme minutiga sa kodust kooli jõuad?"

Naeratab.

Ema (*Jonetele*): "Kui kümme minutit enne tundi hakkad tulema, siis jõuad veel ka."

TA ELAB LÄÄNE-VIRUMAAL Simuna alevikus üsna koolimaja lähedal otse rahvamaja vastas üle tee.

Lasteaia viimasel aastal võistles

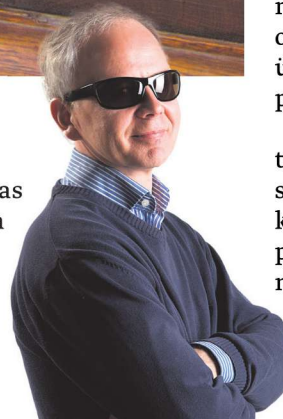
MUSKEL MISSUGUNE! Pärast Georg Lurichi fondi toetuse kättesaamist Mustpeade majas.

Simuna-Laekvere jooksul (10 km) ja võitis eripreemia kui noorim osavõtja. Aasta varem hakkas maadlemas käima, sest ei tahtnud vanemast vennast **Jarkost**, kes juba maadles, kehvem olla.

Ema: "Ta on meil selline kangekaelne. Akordionimänguga oli samamoodi. Ütles, et tahab akordioni õpida ja..."

Esmaspäeval, kolmapäeval ja

reedel on Jonetel Väike-Maarjas maadlustrenn. Neljase bussiga sõidab Simunast Väike-Maarjasse. Kaks korda nädalas käib enne maadlust veel muusikakoolis akordionitunnis. Akordion lõpeb, ja kohe, pool kuus, läheb treener **Lembit Kalteri** juures maadlemiseks. Soojendus, käeringid, akrobaatika, sillad, võtted, saltod edaspidi, saltod ta-

MADIS JÜRGEN
madis@ekspress.ee

ELU ÜHES PÄEVAS

...on rubriik, milles huvitavad tegelased räägivad, kuidas näeb välja nende päev

JONETE TEGUS NÄDALAVAHETUS

● Laupäeval, 13. detsembril võitis Jonete Lääne-Virumaa meistrivõistlustel klassikalises maadluses esimese koha.

● Pühapäeval, 14. detsembril võitis Jonete Tallinnas Mustpeade majas vastu ERF Georg Lurichi Fondi toetuse maadluskultuuri arendamiseks.

gurpidi. (Ema: "Painduvus on siin väga oluline!") Puusaheide, *vertuška*, üle rinna heide... Enamik maadlejatest on poisid. Ja vahepeal tehakse sumomaadlust.

Jonete: "Sumos peab vastase ringist välja tõukama või käpuli saama."

"Süüa ikka jõuad kooli ja trenni vahel?"

Naeratab.

Ema: "Vahel enne võistlust ei tohigi süüa, kui oled üle võistluskaalu, s.t üle 36 kilo."

"Kuidas sa õigesse kaalu saad?"

Jonete: "Panen palju riideid selga ja..."

"Ja trenni?"

Noogutab.

"Kui palju niimoodi kaalust maha oled võtnud?"

Jonete: "Kaks kilo."

SEPTEMBRIS VÕITIS JONETE Valgevenes Euroopa noorte meistrivõistlustel sumos kulla ja pronksi ja vahel mõtleb ta, et jube äge oleks kunagi olümpiamängudele jõuda, aga ema ütleb, et mingeid suuri ja kaugeid plaane nad praegu ei tee.

Jonete käib tantsuringis ja kunstiringis ja Tulevikutalendi konkursil sai Jonete auhinna selle eest, et kirjutas uurimuse, kuidas kogu ta pere lugema õppis. Ja mis selgus – nii ema kui lapsed on Heljo Männi "Karuaabitsaga" lugemise selgeks saanud.

"Mis kell sa magama lähed?"

Vaikus.

Ema: "Kümneks peaks ikka voodis olema, kui kõik asjad teatud saab."

SONY

Sony Centeri jõulupakkumised

Pakkumised kehtivad 01.- 31. detsember 2014

PARIM
kingitus
Sony'lt

869€

50" LED 3D teler KDL-50W805/815

Full HD, 3D, LED teler, X-Reality PRO pildimootor, Motionflow XR 400/600 Hz tehnoloogia. Wifi, Smart TV internetifunktsioonid ja äpid. Screen Mirroring juhtmevaba pildiedastus nutitelefoni.

1049€

55" LED 3D teler KDL-55W805/815

Full HD, 3D, LED teler, X-Reality PRO pildimootor, Motionflow XR 400/600 Hz tehnoloogia. Wifi, Smart TV internetifunktsioonid ja äpid. Screen Mirroring juhtmevaba pildiedastus nutitelefoni.

3999€

65" kumer 4K LED teler KDL-65S9005
kingiks kaasa Xperia Z2 4G tahvelarvuti

4K, 3D, wifi ja nutifunktsioonidega 65" kumer LED teler.
Kingiks kaasa Sony Xperia Z2 4G 10,1" tahvelarvuti väärtusega 579€

429€

PS4 koos GTA V mänguga
PlayStation 4 koos GTA 5 mänguga

379€

Tahvelarvuti Z3 Compact WIFI

16GB wifi versioon (must ja valge)
Saadaval ka 16GB 4G versioon (must) 479€

249€

Nutikell SmartWatch 3
SmartWatch 3 SWR50

159€

Nuti-käevõru SmartBand Talk

Uus nutikas veekindel 1,4" ekraaniga käevõru,
millega saad ka kõnedele vastata SWR30

57⁹⁹

Projektoriga kellraadio
Kellraadio ICF-C1PJ kuvab kellaaja
projektoriga seinalle või lakke

129€

Bluetooth kõlar

Kompaktne kaasaskantav bluetooth ja NFC
toega kõlar SRS-X3

379€

Kompaktne digikaamera

Kvaliteetne digikaamera edasijõudnud
kasutajale DSC-RX100

219€

Uus üliväike Actioncam

NFC ja WiFi-ga pritsmekindel
Full HD seikluskamera HDR-AZ1

Nüüd kõik Sony tooted saadaval ka e-poes: www.sonycenter.ee

Sony Center

www.sonycenter.ee

Sony Center Kristiine
Endla 45, Tallinn
tel +372 66 505 66
E-P 10.00-21.00
skristiine@miterassa.ee

Sony Center Solaris
Estonia pst. 9, Tallinn
tel +372 66 313 66
E-P 10.00-21.00
scsolaris@miterassa.ee

Reisiselli abimees

Mis sind huvitab?

Kevadine vitamiinisüst

18.-22.03; 08.-12.04; 20.-24.05; 03.-07.06	ISTANBULI linnapuhkus 5 p (lennureis)	al 549 €
UUDIS! 21.-28.03	LANZAROTE JA FUERTEVENTURA 8 p (lennureis)	al 1049 €
07.-13.04	MADEIRA kultuuri- ja puhkusereis 7 p (lennureis)	al 849 €
07.-13.04	MADEIRA puhkusereis 7 p (lennureis)	al 739 €
08.-17.05	MAROKO suur ringreis 10 p (lennureis)	al 1200 €
22.-29.04	HOLLAND – LILLEFESTIVAL 8 p (laev/buss)	al 499 €
23.-26.04	HOLLAND – LILLEFESTIVAL 4 p (lennureis)	al 699 €
06.-21.05	KESK-HIINA suur ringreis 16 p (lennureis)	al 2999 €
22.-28.05	PORTUGALI ringreis 7 p (lennureis)	al 799 €

Ajalugu ja kultuur

07.-12.07	PRANTSUSMAA ringreis, Pariis ja Brüssel 6 p (lennureis)	al 799 €
15.-20.07	PARIIS-LONDON (Versailles' ja Canterburyga) 6 p (lennureis)	al 799 €
25.-31.07	EDELA-PRANTSUSMAA ja Püreneed 7 p (lennureis)	al 829 €
22.-29.07	INGLISMAA-ŠOTIMAA 8 p (lennureis)	al 949 €
31.07.-07.08	LÕUNA-INGLISMAA, Cornwall, London 8 p (lennureis)	al 899 €
06.-13.08	IIRIMAA RINGREIS koos Põhja-lirimaaga 8 p (lennureis)	al 899 €
UUDIS! 17.-23.07	HISPAANIA-ANDALUUSIA 7 p (lennureis)	al 859 €
16.-22.08	PORTUGALI ringreis 7 p (lennureis)	al 799 €
11.-18.08	HORVAATIA-SLOVEENIA, Dalmaatsia rannik 8 p (lend/buss)	al 729 €
15.-22.07	ALBAANIA ringreis koos puhkusega Korful 8 p (lennureis)	al 839 €
TAAS! 20.-24.07	PÕHJA-ITAALIA ja Dolomiidid 5 p (lennureis)	al 729 €
26.09.-03.10	TÜRGI ringreis 8 p (lennureis)	al 799 €
21.-25.10	ISTANBULI linnapuhkus 5 p (lennureis)	al 549 €
12.-17.07	BAIERIMAA JA AUSTRIA 6 p (lennureis)	al 799 €
12.-16.08	SAKSAMAA – ring ümber BODENSEE 5 p (lennureis)	al 759 €
14.-20.08	HOLLAND-BELGIA 7 p (lennuk/buss)	al 559 €
14.-17.08	HOLLAND-BELGIA 4 p (lennureis)	al 657 €
30.06.-04.07	PRAHA JA TŠEHHIMAA 5 p (buss/lennuk)	al 479 €
11.-17.07	UNGARI ringreis 7 p (buss)	al 399 €
14.-20.07	POOLA ringreis 7 p (buss)	al 439 €
29.07.-02.08	PÕHJA-POOLA (endine Ida-Preisimaa) 5 p (buss)	al 349 €
04.-10.08	SLOVAKKIA lossid ja Tatrad 7 p (buss)	al 419 €
12.-25.09	IRAAN, muistne Pärsia 14 p (lennureis)	u 1999 €
TAAS! 18.-26.10	JORDAANIA RINGREIS 9 p (lennureis)	u 1099 €
14.-28.11	ETIOOPIA ringreis 15 p (lennureis)	u 2390 €

Rõõmuks lastele

08.-12.07	PIPIMAA, KOLMÄRDENI loomaaed 5 p (laev/buss)	al 119-339 €
14.-19.07; 21.-26.07	TAANI LEGOLAND 6 p (laev/buss)	al 149-449 €
24.-26.07	MUUMIMAA ja Caribia veepark 3 p (laev/buss)	al 95-239 €

Puhata ja vaadata

01.-08.07; 16.-29.09	MALLORCA kultuuri- ja puhkusereis 8 p (lennureis)	al 899 €
23.-30.07; 05.-12.09; 16.-23.10	MALTA-GOZO, Sitsiilia ja Comino 8 p (lennureis)	al 829 €
17.-24.10	MAROKO kultuuri- ja puhkusereis 8 p (lennureis)	al 999 €
27.06.-03.07; 14.-21.10	KÜPROSE kultuuri- ja puhkusereis 7 p ja 8 p (lennureis)	al 839 €
01.-06.07	PRANTSUSE RIVIERA (Menton, Cannes, Monaco) 6 p (lennureis)	al 679 €

Võrratu loodus

14.-21.07	PRANTSUSE RIVIERA, Provence ja Alpid 8 p (lennureis)	al 899 €
27.07.-03.08	SARDIINIA-KORSIKA 8 p (lennureis)	al 949 €
05.-10.08	ALPIDE RINGREIS – Austria, Šveits, Itaalia 6 p (lennureis)	al 829 €
03.-08.08	ŠVEITS, Mainau saar ja Liechtenstein 6 p (lennureis)	al 799 €
26.06.-02.07	KESK-NORRA koos Bergeniga 7 p (laev/buss)	al 429 €
21.-29.07	KESK-NORRA koos Trolliteega 9 p (laev/buss)	al 599 €
09.-16.07	PÕHJA-NORRA koos Lofootidega 8 p (laev/buss)	al 599 €
02.-09.08	LÕUNA-NORRA loodusimed ja väikelinnad 8 p (laev/buss)	al 569 €
11.-18.09	GRUUSIA kultuuri- ja loodusreis 8 p (lennureis)	al 849 €

Skandinaavia

02.-07.06	TAANIMAA lossid ja väikelinnad 6 p (laev/buss)	al 449 €
02.-07.07	ROOTSI-TAANI lossid, aiad, väikelinnad 6 p (laev/lennuk)	al 619 €
05.-09.08	ROOTSIMAA kaunimad paigad 5 p (laev/buss)	al 379 €
01.-06.08	GOTLAND koos keskajafestivaliga 6 p (laev/buss)	al 499 €
18.-23.08	BORNHOLM – Läänemere roheline pärl 6 p (laev/buss)	al 559 €
09.-12.07; 16.-19.07; 13.-16.08	AHVENAMAA 4 p (laev/buss)	al 299 €
01.-03.07	SOOME – 1000 järve maa 3 p (laev/buss)	al 259 €
18.-20.07	SOOME läänerrannik 3 p (laev/buss)	al 269 €
17.-20.09	Sügisvärvides LAPIMAA 4 p (laev/buss)	al 299 €

Külla naabritele

10.-12.07; 31.07.-02.08	LEEDUMAA pealinnad 3 p (buss)	al 159 €
26.-28.06; 16.-19.07	PALANGA-KLAIPEDA-NERINGA 3 p ja 4 p (buss)	al 175 €
23.-24.05; 27.-28.06; 25.-26.07; 08.-09.08	LÄTIMAA mõisad ja lossid 2 p (buss)	al 119 €
31.07.-02.08	KURAMAA kalurikülad ja tuletornid 3 p (buss)	al 159 €
10.-11.10	LÄTIMAA kuldne sügis 2 p (buss)	al 99 €
01.-05.07	KALININGRAD 5 p (buss)	al 295 €
10.-12.07; 23.-26.07	ST. PETERBURG 3 p ja 4 p (buss)	al 199 €
06.-09.08	ST. PETERBURG ja keiserlikud paleed 4 p (buss)	al 279 €
13.-16.08	PETSERI-PIHKVA-NOVGOROD 4 p (buss)	al 235 €

Imelist jõuluaega!

Teie Tensi-Reisid

